„TURUL“ CIPŐK.

130 saját fiókraktár a bel- és külföldön.

Elsőrangu, elegáns és jutányos a

TURUL CIPŐ

TURUL CIPŐGYÁR R. T.
TEMESVÁR
a Monarchia legnagyobb cipőgyára.
Fiók raktár Pécs, Király-utca 15.
A Nemzeti Casino mellett. Kerjen árequzéket!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT
KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.
BUDAPESTEN
Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előírt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használtra előírt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbíráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kívül megjelent *ifjusági olvasmányok* a legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi óhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm“* czimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Varga Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mü könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy műtenyészet éremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben.

Alapittatott 1867. évben.

A pécsi országos kiállításon állami aranyéremmel kitüntetve.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPÍTŐK
Orgona- és harmoniumgyár Pécsett
A budapesti bazilika nagy orgonájának építője
Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü
ORGONÁIKAT
a legjutányosabb árak mellett művészi kivitelben. Raktáron kitünő hangu
harmoniumok minden nagyságban.
Elektromos fujtató készülékek ∴ Elektromos fujtató készülékek
Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk.

Pártoljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!
Hazai posztónemüeket
dús és izléses választékban eredeti gyári árakban
árusitja kizárólag
KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára
Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület
Mintákat kivánatra bérmentve!

Szép és jó munkáért arany éremmel kitüntetve.
Friedmann Károly
butorgyára Pécs.
átköltözés miatt a raktáron levő kész
butorok
mélyen leszállitott áron eladatnak.
Árjegyzék kivonat:

1 hálószoba, világos toilettel	K 360-tól kezdve
1 ebédlő, pohárszekrénnyel	„ 470 „ „
1 ebédlő, valódi mahagoni	„ 720 „ „
1 ottomán lószőrréteggel	„ 98 „ „
1 ebédlő dívány, modern	„ 56 „ „
1 uri garnitura	„ 290 „ „
1 rézágy sodronyberétettel	„ 86 „ „
1 afrik matrac	„ 14 „ „

Egyes butordarabok 50 százalékkal az áron alul.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Pécs, 1915. VII. évfolyam 1. szám. Január 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-Egyesület“. Felelős szerkesztő: KÓRÓDY MIKLÓS, képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3, hová a lap szellemi része, illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A három koronás előfizetési díj (04 fillér kezbesitési díj) minden év január folyamán egyszerre fizetendő, mely díj Székely Márton egyesületi pénztáros az ünére Pécs, Mór-utca 11. sz. küldendő.

Gyermekeink neveléséről.

A szülőkre épen ugy, mint a tanitókra gyermekeik nevelése és oktatása háramlik. Első izben is a szülőn kötelessége ez, mert hisz a tanitók csak 6 éves korukban kapják meg őket, addig szülői felügyelet alatt vannak, a nevelés és oktatás pedig mindjárt kezdődik, mikor a kis csemete gagyogni kezd.

Nevelijük gyermekeinket vallás erkölcsi alapon. Legbiztosabb alap, legerősebb eszköz a vallás. Ez teszi minden jó és nemes iránt fogékonnyá.

Vallás oktatásunk legyen külső és belső is, de mindenütt például lásson a gyerek. Ellenkezőleg az erkölcsi érzés gyönge és meddő marad. Cselekedet is lásson a kis ártatlan gyermek. Ez nehéz, mert az erkölcsi cselekvés sokszor áldozatot követtel tőlünk, önző hajlamaink kielégitéséről való lemondását, indulatok legyőzését, kényelmünk megzavarását. A jó érzések nem hiányoznak az emberekben, de fájdalom, az ellentétesek sem és ezek sokszor erősebbek. E tekintetben nagyon fontos és döntő a szülő példája: A gyermek szülőjében a tökéletesség mintaképét látja és őt utánozza cselekvésében: Mindig helyesen cselekedjünk, szokjuk meg azt, az erkölcsi érzések intését kövessük és az ellentétesseknek ellentálljunk.

A szülő mintaképe legyen és azt követelje meg gyermekeitől is.

A gyermek szobájában a falakon szent képeket, szentfirviztartót, olvasót, az asztalon feszületet lásson. Ezeket magyarázza is meg a szülő neki gyenge értelmi felfogásához képest. Még jobb a példa. A szülő reggel imádkozzék, tekintsen a szent képekre, csókolja meg az olvasót és a feszületet, ha kimegy a szobából, hintse meg magát szentelt vizzel. Ezt lássa a gyermek és utánozni fogja. Délben a szülő is imádkozzék, ne csak a gyermektől követelje azt meg, például lásson és azt követni fogja. Ebéd előtt, ebéd után egyátalán imádkozzanak. Este és lefekvés előtt az egész család térdelve, fennhangon fohászkodjék a minden jót adó Istenhez.

Ez a szoktatás, ez a példa, kötelességteljesités. Ez nem nagy áldozat, gyermekeink vallás-erkölcsi nevelése érdekében, melyre minden embernek szüksége van megtehetjük és meg is kell tennünk.

A falakon ne tartsunk mindenféle katholikus emberhez, jó izléshez nem illő képeket. Ilyeneket ne lásson a gyermek.

Szépen beszéljünk mindig a családdal, ne perlekedjünk, veszekedjünk, hogy a gyermeknek ilyenhez fogalma se legyen.

A jó katholikus családban igy van. Menjünk csak a németekhez. Tele van szobájuk szent képekkel. Mária szoborral, mely előtt folyton ég a mécs, olvasókkal, szentelttvíztartókkal.

Minden imádságukat szüz Mária szobra előtt térdelve mondja el az egész család. Lakásukat templommak tekintik. A mezőkön mindenütt találni keresztet, mely előtt mindenki megemeli kalapját és oda megy, megcsókolja azt. Mielőtt munkáját megkezdi és bevégzi imádkozik. Németeknél a templom egész nap nyitva van, oda mennek egy rövid fohászt mondani, mikor reggel hazulról távoznak és oda sietnek este hazajövetekkor hálát adni Istennek.

Vasárnap zsufolásig tele van a templom áltatos hívekkel. Oly buzgón, igazi tiszta szivvel imádkoznak kerülvén a más meghotránkoztatását, vigyázva az áltatosság emelésére, vigyázva még a tisztaságra is.

Ezt kövessük mi is. Szoktassuk erre kis korukban gyermekeinket, vigyük a templomba, ne féltsük a hidegtől, melegtől, hisz edzeni kell őket már csecsemő koruokban, hogy az élet nehéz küzdelmeiben megállják helyüket, ne rettenjenek vissza mindentől.

Szigoruan követeljük meg tőlük, hogy a templomban, mely Isten háza, imádkozzanak és énekeljenek, jól viseljék magukat, ott ne lármázzanak, ne futkározzanak, adjanak helyet az idősebbeknek, kiket mindig tiszteljenek, mást ne háborgassanak és illendően távozzanak onnét ki, ne tolakodjanak, várjanak és szépen csendben menjenek haza. Erre kell a gyermekeket figyelmeztetni, otthon számon kérni, akkor becsületes, emberszerető polgárokat nevelunk, kiket tisztelni, becsülni és szeretni fog mindenki.

Ruházatunk is katholikus emberhez illő legyen, ne feltünő és kirivó.

Társadalmi életünkben is erkölcsösen viseljük magunkat, oly helyekre menjük csak, oly barátokat szeresztünk s gyermekeinket is oly helyekre vigyük.

Az olvasásnál oly könyveket válasszunk ki és adjunk a gyermek kezébe, melyek vallás erkölcsi alapon nyugosznak.

De legyen vallásosságunk tökép belső. Magunk is tegyünk jót mással, másért és másokért élni tudjunk, használjunk a köznek, segitsünk másokon. A baráti és bajtársi viszony érzését érezzük mindenkor.

Járuljunk magunk is az Ur asztalához. Mindenben tartsuk be a parancsolatokat és ezekre tanitsuk gyermekeinket is. Példánkat kövesszék, utánozzák és akkor nyugodt lelkiismerettel mondhatjuk el, gyermeket adtam a Hazának, de oly vallás erkölcsös, hazafiasat, kiben gyönyörködni fog az Egyház és Haza.

Gyermekeinket mindenre figyelmeztessük, ami jó gyermektől kiván a társadalom. Az utcai, iskolai magaviseletre, mások megbecsülésére óva intsük. Ne bántson mást, tisztelje, becsülje mindenkit, akkor őt is tisztelet, szeretet és közmegbecsülés övezi.

Ne becézgessük gyermekeinket és ne oktassuk olyanra, minek káros következménye lehet.

Minek becézgetni, mikor az életben majd ugysem lesz benne később része, mily nehéz lesz akkor neki a kellemetlenségekkel megküzdeni! Neveljünk erős, edzett, hátor, nélkülözni tudó és a viharral szembe szálló polgárokat.

Szekszárd.

Nagy Béla,
kir. s. tanfelügyelő.

Jegyzőkönyv.

Folytetett Laskafalun a pécsegyházmegyei tanitóegyesület járási esperesi körének 1914. május 13-án tartott tanácskozmányán.

Jelen vannak: Ft. Gaál Sándor ker. esp. tanf. elnök, Schmidt György v. elnök, Müller Károly laskafalai, Alagics János hercegszőllősi, Bódy Károly szentistváni, Glück István bellyei plébánok, Haiszer Imre laskafalai, Petricsevics N. hercegszőllősi s. jelkész, Stefán Péter, Müller János, Strobl Ferenc, Nicsinger Gyula, Rostás Teréz, Horváth Lajos, Weininger Kálmán, Hiszthalis Péter, Csáki Klotild, Bottity Béla, Jung Erzsébet, Puchler Aladár, Gombárovics Géza, Molnár Mária, Schmidt György, Jerger Ferenc, Oberst Ida, Korizmics Kornélia, Müller György, Wmischmann Anna, Skerletz Lajos, Terbocz Béla, Stigmann Márit, Csernyánszki József, mint rendes tagok, Varga Béla a karanesi s. jegyző, Hirzhaus Béla bánk hivatalnok, mint vendég.

Tárgysorozat.

1. Szt. mise után Schmidt György v. elnök nyitotta meg az ülést. Isten Szeretelmélő már 2-szor üdvözli szeretettel a megjelent tagokat. Örömének ad kifejezést, hogy a ker. papság oly szép számban jelent meg. Ebből látia hogy a papság és tanitóság közt megvan a felső összeertás. Kétszeresen indokolt ez a mai időben, amikor a kath. egyházat és iskolát egyre-másra érik a támadások, a radikálisok és szabadgondolkozók részéről. Szükség van szonban önképzésre is mert csak képzett támadó védelmezheti meg sikeresen a kath. egyházat és iskolát.

Kizdilnik tehát hátrau, Istenbe vetett hittel és bizalommal egyháznk ellenségei ellen. — A kath. tanitó kiváló kulturmunkát végez, mégis folytonos mellőzésben részesül az anyagi ellátás terén. Szembetünő az különösen a kántoroknál, kiknek a fizetése betudatik a tanitóba. — Ha rendezni fogják a kántortanítók fizetését, akkor nem lesz szükség a tanitóünknek kántorrá való képzésére.

Igen nagy sérelme a kath. tanitóságnak, hogy a „családipótlékban" sem részesül — Helyzetünk hasonlit az 1848-előtti időkhöz, amikor voltak nemesek és jobbágyok. Ma az állami tanitók a nemesek, s a felekezetiek a jobbágyok. Erős a hiütnk, hogy a magas pipspöki kar megtalálja serelmeimkre a gyógyító balszamot. — Addig is küzdjünk és munkálkodjunk kétszeres erővel Istenért, hazáért! Ezzel megnyitottnak nyilvánítja az ülést.

E. elnök is örömmel üdvözli a megjelenteket, annál is inkább, mert látia, hogy K. Collegái és tanitói megszivlelték a tavalyi intelmeit. Kívánta, hogy a v. elnök által hangoztatott sérelmek mielább orvosoltassanak. Minden elfogulatlan tényező, ily különösen a pispöki kar elismeri ezen sérelmek jogosságát s törekszik is minden erejéből, hogy ezen különbözeteket eltüntethessék. A pispöki karnak nincs hatalmában e különbözeteket rendeletileg eltüntetni, mert csak az mind orsz. törvény változtatható meg. — A pispöki kar, mint törvényhozó is meg fog érettünk mindent tenni, de azért nekünk is sorompóba kell lépnünk. Különösen a választásoknál tehetjük meg ezt. Ne szavazzunk oly jelöltre, ki nem igéri meg, hogy érdekeinkben a parlamenthen is helyt fog állni. Ha becsületes ember, úgy megtartja a szavát. Ha kivánalmainki nem is teljesülnek hamarosan, azért feleslegesik buzgón kötelességeinket, úgy az iskolában mint az élethen, hogy a hazának hű értelmes és jellemes polgárokat nevelünk, kik az élethen megállják a helyüket. Ennek pedig a legbiztosabb alapja a vallás-erkölcs. Azt hiszi hogy ezt egy tanitó sem vonja kétségbe. Ez a mai harc is tulajdonképen a vallás elleni harc. Ezt a kérdést is a társadalom, a a szülő, tulajdonképen a parlament fogja eldönteni. Tehát ismét csak a képviselőválasztásoknál nyilvilk a legjobb alkalom a vélekezésre. Meg egyszer szivből üdvözli a megjelenteket.

A jelenlevők nagy tetszéssel hálgatták a szép megnyitó beszédeket.

2. Elnöki jelenések.

V. elnök jelenti, hogy kerületünk két érdemes tanitóját Stefan Pétert és Strobl Ferencet, kegyes pispökünk igazgatóvá nevezte ki. Öszinte öröm és büszkeség tölti el, amidőn ezt, a K-gyűlésnek tudomására hozza. Mindkét kinevezett hátran tekinthet vissza működésére, mert a tanitói névnek mindenkor becsülést, fényt szereztek. Kéri, az ezek Urát még sokáig tartsa meg őket a tanitóság díszére és örömére.

E. elnök is örömmel üdvözli az ujonnan kinevezetteket. Egyben kéri a tanitóságot becsüljék meg ezen állást, tegyék féltve a kiesinyes feltékenykedést; mert sok esetben csakis az czáfol egyes kinevezéseket. Isten áldását kéri a két kitüntetettre.

3. A jegyzőkönyv felolvasásáról Kegyülés az idő előhaladottságára való tekintettel ezuttal eltekint, annak hitelesítésére Stefán Péter, Strobl Ferenc tagokat kéri fel.

4. Möhler György vörösmarti tanitó, a népiskola I-só osztályában gyakorlati tanitást tartott, melyben az uj jelképes, fonoimimikai számolás tanitási módot mutatta be, annak igazolására, hogy a modern pedagogiai törekvések nyomán mily fényes eredmények érhetők el. — Utánna elméletileg is ismertette ezen módszert igen, érdekes és rövid előadásban. — A kimerítő és mindent felölető előadás igen élénk vitát eredményezett, melyben részt vettek Jekel Antal ügyész, Müller János tanitók és Müller Károly plebános.

V. elnök megköszöni az előadó szakszerű előadását és inditványozza, hogy a Kgyülés Möhler Györgynek buzgó és gyakori fellépéseért jegyzőkönyvi köszönetet szavazzon. — Kegyülés ily határoz.

5. „Nevelhetik-e a szülők gyermekeiket úgy, hogy elsősorban az ő azután az iskola diszei — idővel pedig a társadalomnak derék tagjává válijanak s ha igen — minő erények beoltásával." cimen Horváth Lajos keskendi tanitó tartott felolvasást.

E. cél elérésere az engedelmesség, szeméremtesség, alázatosság, s tisztaság erényének a gyermek lelkébe való plántálását tartja szükségesnek. Az első fundamentom, hogy a gyermek engedelmes legyen. Szoktassák tehát a szülők gyermekeiket feltétlen engedelmességre. Nevelék óket erkölcsisen, mert ezhez nem kell nagy tudomány, csak az, hogy előttük példát életet éljenek. Ezek mellett legyezzék meg a szülők, hogy gyermekeiket ne küldjék korcsmába, mészárszékbe, mert e helyeken olyan beszédeket, trétákat hallhat, mely megrontja ártatlan lelkét. A csélcdek kizárólagos felügyeletre se bizzák gyermekeiket, mert sok esethen czek rontják meg őket. Ovják a csavargástól és a rossz pajtásoktól. Ha pedig iskolába jár, a tanitóját ne ócsárolják, ne birálgassák a gyermek előtt. Aki ezt teszi, az csak a saját gyermekének árt vele.

Lássón tehát a gyermek folyton példát életet és viselkedést, aky bizonyára mintagyermek lesz belőle, ugy az iskolában, mint otthon s idővel derék ember válik belőle.

V. elnök sajnálja, hogy sok szülő nem hallhatta a tanulságos és élvezetes előadást. Igen sok szülő van ki gyermeke nevelésihez nem ért, ennek ezért szükséges, hogy szülői értekezletek tartsunk. Inditványozza, hogy a Kgyülés előadónak köszönetet fejezze ki. Gyülés elnök inditványát egyhangulag magáévá teszi.

6. Elnök felhívja a tagokat díjaik befizetésére. — Pénztárnok beszedi azt.

7. Inditványok.

a) Horváth Lajos tüzeshszeműen kelt ki a budapesti tanitóegyesület egy részének vallás ellenes tüntetése ellen. A következő inditványt terjeszti a Kgyülés elé: „A pécsegyházmegyei r. k. tanitóegyesület dárdai esperesi körének f. é. május hó 13-án Laskafalun tartott Kgyülése a legnagyobb erélyel fogtal állást a szabadkőmüves törekvésekkel szemben, melyek az iskolai hitoktatás kiszorítására vonatkoznak és tiltakozik az ellen, hogy a szabadkőmüves, határozatot, úgy tüntessék fel, mint az egész orszag tanitóságnak a felfogását; a szabadkőmüves törekvéseket visszautasitja és ezek ellen a legnagyobb közfelemire kész.

A kör ezen határozatot lelkesedéssel elfogadja.

b) Ikotity Béla sajnálattal látja, hogy a tanitók már évek óta nem vesznek részt a kerpapsák közös hasvéti gyónásán.

Inditványozza, hogy a tanitóság testülettileg vegyen részt a közös gyónáson.

E. elnök felolvassa az erről szóló, legutóbb kiadott rendeletet, amely tartalavná teszi ezen inditvány, amennyiben igazolás terhe alatt teszi kötelezővé ezen közös gyónáson való megjelenést. Kegyülés tudomásul veszi.

8. Jövő évi Kgyülés helyül Herczegszőllős tüzetett ki.

Egyébb tárgy nem levén a gyülés véget ért.

K. m. f.

Pichler Aladár. *Gaál Sándor,*
köri jegyző. egyh. elnök.

Schmidt György,
világi elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Dunaföldváron, 1914. évi május hó 11-én a dunaföldvári esperesi kerület róm. kath. Tanitótestületének rendes közgyülésén.

Jelen voltak: 1 Főt. Dr. Onczay Géza németkéri esperes-plebános egyh. elnök, főt. Virág Ferenc paksi plebános, főt. Horváth Dénes bölcskei plebános, főt. Vörös Sándor dr. kajdacsi plebános, t. Gedeon Sándor, Kalauz Elemér és Reinhardt György s. lelkész urak. Bors József Puncheri Alajos, Weigerding Vendel, Hirt János pakai, Rauch Konrád, Sünveitz István, Bayer Vanda, Sanek Izabella kömlődi, Bencze Sándor bölcskei, Velsch Károly, Polgár József németkéri, Mezey János, Keller Vilmos, Csekey Károly, Névery Endre, Pintér János, Pintérné: Csernusák Teréz, özv. Ratkay Gézáné, Horvát József, Varga Ferenc, Hótay Lajos, Konrád Jakab, Salamonné Schmidt Teréz, Névery-né: Eichmüller Emília ez a alulirott jegyző dunaföldvári tanitók illetve tanitónők. Mint vendégek megjelentek: Gaál Ilona paksi áll. isk. tanitónő, Szalai Sándor áll. isk. igazgató tanitó, Heves Dezső áll. isk. tanitó, Laszcik Gyula nyj. tanitó. A köri tagok szent miséi hallgattak s ezután a belvárosi r. k. iskolába vonultak a hol a gyülést Dr. Onczay Géza esperes köri elnök mélyen járó beszédel nyitotta meg. Eszmékben gazdag beszédéből a következőket emeljük ki.

Az iskola tulterheltsége elvonja az iskolát tulajdonképeni rendeltetéstől, a vallás erkölcsi alapon való nevelestől. Pedig egyedül a vallás erkölcsi alapon nevelt ember válhatik igazságos és hazájának értékes tagjává, mert ez biztosítja a hasznos munkásságot és a hasznos munkában felhasznált testi és szellemi erők pótlására szükséges nemesebb testi és szellemi élvezetket és szórakozást; ez biztosítja azt, hogy a munka, a pihenés, az élvezet és szórakozás harmonikus együtt működésben nyilvánuljon. E nélkül igazvonó rabszolgává vályed az ember.

A népiskolai oktatás mai rendszerre. — mely a tömegoktatással egyéni tudat propkálni s ennek rovására a vallás erkölcsi nevelést csaknem teljesen kiszorítani igyekszik, — ezzel ellenkező eredményt szül.

Erről meggyőződhetünk, ha munkás népünk viselkedését, szórakozását és mulatságait figyelemmel kisérjük.

Ennek ellenben állítja fel a keresztényi alapon álló valláserkölcsi nevelés elvét. A kereszténységben Krisztusban futnak össze a valóságos és eszményi életnek összes finom szálai; ezek teszik az embert személyiségé, nem egyénné,

Minden iskola egyidőli feladatának ennek kell lenni, mert az állam sohasem áll biztosban, hogy polgárok vallásos - erzülettére támaszkodhatik. Oly orszag, mely nélkülözheti a vallást csak rabszolgákból állhat. Az elnöki előterjesztés mély benyomást tett a hallgatóságra.

A mat évi közgyülési jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése után következett Bayer Vanda köri pénztáros jelentése.

Az elmult évben az egyletnek 36 tagja volt, tagdijat 10 tag fizetett.

Az 1913. évi zárszámadás szerint a tagdiákból befolyt: 30 kor.
„Katholikus Iskolára" 5 „
Előző évi hátralékból — „
Bevétel tehát összesen 35 kor.

Kiadás volt:

A paksi polg. isk. zászlószentelő ünnepélyére jegy megváltás ügyében 3.— K.
Utalványdíj — bélyeg — lev. lap. —.92 „
összesen 3.92 K.

A főpénztárba Pécsre küldetett 25.— K.
Pénzmaradvány 9.08 K.
Takarékban 73.84 K.
összesen 79.92 K.

A körigyülés, pénztárnoknak a felmentvényt megadta, és köszönetet szavazott a pénztárnóknak. Ezzel szemben Virág Ferenc paksi plebános ur rosszalt felelet ki amiatt, hogy az esperesi körnek 36 tagjából csak 10 tag fizetett tagdijat. Több köri tag hozzászólása után elhatározta a köri gyülés, hogy a hátralékot — habár részletenként is megfizetik, — de ezzel szemben kérik a felsőbb hatóságot, hogy hasson oda, illetve hozasson oly értelmi határozatot, hogy ezen kór tagjai is mindnyájan megkaphassák a fuvar- és napidijazásokat, mikor a „Pécsegyházmegyei Tanitó Egyesület" évi közgyülest tart.

Következtek az „Orsz. Kath. Tanitói Tanács által kitűzött tételek megvitatása.

„A kisérleti pedagogiai eredményeinek alkalmazása az elemi oktatásban" cimü tételnek hosszas és beható megvitatása után kimondotta a köri gyülés, hogy a kisérleti pedagogiai ismertetést a tanitóképzőben kezdjék meg és mint tanitó felesztení iporkodjék, a gyermekeet teljesen megismerni törekedjen.

(Folyt. köv.)

RENDELETEK.

A szedercserjelevelek gyüjtésének eredménye. 4468/1914. F. évi szept. 18-án 2791/1914. sz. alatt egyháznmegyei fótanfelügyelőm utján buzditottam a tisztelendő lelkészkedő papság és kedves tanitóim által egyházi fohástagsom alá tartozó iskolák tanulóit a hadsereg részére szükséges szedercserjelevél szedésére és gyüjtésére. A beérkezett jelentésekből a legnagyobb örömmel szeretem tudomást, hogy a kedvezőtlen időjárás dacára 12 méternázsán felül gyült egybe száraz szedercserjelevél s így felhivásom, buzditásom sikerre vezetett. De sokkal több mégis ezen ügy a tényleg gyüjtött szedercserjelevél sulya, mert nem jelezték mindazok, akik gyüjtöttek, a száraz levelek sulyát, nem lévén képresek az előirt időre megszáritani.

Midőn ezért mindazoknak, kik ezen szép eredmény létrejöttére köszönt serénykedtek, buzgólkodtak, öszinte köszönetet mondok, ugynamkkor értesitem a tiszt. isk. kolajgazgató plébános urakat, hogy az egybegyüjtött szedercserjelevelket *zsákokban* a Magyar Király Honvédelmi Ministerium Hansegélyző Hivatalának Budapestre küldjék minden késedelem nélkül. A M. Á. V. és a Kassa-Oderbergi vasut magyarországi vonalain a szedercserjelevél csomagok *vasuti szállitása ingyenes,* mint az orszag. Köztaksás szerint, minister urnak 5102/1914. eln. sz. alatt kiadott utasitásából kitünik, melyet ehm. fótanfelügyelőm f. évi nov. 24-én mindazon iskolák részére megküldött, melyek a gyüjtésről jelentést tettek.

Nem mulaszthatom el, hogy külön fel ne emlitsem Alsószentmárton község tanulóit, kik 120 kg. és Pélmonostor község tanulóit kik 100 kg. szedercserjelevelet gyüjtöttek.

Min. rendelet az óvodák nyitvatartása ügyében. 4676/1914. A min. vallás és közokt. minister urnak az óvodák lehető nyitvatartása ügyében kiadott rendeletét azzal teszem közzé, hogy az a hatóságom alá tartozó óvodai felügyelő bizottságokkal tudomásvétel és mihez tartás végett közöltessék.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszertől, 163366/1914. szám. VI/d.

A kisdedóvóintézetekben rendszeresitett egy havi szünidőnek az 1915. év január havával való elhalasztása tárgyában a kir. tanfelügyelőkhöz intézett körrendeletemre másoltban oly tisztelettelles kéréssel van szerencsém a főtisztt. Főhatóságnak megküldeni, hogy mivel a rendelkezés alapjával szolgáló indokok a bitfelekezeti kisdedóvó-intézeteknél is fennállanak, a főhatósága alá esetleg tartozó ily intézetekre nézve saját hatáskörben ugyanezen rendeletben foglaltakat mértékül tassék, Budapest, 1914. december hó 12-én. *Jankovich.*

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszertől, 163366/1914. szám VI/d.

KÖRRENDELET.

A háboru által okódzett rendkivüli közállapotokra való tekinettel suly helyezek arra, hogy a kisdedóvóintézetek állandóan működésben maradjanak s ilyükép a téli hónapokban is megszakitás nélkül a gondozásra és felügyeletre szoruló kisdedeknek rendelkezésére álljanak. Ehhez képest folyó évi 108515/1914. V/d. szám alatt kelt körrendeletem kapcsán elrendelem, hogy a kisdedóvási intézetekben rendszeresitett egy havi szünet az 1915. év január havában az állami és községi intézetekben ne tartassék meg. Feimtartom magamnak, hogy az igy elmaradó egy havi szünidő az óvónők részére, normális közviszonyok helyreállta után, később megállapitandó időben, engedélyezem. Budapest, 1914. December hó 12-én. *Jankovich.*

A Magyar Hadsegélyző Hivatal köszönete. A Magyar Hadsegélyző Hivatal és a Vörös Kereszt-Egylet javára egszközött egyháznegyei gyüjtés eredményéből 6820 koronát küldöttem fel a Hadsegélyző Hivatalnak, mig a gyüjtés más felét a Vörös Kereszt Egylet pécsi fióknának kelendő kezelésére bocsáttatam. A Magyar Hadsegélyző Hivatal elnökének meleg köszönetét tudomásvétel céljából alább egész terjedelmében közreadom.

10193. Hd. H. Méltóságos gróf Zichy Gyula püspök urnak Pécs.

Méltóságos Püspök Ur!

Méltóságodnak 4545/914. sz. nagybecsü átirata kapcsán hozzánk juttatott 6820 korona hazafias és nemes adományáért fogadja Méltóságod mélyen érzett hálánk és köszönetünk kifejezését, és tiszteletteit kérjük, hogy azt a Méltóságod körlevelében megjelölt adakozóknál is tolmácsolni méltóztassék.

Ez alkalomból engedtessék megjegyezni, hogy a midőn a mivelt és hazafias közönség minden rétege teljes szivvel siet segitségünkre az elénk tüzött nemes cél megvalósitásában, különös lelkesedéssel tölt el az a tudat, hogy Méltóságodban és a magas Kerusban törekvéseinknek oly nagylelki támogatójára tiszteltetik, akiknek példás hazaszeretete és önzetlen jótékonysága minden magyar embernek követendő példaképül szolgál s ezért tevékenységünk sikerének leghatásabb biztositékát képezi.

Fogadja Méltóságos Püspök Ur kitünő tisztelettemet és nagyrabecsülésem öszinte nyilvánitását.

A Hadsegélyző Hivatal vezetője: Kirchner cs. és kir. altábornagy.

Országos kath. tanitói segélyalap közp. bizottságának gyüléséről értesités. 4679/1914. A magyarországi latin és görög szertartásu rk. tanitók segélyalapjának középponti bizottsága f. évi szept. 20-án tartotta XXX. közgyülését, amelynek jegyzőkönyvéből egyháznegyém tanitóinak tudomásutása végett a következőket közlöm.

A segélyalap 2000 K-t osztott ki segély és 3000 K-t ösztöndij czimén. Segélyezésért 81 kérvény érkezett be s ezek közül 50 folyamodó részesült segélyben fejenként 40—40 K-val. Egyháznegyémből Halla Sándor szekszárd tanitó és özv. Uj Jánosné abaligeti lakós részesültek segélyben.

Az 1914. évben felosztás alá esik 10289 K 24 f., melyből ösztöndijakra 3086 K 77 f., segélyekre 4115 K 69 f., a létesitendő orsz. kath. tanitói árvaház alapj javára 2057 K 85 f., a netán létesitendő orsz. kath. tanitói tápintézet alapjára 1028 K 93 f. jut. Elnök e kimutatás alapján előterjeszti a jövő évi költségvetést, mely szerint ösztöndijakra és segélyekre 5000 K., ezenkivül időközi segélyezésekre és kiadásokra 2363 K 9 f. jut. A bizottság az elnök által előterjesztett költségvetést elfogadja s egyben felhatalmazza az elnököt, hogy a rendelkezésre bocsátott 2363 K 9 f.-ből kiindulólag a hadbavonult tanitók családjának sürgős segélyeket utalhasson ki és a bizottság intézkedési szerint fizetéseket eszközölhessen.

Végül felszólalás történt, miszerint a kath. tanitóság nem pártolja elégge az alapot, holott az egyesület minden erejével arra törekszik, hogy a segélyalap minél nagyobb eredményt érhessen el s hogy a 20000 tagból álló tanitói testület gyermekeiből minél többet lehessen segélyezni. Ép ezért ismételten felhivom kedves tanitóimat, hogy az orsz. kath. tanitói segélyalapot minden erejükkel támogassák, a tagdijakat pontossan fizessék s akik esetleg még nem volnának tagjai, azok iparkodjanak mielőbb ez alap taglai sorába belépni.

„TURUL“ CIPŐK.

130 saját fiókraktár a bel- és külföldön.

Előrangu, elegáns és jutányos a TURUL CIPŐ

TURUL CIPŐGYÁR R. T. :: TEMESVÁR ::
a Monarchia legnagyobb cipőgyára.
Fiók raktár Pécs, Király-utca 15.
A Nemzeti Casino mellett. Kerjen áregyzéket!

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT
KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirály-utca 28. szám. Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. BUDAPESTEN
Telefon 65—70. Telefon: 79—06.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előírt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumtól használatra előírt *összes tanszerek* mindig raktáron vannak. *Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézettenek el!*
A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készszéggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakértőiak által szerkesztett és a Szent-István Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.
A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kívül megjelent *ifjuságy olvasmányok* a legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjuságy imakönyvek*, mélyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm“* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.
A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mákereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.
Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Két arany, 1 ezüst és 1 nagy milleniumi éremmel kitüntetve.

Alapittatott 1867. évben. Alapittatott 1867. évben.

A pécsi országos kiállitason állami aranyéremmel kitüntetve.

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA ORGONAÉPITŐK
Orgona- és harmoniumgyár Pécsett
A budapesti bazilika nagy orgonájának épitője
Ajánlják kitünő hangu és erős szerkezetü légnyomatu és elektromos berendezésü ORGONÁIKAT a legjutányosabb árak mellett művészi kivitelben. Raktáron kitünő hangu harmoniumok minden nagyságban.
Elektromos fujtató készülékek :: Elektromos fujtató készülékek
Árjegyzéket kivánatra ingyen küldünk.

Párloljuk a honi ipart, ne szóval, de tettel!!
Hazai posztónemüeket
dús és izléses választékban eredeti gyári árakban árusitja kizárólag
KRAUSZ ARNOLD posztógyári nagy raktára
Király-utca 15. szám PÉCS Hattyu-épület
Mintákat kivánatra bérmentve!

Friedmann Károly
butorgyára.

Aranyéremmel kitüntetve.

Állandó butor kiállitás az ujonnan épült Butorház-ban.

Pécs, Rákóci-ut és Deák-utca sarkán.

Legolcsóbb szabott árak.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Pécs, 1915. VII. évfolyam 2-3. szám. Március 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület“. Felelős szerkesztő: KÖRÖDY MIKLÓS, képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi része, illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A három koronás előfizetési díj (04 fillér kézbesitési díj) minden év január folyamán egyszerre fizetendő, meg ily Székely Márton egyesületi pénztáros ur czimére Pécs, Mór-utca 11. sz. küldendő.

A „Katholikus Iskola“ hasonlóan más lapokhoz („Népnevelő“) stb. 1915. január 1-étől fogva, a háború tartama alatt, minden két hónapban egyszer fog megjelenni. Ezt különösen a számottevő hirdetések elmaradása, vagy felire való leszállitása teszi szükségessé.

Mivel, továbbá a mostani időkben sem a tanügyi cikkek, sem az egyesületi élet figyelemmel kisérésére nincs meg a szükséges nyugalom, — ellenben felette szükséges, hogy a hatóságok rendelkezései felől mindenki tájékozódjék, csak a „Hivatalos részt“ közöljük, s további számainkban is csak annyiban közlünk nem hivatalost, amennyiben helyünk marad.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Min. rend. isk. épületeknek katonai célokra való letoglalása tárgyában. 107/1915. Vonatkozással a mult évi XX. körlevelemben 3911/1914. sz. alatt közreadott 4748/1914. eln. sz. vallás- és közokt. ügyi miniszteri rendeletre, a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 6570/1914. eln. sz. ujabb rendeletét az iskoláknak katonai célokra való lefoglalása esetén követendő eljárás tárgyában azzal közlöm egyházmegyém rk. iskolaszéki elnökeivel tudomásvétel és megfelelő eljárás céljából, hogy ha valahol az iskolaépületeknek katonai célokra való igénybevételére vonatkozó megkeresés a tanitást hosszabb időre megakasztaná, arról az illető iskolaszéki elnökök nekem haladéktalanul jelentést tegyenek.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir miniszertől. 6570/1914. eln. sz.

Az alárendelt hatóságokhoz, hivatalokhoz és intézetekhez az iskolaépületeknek katonai célokra való átengedése tárgyában kiboczsátott ujabb rendeletem egy példányát van szerencsém 4748/1914. eln. számú megkeresésem kapcsán oly felkéréssel megküldeni, hogy a Főtiszt. Főhatóság hatáskörében szükségesnek látszó hasonló értelmü intézkedést foganatositani méltóztassék.

Budapest, 1914. évi december hó 23. *Jankovich.*

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszertől. 6570/1914. eln. szám.

Folyó évi október hó 10-én 4748. sz. alatt kelt körrendeletemben közöltem valamennyi alárendelt hatósággal, hivatallal és intézettel, hogy — tekintettel egyrészt a háborurval kapcsolatosan a hadvezetőség részéről támasztható igények kielégitésének fontosságára, másrészt pedig a tanitás zavartalan munkájához fűződő nagy érdekekre — a közigazgatási hatóságok utasitást nyertek, hogy az iskola-épületeket csak végső szükség esetén vonják el eredeti rendeltetésüktől s a katonai hatóságoknak helységek iránt támasztott igényét, ha csak egyáltalában lehetséges, másként elegitsék ki.

Az idézett körrendeletemben jelzett elvek és intézkedések most is változatlanul érvényesek. Mégis ezidőszerint a sebesülteknek tömegesebb szállitása miatt a közigazgatási hatóságok többször juthatnak abba a helyzetbe, hogy az elkerülhetetlen szükség mérvéltez képest, kénytelenek lesznek az iskolaépületek ideiglenes igénybevételéhez hozzájárulni.

Erről valamennyi alárendelt hatóságot, hivatalt és intézetet tudomás és mihoztartás végett értesitem és felhivom, hogy adott esetben, ha az iskolai épület igénybevétele nem mellőzhető, az eddigi rendeleteimben foglaltaknak megfelelően — más alkalmas helyiségekről gondoskodva, — kövessen el mindent, hogy a tanitás meg ne szakadjon. Az esetben pedig, ha valahol az iskolaépületek igénybevételére vonatkozó megkeresés a tanitás munkáját egyáltalában és hosszabb időre lehetetlenné tenné, tegyen ide a megkeresésnek vétele után haladéktalanul jelentést.

Jelen rendeletemet azok az intézetek, amelyekkel a levelezés közvetlenül történik, közvetlenül kapják kézhez, a többi intézetet a közvetitő hatóságok fogják értesiteni. Az egyházi főhatóságokat hasonló intézkedésre ezvidejűleg felkértem.

Budapest, 1914. évi december hó 23. *Jankovich.*

A magyar Hadsegélyző Hivatal köszönete az iskolák karácsonyi gyüjteségért. 108/1915. Midőn a Magyar Hadsegélyző Hivatal azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy az egyházmegyei rk. iskolákban küzdő katonáink karácsonyára gyüjtést engedélyezzek, készséges örömmel karoltam fel a nemes mozgalmat, mert meg voltam győződve, hogy az mindenképen eredményes leend. Az egész országban lefolytatott gyüjtés, melyben egyházmegyém iskolái tevékeny részt vettek, valóra váltotta a legszebb reményeket is, minek bizonyságául alább közlöm a Hadsegélyző Hivatal nm. elnökének hozzám intézett levelét. A meleg elismerés egyformán illeti mindazokat, akik a gyüjtésben résztvettek, miért is megbizom az iskolaigazgató plébános urakat, hogy a levél tartalmát a gyüjtésben buzgólkodó tanitókkal és azok utján az iskolásokkal is közöljék.

Méltóságos gróf Zichy Gyula dr. püspök urnak Pécs.

Áthatva attól a magasztos tudattól, hogy hazafias közönségünk nem csak küzdő katonáink testi szükségleteről tartozik gondoskodni, hanem hogy szivesen fog hozzájárulni ama törekvésünkhöz is, hogy el ne multjon hőseink felett Karácsony szent ünnepe anélkül, hogy tudomásukra ne jusson egy halás nemzetnek feletük virrasztó meleg szeretete, megkisérveltük hazánk szenge ifjuságát is akciónkba belevonni és az eddig megajándékozott gyermekek ajándékát kértük az eddig ajándékozó felnőttek, a mi hős katonáink részére.

E tervünk lehetővé tétele céljából azzal a kéréssel fordultunk teljes bizalommal hazánk főpapjaihoz, hogy ügyünket legyenek szivesek magukévá tenni és támogassák kegyes jóindulattal törekvéseinket.

Kérésünk készséges meghallgatásra talált és most, amikor a gyüjtést már majdnem befejeztük, és lelkes és hálatelt örömmel állapithatjuk meg, hogy annak eredménye meghaladta minden várakozásunkat, amennyiben eddig is 300.000 koronát juttatott a katonák karácsonyára, lehetetlen, hogy meg ne emlékezzünk mindazokról — és ismét első sorban hazánk főpapjairól, — kiknek az ifjuság e szép felkesedésének felköltését köszönhetjük.

Lelkesedéssel tölt el bennünket az a tudat, hogy vigaszt, örömet és lelki meleget szerezhetünk a szeretet nagy ünnepén hőseinknek, kik ugyanakkor és már hónapok óta vérük kiömlésével készitik elő a mi nagy ajándékunkat: hazánk szabadságát és fölemelő lelkesedéssel tölt el bennünket ama most szerzett tapasztalat, hogy nemzetünk zsenge virága tudatában van ama nagy eszméknek, melyekért legbecsesebbjeik elhullanak, és ezért hálás köszönetet érzünk azokkal szemben, kik ez érzelmeket ifjuságukba plántálták.

Komoly, de kedves kötelességet teljesitek tehát, amikor hazánk főpapságának és közöttük Méltóságodnak, mint a magyar iskolák ifjuságа lelke vezetőjének igaz, hálás és mély köszönetet mondok ama lelkes, buzgó és eredményes támogatásá-

ért, melyben bennünket részesíteni kegyes volt.

Fogadja kérem ezuttal is igaz és mély tiszteletem kifejezését. A hadsegélyző hivatal vezetője: *Kirchner* cs. és kir. altábornagy.

Népfőkelői szolgálatra alkalmas tanítókról sürgős jelentés tegtudó. 261/1915. Vonatkozással 1914. évi XXII. körlevelemben 4282/1914. sz. a. közölt intézkedésemre elrendelem, hogy az 1896.—1895. és 1891. évben született B. alosztályu népfőkelésre kötelezett azon tanítókról, akik a folyó évi febr. 18-ától március 24-ikéig terjedő időben megtartott, illetve megtartandó népfőkelési bemutató szemlén alkalmasnak találtattak, saját plébániahivataluk útján *minden késedelem nélkül* az egyházmegyei főtanfelügyelőséghez jelentés tétessék.

F. évi *március 28-ika napján* érkező jelentések egyáltalában *figyelembe nem vétetnek.*

A jelentéshez csatolandó: 1. azon népfőkelői igazolvány, melyet az alkalmasnak találtak a bemutató szemlén kapnak, 2. kimutatás: születési évszámról, illetőségi községük nevéről a járás és vármegye megnevezésével, — hol volt a bemutató szemle, a bemutatásnál milyen osztályozást nyertek, hová kell hevonulniok s hivatalos teendőik hogyan láttatnak el a bevonulás alatt.

Földmivelésügyi min. felhivása a gazdakizönséghez. 2901/1915. A m. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak f. évi jan. 6-án 6587/elm. szám alatt hozzám intézett kérelme alapján alább közlöm a m. kir. földmivelésügyi miniszter urnak a magyar gazdakizönséghez kibocsátott felhivását, s ugyanezt első sorban a tiszt. egyházmegyei papság és a tanítók figyelmébe ajánlom oly célból, hogy a népnek a buza és rozsterméssel, illetve a buzaliszttel való takarékoskodást hathatósan ajánlják. Elisörendi hazafias kötelességünk megvan, hogy vitéz katonáink ellátásáról gondoskodjunk s evégből a magunk hatáskörében minden téren okos beoszással éljünk, nehogy a nagyszámu ellenség mellé még a nélkülözés is csatlakozzék.

„M. kir. földmivelésügyi miniszter. — 13500/1914. eln. sz. Minthogy külföldről élelmiszereket nem igen hozhatunk be az országba, s hi szövetséges társunkkal együtt a magunkéból kell megélnünk: ellenségeink arra számítanak, hogy bármilyen vitézül küzdenek is hős katonáink, még sem fogjuk a harcokat soká birni, mert elfogy a kenyerünk, s ők kiéhezettek bennünket. Ellenségeinknek ez a reménysége nem fog beteljesedni, mert mindenünk van annyi, amennyire hősiességünk van. Hogy azonban semmiféle körülmények között semmiféle baj ne érhessen bennünket: a józan előrelátás azt parancsolja, hogy a fogyasztásban mindenki, mindenben takarékos legyen. Különösen okosan és takarékosan kell bánnunk a buzával meg a rozzsal, mert az idén a buzának és a rozstermésünk nem volt olyan, mint a tavalyi. A kormány azon célból, hogy az idei buza- és rozstermésünkket az uj aratásig bizonyosan kijóhessünk, s vitéz katonáinknak mindig és mindenből a legjobbat adhassuk, már elrendelte, hogy a malmoknak és a kereskedőknek csak olyan kenyérliszteket szabad a polgári közönség részére eladni, amely egyharmad részben árpaliszttel, tengerilisztbel, burgonyalisztel, vagy más megengedett lisztpótlékkal van keverve. A kormány ezen rendeletére folytán a fogyasztóközönségnek az a rémsze, amely a lisztet vásárolja, vagy kész kenyeret vesz, ezután csak ilyen keveri lisztből sütött kenyeret fog fogyasztani. Elrendelte továbbá a kormány azt is, hogy mindennemü buza- és rozsjárandóságot (konvencio) csak kéthamadrészben szabad buzában és rozsban kiadni, s egyharmadrész helyett pedig árpát vagy tengerit kell mérni, s az értékkülönbséget készpénzben kell megfizetni. Ennek folytán mindazok, akik járandóság (konvencio) fejében kapott gabonából készült kenyeret esznek, ezután szintén csak kevert lisztből sütött kenyeret fognak fogyasztani. Mivel azonban a buza- és rozskészletek arányos fogyasztása céljából szükséges, hogy ne csak azok, akik a lisztet vagy a kenyeret veszik és ne csak azok, akik járandóság fejében kapják a buzát vagy a rozsot, hanem az országban kivétel nélkül minden ember csak ilyen kevert lisztből sütött kenyeret fogyasszon, ezennel felkérem azokat, akik a maguk gabonájából őrölt lisztből otthon sütik a kenyeret, hogy ők se fogyasszanak tiszta buza- vagy rozskenyeret, hanem ők is keverjék buzavagy rozslisztet egyharmadrészben árpa-, burgonya- vagy tengerilisztbel és azt a buzát vagy rozsot pedig, amire, ha ők is kevert lisztből sütnek, a maguk házánál nem lesz okvetlenül szükség, adják el, hogy a buza és a rozs eljuthasson azokhoz, akiknek arra szükségük van.

A tiszta buzából készült fehér kenyér és a gabonával teli magtár, padlás, kamara más időkben mint a földmivelő ember fáradtságának Istentől való jutalma, örömre volt a gazdának és büszkesége a gazdaasszonynak. Ma, aki keveretlen tiszta buza- vagy rozslisztből sütött kenyeret észik, s aki rejtegeti a gabonát, amire a maga házánál és gazdaságában nincsen okvetlenül szüksége, vétkezik a haza ellen és az ellenséget segíti, mert gyöngíti az ország gazdasági erejét. A kormánynak épen azért országos érdekből joga volna azt, amit most kér, rendeletben kiadni. Azt hiszem azonban, hogy mincsen és nem is lesz szükség ilyen rendeletre, mert ezután a felkérés után bizonyára nem lesz egyetlen ember sem az országban, aki, amikor az ország jóvoltáról van szó, ne hajtana a komoly kérésre, s üres hiuságból, vagy alacsony önzésből előbbrevalóknak tartaná magamagát a haza érdekénél. A kötelező rendelet kiadása helyett kinek-kinek telkiismeretére bízzuk a dolgot s reméljük, hogy mindenki belátja, hogy ha most nem tiszta buza- vagy rozslisztből sütött kenyeret észik és nem tart vissza többet buzát és többet rozsot, mint amennyire, takarékosan számítva, szüksége van, hazafias kötelességet teljesít és — akármilyen kis dolog is ez a harcban álló vitéz katonáink hősi véráldozatához képest — ezzel mégis igazán mindenki hozzájárulhat ahhoz, hogy ellenségeinken dicsőséggel diadalt aratthassunk. Budapest, 1914. december hó 12-én. Báró *Ghillány Imre* s. k. m. kir. földmivelésügyi minister."

Min. rend. a szellemileg gyenge egyének védkötelezettsége tárgyában. 261/1915. A szellemileg gyenge egyének védkötelezettsége tárgyában 1913. évi XVIII. körlevelemben 4199/1913. sz. alatti rendelkezésem kiegészítéseül alább egész terjedelmében közreadom a m. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 2688/1914. eln. sz. a. kir. tanfelügyelőségekhez intézett s velem is közölt rendeletét azzal, hogy e rendeletben foglaltaknak a fennhatóságom alá tartozó rk. iskolajogzatóságok, illetve iskolaszéki elnökségek mindenkori pontosan elegget tenni tartoznak. Az alább közölt miniszteri rendeletben mellékelt jelzett C mintaju kimutatást fentebb hivatkozott rendelkezésemmel már közreadtam s igy a jelen alkalomal annak közlését mellőzterm.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterétől. 2668/1914. eln. szám.

A szellemileg gyenge egyének védkötelezettsége, s az ily egyénekkel szemben követendő eljárás tárgyában, a m. kir. honvédelmi miniszter urral egytértőleg kiadott és valamennyi kir. tanfelügyelőhöz intézett rendeletennek másolatát, szives tudomás végett tisztelettel ázzal a felszólítással van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságnak megküldeni, hogy az abban foglalt rendelkezéseket, az egyházi főhatósága alá tartozó intézetek igazgatóival, illetve iskolaszékekkel közölni és az iránt intézkedni méltóztassék, hogy az illető iskolai hatóságok, ezen rendelkezéseknek a jövőben mindenkor pontosan tegyenek eleget.

Budapest, 1915. évi január hó 16-án. *Jankovich.*

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterétől. 2688/1914. eln. szám.

Az elmebetegek, illetőleg elmehetőségben szenvedett egyének, besorozásának elkerülése végett, továbbá a gyengeelméjüek és szellemileg visszamaradottak fegyveres szolgálatra való alkalmasságának a sorozó bizottságok által leendő megbirálásának megkönnyítése céljából a véderő-ről szóló törvény végrehajtásáva vonatkozó utasitás I. része 49. §-a 1. pontjának harmadik és negyedik bekezdése többek között a következő rendelkezést foglalja magában:

Az elemi népiskola helyi hatósága (gondnokság, iskolaszék) köteles minden év december 31-ig az illetékes községi előljáróságok számára azoknak a 6—14 éves fitanulóknak a névsorát megküldeni, a kiket a gondnokság vagy iskolaszék az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 2. §-a értelmében mint testileg vagy szellemileg gyenge gyermekeket, az iskolába járás alól a tiszti, járási, községi, kerületi vagy kör-orvos bizonyitványára felment.

Épen izy köteles a gondnokság, illetőleg az iskolaszék azon ragályos bajban vagy elmebetegségben szenvedő avagy tanithatatlan tompa elméjü gyermekekről szerkesztett névjegyzéket a mondott időpontig beküldeni, a kik az idézett törvénycikk 3. §-a alapján a nyilvános intézetekben kizárattak. (Lásd az 53000/909. sz. áll. el. isk. gond. utasitás 41. §-ának d) pontját.)

Midőn a kir. Tanfelügyelő úr figyelmét a véderőről szóló törvény végrehajtására vonatkozó utasitás eme rendelkezésére ujból fölhivom, egyuttal a multi 1913. évi szeptember 22-ről 1024/1913. eln. számalatt kelt rendelet hatályon kivül helyezése mellett fölhivom arra is, hogy ezeket a rendelkezéseket a tankerületbe tartozó intézetek igazgatóival, illetve iskolaszékekkel, iskolagondnokságokkal közölje, s intézkedjék, hogy az illető igazgatóságok, illetve iskolai hatságok a véderőről szóló törvény végrehajtására vonatkozó utasitás fentidézett rendelkezéseinek a jövőben mindenkor pontosan tegyenek eleget, s kimutatásaikat minden esetben az ide mellékelt C) mintának megfelelően szerkesztő szék.

Budapest, 1915. évi január hó 16-án. *Jankovich.*

Az 1915. évi gazdasági munkák elvégzése. 500/1915. A m. kir. földmivelésügyi minister úr az. 1914. évi gazdasági munkák elvégzése ügyében a vármegyei alispánokhoz egy felette fontos, sőt nemzetgazdasági szempontból élethevagó rendelkezést bocsátott ki s egyuttal megkeresett, hogy a lelkészkedő papságot és az egyházmegyei tanítókat felhivjam, miszerint a közérdekü munkák szervezésében személyes közreműködésükkel és a hivek felvilágositásával a kivánatos — mi több elengedhetetlenül szükséges — eredmény biztositását előmozditani szeviskedjenek.

Tekintettel arra, hogy itt nem pusztán szivességről, hanem elsőrangu hazafias kötelességről van szó, biztosan remélem, hogy minden lelkész és tanító a legodaadóbb közreműködéssel iparkodik e nagy munkából részét kivenni, mert ez a nemzet jövője ép oly fontos, mint az a gigászi harc, melyet ezer veszély és ezer nehézség között fiaink küzdenek végig a csatamezőkön. A miniszteri rendelet legfontosabb részeit imitt közreadom.

„Magyar királyi Földmivelésügyi Minister 2800/elm. 1915.

Valamennyi alispánnak (thatósági joggal felruházott város polgármesterének).

Mivel a hadkötelezettség és a hadiszolgálatosok igénybevétele következtében mezőgazdaságunkban nagyon sok munkaerő hiányzik, a legelső és legfontosabb feladat most az, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel mégis biztositsuk hogy egy talpalatnyi termőföld se maradjon megmivelés és termés nélkül. Ezt a nagy, nehéz és a hadviselés szempontjából is elsőrangu fontossággal biró feladatot a közigazgatási hatságok és az értelmiség vezetésével és támogatásával a gazdálkodó közönségnek a maga erejéből kell megoldania. A feladat nehézsége miatt senkinek sem szabad se elcsüggedni, se tétovázni, se fölreállani, mert ha még nehezebb viszonyok között a legutóbbi években a balkáni államok földmivelő népe öszetartással, fokozott munkával, okos beosztással az akkori háboru dacára is el tudta végezni minden mezőgazdasági munkáját, úgy bizonyára a helyes vezetés és szervezés, az érdekeltek józan felfogása és a hazai föld szeretetének buzgalma, nálunk még inkább biztosithatja a kivánatos eredményt.

Abban a meggyőződésben, hogy úgy alispán úr, mint a törvényhatóság és a községek minden tisztviselője és alkalmazottja a vármegye értelmiségével együtt mélyen átérzik azt a nagy kötelességet, a melynek teljesitése a legszebb hazafias cselekedet is, felkérem alispán urat, hogy az egyházmegyei főhatóság, a gazdasági egylet, a hadbevonultak segélyző bizottsága, a tanfelügyelőség, a gazdasági felügyelőség képviselőinek s más a közérdekü munkára hajlandó személyek felkérésével alakitson vármegyei gazdasági intéző bizottságot, mely alispán ur elnöklete alatt a központi vezetés és irányitás feladatai fölött, a járási főszolgabirákat pedig utasitsa alispán ur, hogy a legsürgősebben személyesen járjanak el minden községben s a helyi viszonyoknak megfelelően az előljáróság, a helybeli lelkészek és tanitók s más, a közérdeki munkára hajlandó személyek felkérésével alkitsanak községi (esetleg körjegyzőségi) gazdasági bizottságot, a melynek feladata lesz, a főszolgabirával való állandó összeköttetésben az egész helyi szervezkedést megvalósitani s így a gazdasági munkák végzését biztositani. Már ipen sok helyen láthatni biztató jeleit annak, hogy a földmivelő közönség a sülyos helyzetben is tudj magán segíteni. Az időseb bek, az asszonyok és gyerekek sokszorosan fokozott szorgalommal dolgoznak, a hol lehet, gazdasági gépek, munkáját eszik igénybe, jármot szerez, a lehenket is, a kinek igás fogata van, segít annak a szántásnál, a kinek most nincsen igaereje, és általában az a felfogás lép előtérbe, hogy most mert az a tömtoó, hogy minden gazdaságban mindenféle munka az eddigi szokás rendje és a vetésforgó szerint elvégeztessék, hanem az, hogy a békés időkben különben célszerű és hasznos, de közvetlen hatásában kevésbbé fontos és később is pótolható munkák elhagyásával, most minden kicsi és nagy gazdaságban egymás megsegitésével az a munka legyen elvégezve, a mely az idei termés előkészitése és betakaritása érdekében múlhatatlanul szükséges. Az a körülmény, hogy a földmivelés közönség ilyetén helyes eljárását nemcsak szorványosan és szellemileg, hanem anyagilag is adhat abban a tekintetben, hogy ha alispán úr és az értelmiségnek együtt dolgozó közigazgatási szervezet lelkesedéssel és komolyan neki lát a gazdasági munkák szervezésének, működésük mindenütt fényes sikerrel fog járni.

Az első teendő, a melynek elvégzését biztositani kell, s a melyre a járási szokaságbiráknak az intéző gazdasági bizottság megalakitása előtt is különösen nagy figyelmet kell fordítani, az, hogy az összeköttetés mutatkozó hiány lavaszi vetésekkel úgy pótolassék, hogy minden gazdaságlag használható terület emberi vagy állati táplálékul alkalmas termányekkel be legyen vetve . . .

A gazdasági tennivalók ellátásában méltán elvárhatja az ország különösen azoknak közreműködését, a kik a hadkötelezettség tényleges teljesitése alól azon a czimen kaptak felmentést, hogy a mezőgazdaságban nélkülözhetetlenek, továbbá azok munkálkodását, a kik a mozgósitás esetén bevonultak segélyezéséről alkotott 1882: XI. t.-c., illetve az 1914: XLV. t.-c. alapján segélyben részesülnek. Szükségesnek látom tehát, hogy a hatságok fordítsanak figyelmet arra, hogy a felmentett hadkötelesek, továbbá a munkaépes segélyezettek, a maguk gazdasági dolgaimak elvégeztével menyiben segítenek a községben elvégzendő más mezőgazdasági munkák körül? Ha a községben alapos és komoly kifogások merülnek fel és a jóindulatú figyelmeztetés nem használna, indokolt lesz a tényleges szolgálat alóli felmentés visszavonása iránt előterjesztést tenni, illetve az utóbb felvakozott törvény 7. §-a és a 130000/1914. számu pénzügyminiszteri kiegészitő rendelet 10. §-a alapján a segély megszüntetése vagy annak leszállitása iránt intézkedni . . . .

Budapest, 1915. január hó 22-én. *Br. Ghillány s. k.*"

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium felügyelete alátt álló alapok és alapitványokban a háboru okozta károsodásáról jelentés kivántatik. 682/1915. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak 160040/914. VIII. a, számú átiratát oly felhivással közlöm tisztelendő papságommal, hogy a mennyiben a kezelésük vagy felügyeletük alatt álló egyházi vagy iskolai alapok illetve alapitványok tőkék, épületek, plébániai, iskolai és hitközségi javadalmak, fölbek stb.) a háború következtében eddigelé károsodást szenvedtek volna, arról ezen egyházmegyei hatóságnak a multra vonatkozólag azonnal, jövőben pedig esetről-esetre részletes jelentést tegyenek.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterről. 160040/1914. VIII. a, szám. Valamennyi egyházi főtiszt. főhatóságnak.

Szüksége állt elő annak, hogy a felügyeletem jogkörébe tartozó alapok és alapitványok vagyonában és gazdálkodásban a mostanai háboru következményeképp keletkező kiadások és károsodások természetének megfelelő csoportositással — külön kimutatva állandóan nyilvántartassanak.

Evégből felkérem a főtiszt. főhatóságot, méltóztassék intézkedni saját hatáskörében az iránt, hogy a felügyeletem, illetőleg fölfelügyeletem alá tartozó alapokat és alapitványokat érintő mindazon kiadások, károsodások és bevételi visszamaradások, amelyek keletkezésének oka a mozgósitásra, illetve a háborura vezetheto vissza, az alapitványok és alapok kezelő szivi a tiszt. főhatóság utján tételes és összegszerű részletezéssel hozzám bejelentessenek, még pedig a multra nézve azonnal, jövőben pedig esetről-esetre.

Idevonatkozóan a következőket kell megemlitenem.

Figyelembe veendők az érdekelt alap vagy alapitványhoz tartozó tőke teljesitett olyan kiadások, melyek a háborus viszonyok következtében az épületeknek katonai beszállásolásokra vagy tartalék-kórházak céljaira történt lefoglalása folytán bármily czimen (nagyobb takaritás, vizfogyasztás, fütés, világitás, helyreállitás stb.) állottak el s akár véglegesen, akár előlegképen — utólag megtérítés ellenében — számoltatnak el az érdekelt alap vagy alapitvány terhére.

A vöröskereszt céljaira átengedett épületekben ilykép előálló kiadások szintén ily elbirálás alá esnek.

Figyelembe veendő a háboru, illetve a hadiállapot következtében az alapok és alapitványok vagyonában előállott csök-

kenés s nevezetesen mind az a károsodás, amely az érdekelt alap vagy alapitvány tulajdonában levő vagyontárgyaknak a közös védelem és az azzal kapcsolatos célok érdekében történt használatra, illetve elhasználása folytán és az e vagyontárgyaknak megrongálása, elvesztése vagy megsemmisülése stb. Következtében mutatkozik. A vagyoncsökkenés, illetve a károsodás mérve általában véve a leltári értéknek, vagy amennyiben ez bármi okból megfelelőnek nem mutatkozik, a rendelkezésre álló adatok alapján megállapitható becsértéknek alapul vétele mellett állapitandó meg.

Eladásra szánt tárgyaknak (alapitványi üzemek termékeinek) megsemmisülése, vagy ezen tárgyaknak az ellenség által a vételár kifizetése nélkül történt elvitele, avagy megrongálása esetében a kár a kilátásba vett, illetve a szándékszerű eladási ár alapján számittatása veendő öszszegzel tüntetendő fél.

Figyelembe veendők lesznek végül azok a bevételi visszamaradások is, amelyek az alapok és alapitványok egyes bevételi forrásainak hozamánál a rendes körülmények közt várható összegekkel szemben mutatkoznak.

Megjegyzem, hogy az a veszteség, illetve kár, amely az alapok és alapitványok birtokában levő értékpapirok árfolyamának csökkenése következtében állott elő, károsodásnak nem tekinthető.

Félremagyarázásoknak azonban elejét veendő hangsulyoznom kell azt, hogy a szóalatti adatgyüjtés csak statisztikai célokat van hivatva szolgálni és hogy a kórmánynak egyáltalában nem áll módjában az, hogy az alapokat és alapitványokat a háboru következtében ért esetleges károsodásoknak akár csak részben való helyreállításáról is gondoskodhassék.

Jankovich.

Az elemi népiskola hatodik osztályába járó tanulókról sürgős jelentést kérek. 684/1915. Vonatkozással 1914. évi VI. körlevelemben 1196/1914. sz. intézkedésemre elrendelem, hogy a tiszt. iskolaigazgató plébános urak a folyó évben m i n d e n k é s e d e l e m n é l k ü l közöljék azon vármegye kir. tanfelügyelőségével, melynek területén iskolájuk van:

1. Mely r. k. elemi népiskolába járnak VI. osztályu f i u - és l e á n y-tanulók és mily nagy ezeknek száma iskolánként?

2. Azon r. k. elemi népiskola VI. osztályu tanulói, melyben ezek száma 8-at sem éri el, melyik 8 kilométernél nem távolabbi olyan r. k. népiskolába lennének beoszthatók, amelynek VI. osztályu fiu tanulói legalább 8-an vannak?

3. Mikor óhajtják a VI. osztályu tanulók záróvizsgáját megtartani?

Ismételten figyelmeztetem a tiszt. iskolaigazgató plébános urakat, hogy jelen esetben m i n d e n k é s e d e l e m n é l k ü l küldjék be a fentjelzett adatokat az illetékes kir. tanfelügyelőségnek, a j ó v ö b e n pedig minden év február 1-től február 16-ig az illetékes kir. tanfelügyelőnek az egyházmegyei tanfelügyelőség utján jelentsék be ezen adatokat.

Megjegyzem még, hogy a jelentésnek a folyó tanitási évben már nemcsak a f i u-, hanem a l e á n y t a n u l ó k r a is ki kell terjeszkednie, amint a miniszteri utasitás összes rendelkezései most már nemcsak a fiukra, hanem a leányokra is vonatkoznak.

Tekintettel, hogy a VI. oszt. tanulók záróvizsgálatu a felügyelő urak, mint miniszteri biztosok előtt, a folyó évben is meg fog tartatni, külön hangsulyozom addig is, mig erre vonatkozólag részletesebben intézkedhetem, hogy a nagy munkaszükséglet dacára a VI. osztályu fiu- és leánytanulók hetenként kétszer és esős időben az iskolába berendelendők.

B a r a n y a v á r m e g y e területén az iskolafelügyelő urak u r v a n a z o k maradtak, kik az elmult évben működtek közre, T o t n a v á r m e g y e t e r ü l e t é n hasonlóképen, mégis azon kivétellel, hogy a dunaföldvári körzetben Pesthy Jenő kir. segédtanfelügyelő ur fogja a záróvizsgálatokat megtartani.

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás és Közoktatásügyi Miniszteriumtól kaszmálatra előirt *összes tanszerek* mindig készleiben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásban megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek kiválóan ajánlhatók. Számtan- a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis fecsom örömön"* czimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *műkereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Friedmann Károly

butorgyára.

Aranyéremmel kitüntetve.

Állandó butor kiállitás

az ujonnan épült

Butorház-ban.

Pécs, Rákóci-ut és Deák-utca sarkán.

Legolcsóbb szabott árak.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Pécs, 1915. VII. évfolyam 4-5. szám. Május 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Rom. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: **KÓRÓDY MIKLÓS,** képzedi tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi része, illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A három koronás előfizetési dij (04 fillér kezbesitési dij) minden év január folyamán egyszerre fizetendő, mely dij Székely Márton egyesületi pénztáros ur czimére Pécs, Mór-utca 11. sz. küldendő.

A miniszteri, elnm. főhatósági és más hivatalos rendelkezések gyorsan követik egymást. Azoknak mielőbbi rendeletési helyükre való jutása annyival fontosabb, mert megtörténhetik, hogy 2-3 héten belül egyik-másik rendelkezés már végre sem hajtható. Mivel ez idő szerint is számos igen sürgős intézkedés van soron, a Katholikus Iskola május 15-iki számának megjelenését már most szükségesnek láttuk. Ez alkalommal is a nagyszámu hivatalos rendeletek és tudósitások közlésére szoritkozunk, mert ma az a legfontosabb, hogy a hatóságok rendelkezései felől tendőinkről minél gyorsabban és minél alaposabban tájékozódást szerezzünk.

Az egyházmegyei főtanfelügyelő rendelete

az 1873—1877. években született

B) alosztályu népfölkelőkről szóló sürgős jelentéstétel ügyében.

A nm. vallás és közoktatásügyi miniszter úr 2746/1915. eln. sz. és 3355/1915. eln. sz. intézkedése kapcsán egyháztahóságj kegyes megbizásból elrendelem, hogy az 1873—1877. években született *B)* alosztályu népfölkelésre kötelezett azon tanitókról, akik a f. évi április 6-tól május 4-ig terjedő időben megtartott, illetve megtartandó népfölkelési bemutató szemlén alkalmasaknak találtattak, saját plébánia hivataluk utján *minden késedelem nélkül* az egyházmegyei főtanfelügyelőségnek jelentés tétessék. A jelentésben fel kell tüntetni, hogy a szóban forgó iskola, ahol az illető alkalmasnak talált tanító működik, hány tanerős, ezen iskola tanitói közül hány van katonai szolgálatban, hány tanitó működik jelenleg s ezek közül eddig hány tanitó mentetett föl a katonai szolgálat alól s a tanerők közt hány rendes nőtanitó van alkalmazva s végül, hogy az illető tanitó *miióta van jelenlegi állásán véglegesen alkalmazva?* A jelentéshez azon *népfölkelői igazolvány*, melyet az alkalmasnak találtak a bemutató szemlén kapnak, csatolandó.

F. évi *május 10-ike* után érkező s olyan jelentések, melyek a fenti kérdésekre pontos adatokat nem szolgáltatnak s a népfölkelői igazolványi lapok csatolva nincsenek figyelembe vehetők nem lesznek.

Érkeztek már be jelentések, de ha azok a fenti rendelkezéseknek megfelelő adatokat nem tartalmazzák, mit a beküldöknek tudniok kell, akkor a hiányzó adatok pótlandók.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

VI. fiu elemi osztályosok évzáró vizsgálata és a bizonyitvány árlapok ügye. 913/1915. Más egyházmegyei főhatóságokkal egyöntetüen óhajtván eljárni, tekintettel az idő rövidségére kiadtam 684/1915. sz. V. körlevelemben megjelent s a VI. fiu elemi osztályosok évzáró vizsgálatára vonatkozó rendeletemet, illőleg azon azonban f. évi február 26-iki kelettel március 14-ikén hozzám érkezett a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr alább szigoru mihesztartás céljából közölt 19570/1915. sz. rendelete s tekintettel arra, hogy az iskolafelügyelők miniszteri utasitás alapján könnyelenek eljárni, ez okból hangsulyozom, hogy 684/1915. sz. rendeletemnek azon pontjait, amelyek az alábbi miniszteri rendelettel nem egyeznek, hatályon kivül helyezem s rendelem, hogy az iskolaigazgatóság, iskolaszék, ker. tanfelügyelőségek és más érdekeltek az itt szóban forgó ügykörben az alábbi rendelet értelmében járjanak el. Különösen kiemelem, hogy a leánynövendékek az iskolafelügyelők előtt való évzáró vizsgálatra bevezetve nincsenek, továbbá a fiu vizsgálóknak valamely iskolába való csoportositása csak akkor szükséges, ha egy helyen legalább 5 vizsgázó nincs, a csoportositás távolságra nézve pedig a miniszteri rendelet értelmében csak a „könnyen hozzáférhetőség" szempontja irányadó. Ezen értelemben kell a jelentéseket a kir. tanfelügyelői hivataloknak megtenni.

Ez üggyel kapcsolatban szükségesnek látom az összes érdekelteket tájékoztatni, hogy a nm. vall.- és közoktatásügyi miniszter ur 695/1914. sz. administrativ rendelkezése, ezelőtt elmém a fiu VI. osztályosok véghizonyitvány és anyakönyvürlapjainak sztetosztását a kir. tanfelügyelőségek hatáskörébe utalta, minélfogva, akik ilyen ürlapokat akarnak beszerezni, már az eljárás egyszerüsége érdekében is forduljanak az illetékes kir. tanfelügyelői hivatalhoz.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir minisztertől 19570/915. szám VIIa.

KÖRRENDELET.

Miheztartás és további eljárás végett értesitem a Tanfelügyelő urat, hogy az elemi népiskolai VI. osztályu záróvizsgák a folyó tanévben is az 1914. évi 57729. VIIa. számu rendelettel kiadott utasitás értelmében tartandók meg.

Az utasitás rendelkezései a folyó tanévben is csak a fontanulóktra vonatkozólag hajtandók végre.

1914. évben kiküldött iskolafelügyelők meghizása általában a folyó tanévre is kiterjed és arra a körzetre szól, amelybe kiküldettek.

Amennyiben ez alól akár a kiküldött iskolafelügyelők személyét, akár a megállapitott körzeteket illetőleg eltérés szüksége mutatkoznék, fogyen erre vonatkozólag jelentést lehetőleg azonnal, de legkésőbb március hó 15-ig.

Megjegyzem, hogy a meghizott iskolafelügyelők minden iskolához külön-külön azonban f. évi február 26-iki keltettel március 14-ikén hozzám érkezett a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr alább szigoru mihesztartás céljából közölt 19570/1915. sz. rendelete s tekintettel arra, hogy az iskolafelügyelők miniszteri utasitás alapján könnyelenek eljárni, ez okból hangsulyozom, hogy 684/1915. sz. rendeletemnek azon pontjait, amelyek az alábbi miniszteri rendelettel nem egyeznek, hatályon kivül helyezem s rendelem, hogy az iskolaigazgatóság, iskolaszék, ker. tanfelügyelőségek és más érdekeltek az itt szóban forgó ügykörben az alábbi rendelet értelmében járjanak el. Különösen kiemelem, hogy a leánynövendékek az iskolafelügyelők előtt való évzáró vizsgálatra bevezetve nincsenek, továbbá a fiu vizsgázóknak valamely iskolába való csoportositása csak akkor szükséges, ha egy helyen legalább 5 vizsgázó nincs, a csoportositás távolságra nézve pedig a miniszteri rendelet értelmében csak a „könnyen hozzáférhetőség" szempontja irányadó. Ezen értelemben kell a jelentéseket a kir. tanfelügyelői hivataloknak megtenni.

Ez üggyel kapcsolatban szükséges-

tetésével, iskolánként hány végbizonyítvány, illetve törzskönyv-nyomtatványra van szükség.

E kimutatás közvetlenül az egyetemi nyomdának küldendő meg.

Budapest, 1915. február hó 26-án.

Jankovich.

Baranya vm. közigazgatási bizottságának véghatározata a tanköteles ifjuság mezőgazdasági munkák végzésére való felhasználása tárgyában. 1914/bizott. Baranyavármegye közigazgatási bizottságának 438/1915. kb. sz. alatt hozott véghatározatát, mely a tanköteles ifjuságnak a mezőgazdasági munkákra való felhasználása tárgyában rendelkezik, annál szivesebben közlöm alább egész terjedelmében a baranyavármegyei iskola igazgató t. pláémnak urakkal és általuk kedves tanitóimmal, valamint a rk. iskolaszékkel tudomásvétel és megfelelő eljárás céljából, mert ezen rendelet a közjót, a nemzet, a haza javát célozza, midőn minden talpalatnyi földnek megmunkálását és kenyérádó volta feletti kiváltja az ifjuság kezemunkája által is elmozditani. Épen ezért meg vagyok győződve, hogy kedves tanitóim nemcsak szivesen fogják a tömegmunkákra vezetni a véghatározat értelmében tanulóikat, hanem ezen alkalmat arra is fel fogják használni, hogy nevelői tisztüket gyakorolják, jóságos bánásmódjuk és gyakorlati utbaigazitásuk tanulóiknak javára is váljanak, egyben ezek tiszteletét, becsülését is érdemeljék.

Baranyavármegye közigazgatási bizottságától. 438. kb./1915. szám. Tárgy: a tanköteles ifjuságnak a mezőgazdasági munkák végzésére leendő felhasználása iránt.

Véghatározat.

Abból a nagyarányu önvédelmi közdelemből, melyet a harctéren és itthon a munka mezején vivunk, a teljisitő képesség legszélsőbb határáig ki kell, hogy vegye a részét a nemzet minden fia és leánya.

A közlességet ily módon való teljesitése alól nem lehet kivétel az az ifju nemzedék sem, melynek nemzeti önállóságáért, szabadságáért és jöletéért ez a küzdelem folyik: az iskolába járó gyermek-ifjuság sem. A mai nagy s nehéz időkben még ez a nemzedék sem tesz eleget kötelességének tanulási munkájának elvégzésével; testi erejéhez képest ki kell vennie részét a termelő-munkából is; bele kell illeszkednie a kerti és mezőgazdasági munka rendjébe, hogy amennyire egyáltalában lehetséges, a hiányzó felnőtt kezek munkáját gyermekkezek szorgos munkája pótolja. Járuljon hozzá minden munkáró gyermek a Földmivelésügyi m. kir. Miniszter Ur 2800/1915. eln. számu rendeletében kifejezett azon nagy cél eléréséhez, hogy az ország termő területéből ebben a gazdasági esztendőben egy talpalatnyi se maradjon kenyeret adó, életet fentartó megmunkálás nélkül.

Azok a kerti és mezőgazdasági munkálatok, a melyeknek végzésére a tanköteles koru gyermekek igénybe vehetők és a szükség mérve szerint igénybe veendők, részint tömeg, részint egyéni munkálatok.

Tömegmunkálatok:

rovarirtás; nevezetesen: hernyózás, vértetü-irtás, répabogár-szedés, cserebogár-irtás, lucerna-bogár-hálózás, gyomlálás, tüskeirtás.

Egyéni (magán) munkálatok:

kapálás, igás-állat vezetése a kapálásnál, répa-egyezés, segédkezés az aratási és takarmánygyüjtési munkálatoknál.

A tömegmunkálatok végzésére kirendelendők a 10. évüket betöltött mindkétnemü gyermekek a tanitó (tanitók) vezetése alatt. A tömegmunkálatokra kirendelt gyermekmunkaerők a közerő természetével birnak s a vármegye alispánjának rendelkezése alá helyeztetnek.

Az egyéni munkákat rendszerint a nagyobb szellemi fejlettségü és testi erejü mindennapi és ismétlő tankötelesek végzik, akik erre a célra szabadságolandók.

A tömegmunkálatok a munkák sorrendje szerint ezen rendeletünk vétele után nyomban foganatba veendők. A benne résztvevő gyermekek a községi elöljáróság által a végzett munka arányában az illető tulajdonosokra áthárítandó napi megvesen fillér díjazásban részesülnek; az ellenőrzó tanitónak ugyancsak a helyszini forrásból, amennyiben arra igényt tart 4 korona napidij fizetendő. Az egyéni munkálatok díja (amenyiben az ifju munkások nem a családjuknak dolgoznak, hanem mint napszámosok alkalmaztatnak) szabad egyezkedés tárgya.

A tömegmunkálatok idején az egy tanerős iskolában, miután a tanitó a dolgozó gyermekek munkáját vezeti és ellenőrzi, a tanitás munka idején szünetel; — kedvezőtlen idő esetén azonban tanitás tartandó. Több tanerős iskolákban a tömegmunkákban igénybe nem vett tanerő az aróbb gyermekekkel rendes tanitást tart.

Tekintettel a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszter Urnak a VI. elemi osztályos fiutanulók folyó tanévvégi vizsgálatát kötelező, 19570/1915. számu rendeletére, a VI. elemi osztályu fiugyermekek vizsgálatuk lehetőleg korán történendő letelttéig hetenkint vasárnap és még egy közben délutánján minden iskolában a végzett tanitás-anyagot összefogláló rendes tanitásban részesitendők.

Figyelemmel a Földmivelésügyi m. kir. Miniszter Urnak idézett rendeletére, továbbá a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszter Urnak 3930/1914. eln. és 1119/1915. eln. számu rendeleteire s a jelen véghatározatunkban kifejtetekre, **ezennel elrendeljük**, hogy az állami, községi, izr. tárnulati, uradalmi és magán elemi iskolák tanitói a felsorolt munkálatokat a rendeletünk vétele után azonnal kezdjék meg, illetőleg az egyéni munkákra a gyermekeket szabadságolják s a munkálatok végzésénél azzal az önfeláldozó buzgalommal járjanak el, mellyel hadbavonult kartársaik szeszonszlitást sem türt nehéz viszonyok között hazafias kötelességüket teljesitik.

Elrendeljük továbbá a megnevezett iskolák tanitóinak, hogy a kezelésük alatt álló faiskolákban, gazdasági kertekben a gyermekek munkájának igénybevételével korai tengeri és korai burgonyát termeszszenek és a köznépet ugyancsak az ifju munkaerők kihasználásával korai tengeri, korai burgonya és zöld főzelékfélék termesztésére buzditsák.

A gyermekek elrendelt munkálatait a vármegye alispánjának rendeletére szakemberek fogják felülvizsgálni és szükség esetén a Vármegyei Gazdasági Intéző bizottság (Pécs, Siklósi-u. 7.) szolgál felvilágositással és szaktanácssal.

Jelen véghatározatunkról felirattal értesitjük a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszter urat: kiadjuk továbbá átiratal az egyházi főhatóságnak hasonló, erélyes gyors intézkedés végett, a vármegye Főispánjának, mint a várm. Gazdasági Intézőbizottság elnökének, a vármegye alispánjának, a kir. tanfelügyelőnek, a baranyavármegyei minden iskolai, községi, izr. társulati, uradalmi és magániskola tanitójának.

Kelt Pécsett, Baranyavármegye közigazgatási bizottságának 1915. évi március hó 9-én tartott üléséből. Főispán, elnök helyett: **Stenge Ferenc** alispán, elnök helyettes.

Elemi iskolák évzáró vizsgái. 915/1915. Multi évi XIV. sz. körlevelemben 3315/1914. sz. alatt a vallás- és közoktatásügyi nagymélt, m. kir. miniszterium 3930/1914. eln. sz. körrendelete értelmében a mindennapi tankötelesek három felső évfolyamát további intézkedésig a szabadságolási munkálatban való részvétel céljából felmentettem az iskolabajárás kötelezettsége alól és módot adtam arra nézve is, hogy az iskoszék ilyen célból a harmadik osztályba járók közül a feltétlenbeket a mindennapi iskolabajárás alól felmenthessék.

Mivel sokan úgy fogták fel e rendelkezésemet, mintha a mindennapi tankötelesek IV., V. és VI. osztályu tanulói teljesen fel lennének mentve a bárjoa idejére az iskolabajárás kötelezettsége alól, ugyancsak multi évi XXII. sz. körlevelemben 4254/1914. sz. a. tekintettel fel nem tett idő beálta, valamint a tanügy fontosságára, utasitottam az összes iskolaszékeket és iskolagondnokságokat, hogy ott ahol a IV., V. és VI. osztályu tankötelesek fenthivatott rendelkezésem alapján a szabadságolási igénybe vettek, a kérdést ujból vegyék tárgyalás alá s vizsgálják meg, vajjon a téli idő beálltával okvetlenül szükséges-e szóban forgó tankötelesket szabadságolni vagy nem, stb. Ezen intézkedésem üdvös hatása nem is maradt el, mert ennek folytán azon kevés helyen, ahol még nem jártak, beiskolazták a mindennapi tankötelesek IV., V. és VI. osztályu tanulóit is.

Minthogy most erősen sürget már a tavaszi gazdasági munka s azok a kivételes viszonyok, melyek a fentidézett rendelkezéseket a gazdasági munkálatok, országos érdekei szempontjából szükségesekké tették, most is — sőt fokozottabban — fennállanak, az érimett rendelkezések alapján és azokkal összhangban hozzájárultam Baranya vármegye tek. közigazgatási bizottságának 438/1915. kb. sz. véghatározatához, mint ezt jelen körlevelemben 914/1915. sz. a., kozzétesszem, egyben az évzáró vizsgálatokat illetőleg az egyházi főhatóságom alá tartozó rk. iskolák szempontjából a következőket rendelem:

A vall.- és közokt. m. kir. miniszter urnak f. évi februárius 27-én 19570. sz. a. kiadott rendelete szerint „tekintettel arra, hogy a VI. osztályt végzett tanulóknak a gazdasági munkákra való igénybevétele sok helyen szükségesnek mutatkozik, a *záróvizsgák indokolt esetekben lehetőleg április hóban tartandók meg.*" Ezen rendelkezéshez képest forduljanak az iskolaszéki elnökök a körzetbeli iskolafelügyelőkhöz azon jelentéssel, hogy a záróvizsgálatot mely időtájban óhajtanák megtartani, mint ezt ugyancsak jelen körlevelemben 913/1915. sz. alatt is közöltem. Azonban a VI. évfolyamu növendékeknek, *tehát a legfeljettebbeknek a gazdasági munkákra való* korai felszabadításához a mód meg van adva.

Az őszi gazdasági munkák elvégezhetése céljából kiadott rendeletekezések szellemének megfelelően az engedélyek, továbbá, hogy az elemi iskolák III., IV. és V. évfolyamába tartozó tankötelesek, akik tehénjeg beiskolázattatnak, *évzáró vizsgálatai is április hó folyamán megtartassanak.*

Az évzáró vizsgálatok napjait illetőleg a szokásos idődon állandójának meg a ker. tanfelügyelők az iskoszékekkel, illetőleg az egyháznegyei és a kir. tanfelügyelőségekkel.

Az I. és II. évfolyamba tartozó tankötelesek továbbra is beiskolázva maradnak és ezek évzáró vizsgálatai csak a tőrvényszabta szorgalmi idő letéltével tarthatók meg.

Tanárok és tanitók a világháborut az ifjuséggel méltó módon ismertessék. 1095/1915. A nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 5995/1915. eln. sz. alatt az alább egész terjedelmében közölt felirat intézte az állami tanintézetek tanitóihoz:

FÓLHIVÁS

a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium hatósága alá tartozó összes (mindenfokú) állami iskolák igazgatóihoz, tanáraihoz, tanitóihoz és tanitónőihez.

A most folyó és a történelemben páratlanul álló nagy küzdelem közepette minden érzésünket, gondolatunkat, a hónapok óta dúló világháboru eseményei töltik be. E sokszor megrenditő események tanulságai, az erkölcsi értékeknek kimerithetetlen kincses bányáit rejtik magukban, melyek gondosan felhasználva, megbecsülhetetlen anyagot szolgálhatnak nemzedékek hosszú sorának, tiszttultabb és emelkedettebb gondolkodásmódban való fejlődéséhez.

Ezért törekednünk kell, hogy e rendkivüli idők jelentőségeit, a nemzet letéteményeivel, tanuló ifjuságunkkal felismertessük s kitörölhetetlenül emlékezetébe vésessük.

Hirdessük nekik nemzetünknek e háboruban kifejtett erényeit, hirdessük hadseregünk dicső tettei, s részben ez által is rólok le hálánkat mindazok iránt, a kik életüket és vérüket áldozták hazánkért.

Az ifjuság hivatott nevelőinek egyik legszebb kötelessége, kellően méltatni a háborunak mindazon magasztos mozzanatait, a melyek különösen alkalmasak, hogy az ifjuság logékony lelkében, a hazáért minden áldozatra kész telkesedést maradandóan ápolják.

Elvárom tehát az összes állami iskolák tanerőtől, hogy az ifjuságad az iskoláév végén, a növendékek szellemi fejlettsége fokához mért előadás keretében, megismertetik a háboru kiváló hordereiét és azokat a kötelességeket, a melyekkel a haza és a trón iránt a hazának minden hű fia tartozik.

A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak itt közölt rendeletét egész terjedelmében magamévá téve, elrendelem, hogy a hatóságom alá tartozó összes, minden fokozatu iskolák tanárai, tanitói és tanitónői a rendeletnek megfelelőleg járjanak el.

A háboru amellett, hogy nagy állami, gazdasági, társadalmi erőpróba s egyuttal az ember körülvevő természeti erőkkel folytatott küzdelem, mégis első sorban az isteni gondviselés akaratának megnyilvánulása. Porbára teszi a jó Isten a nagyeszüeket, nemzeteket, hogy hitükkel, vallásukkal, erényeikkel, erkölcseikkel megjelenve a csatatéren küzdjenek. Nemzetünk ebben a félelmesen nagy méretti megpróbáltatásban, habár szerfelett sok élet és drága vér árán, dicsően állja az isteni gondviseléstől reá szabott megpróbáltatást. Ezt csak ugy teheti, hogy szivében él öseinek, a nagy szenteknek és a nagy hősöknek hite s lelkében ott lakoznak még, sőt ugy látszik megfijodva a nagy erények. Ebben a háborban nemzetünk dicsősége fokozottabb méretekben jelenik meg, mint bármikor a történelemben s bár szivünk sajog, lelkünk remeg a rettenetes fájdalomtól, mikor elesett hőseinkre gondolunk, mégis alázatos hittől áthatott önérzettel gondolunk arra, hogy százmilliós népek között ami kis nemzetünk legvere a jó Isten akaratából döntő súlyvet vet ez ügyben. Ezt nem lehet a természeti törvényekből megmagyarázni, mert hiszen akkor mi a mi kicsinységünkben el volnánk veszve a százmilliós népek árjában. Ez a nagyszerü tünemény a *Haraszthy-szellem* szellemi erőtérben élve, annál inkább, mert a nagy szellemi erőtér, melyben élve, egyébként, az egész szellemi és gazdasági szellemi erőtér, melyben élve, egyébként, magasztosabbat még a történelem fel nem mutatott. El kell jönni az időnek, amikor más népek, nemzetek is elismerik, hogy a kis magyar nemzet rettentő erejének hőseinek hitéhez és erkölcseihez való ragaszkodásból s a jó Isten irántt szeretetéből táplálkozik. Kedves tanitóimat arra kérem, hogy különösen erre a tényre hivják föl tanitványaik figyelmét. Mutassanak rá, hogy mit jelent a hitnek, erkölcsnek, nagy erényeknek apolása, melyet válságos időkben is, amikor e nagy kincsek sok veszélynek voltak kitéve, ez a kis nemzet szivében, lelkében, családi otthonában és társadalmában megőrzött. Mutassanak rá, hogy ezt minden időkben meg kell őrizni, mert épen a világháboru bizonyitja, hogy ha csupán természeti erőt kiküzdenének, ha a magasabb erényeknek s ennek folytán az Isten különös kegyelmének szerepe nem lenne, akkor az olyan kis nemzetnek, mint amilyen mi vagyunk, rabszolgaságba kellene siülyednie. De épen mert az isteni gondviselés egy erényekben bővelkedő kis nemzetnek szólt, a hősöknek, ha a magasabb erényeknek s ennek folytán az Isten különös kegyelmének szerepe nem lenne, akkor az olyan kis nemzetnek, mint amilyen mi vagyunk, rabszolgaságba kellene siülyednie. De épen mert az isteni gondviselés egy erényekben bővelkedő kis nemzetnek szólt, a hősöknek, ha a magasabb erényeknek s ennek folytán az Isten különös kegyelmének szerepe nem lenne, akkor az olyan kis nemzetnek, mint amilyen mi vagyunk, rabszolgaságba kellene siülyednie. De épen mert az isteni gondviselés egy erényekben bővelkedő kis nemzetnek szólt, a hősöknek, ha a magasabb erényeknek s ennek folytán az Isten

nélkül közöljék azon vármegye kir. tanfelügyelőségével, melynek területén iskoláik van:

1. Mely r. k. elemi népiskolába járnak VI. osztályu **fiu- és leány**-tanulók és mily nagy ezeknek száma iskolánként?

2. Azon r. k. elemi népiskola VI. osztályu tanuló, melyben ezek száma a 5-at sem éri el, mely k. t. kilométerenél nem távolabbi olyan r. k. népiskolába lemének beoszthatók, amelynek VI. osztályu fiu tanulói legalább 8-am vannak?

3. Mikor óhajtják a VI. osztályu tanulók záróvizsgáját megtartani?

Ismételten figyelmeztetem a tiszt. iskolaigazgató plébános urakat, hogy jelen esetben *minden késedelem nélkül* küldjék be a fentjelzett adatokat az illetékes kir. tanfelügyelőségnek, a *jövőben* pedig minden év februárt 1-től febr. 16-ig az illetékes kir. tanfelügyelőnek az egyháznegyei tanfelügyelőség utján jelentsék be ezen adatokat.

Megjegyzem még, hogy a jelentésnek a folyó tanitási évben már nemcsak a *fiu-*, hanem a *leánytanulókra* is ki kell terjeszkednie, amint a ministeri utasitás összes rendelkezéei most már nemcsak a fiukra, hanem a leányokra is vonatkoznak.

Tekintettel, hogy a VI. oszt. tanulók záróvizsgálata a felügyelő urak, mint ministeri biztosok előtt a folyó évben is meg fog tartani, külön hangsúlyozom addig is, mig erre vonatkozólag részletesebben intézkedhetnek, hogy a nagy munkaszükséglet dacára a VI. osztályu fiu- és leánytanulók hetenként legalább kétszer és esős időben az iskolába berendelendők.

Barangolmány az iskolák területén az iskolafelügyelő urak ugyanazok maradtak, kik az elmult évben működtek közre, **Tolnavármegye területén** hasonlóképen, mégis azon kivétellel, hogy a dunaföldvári körzetben Pesthy Jenő kir. segédtanfelügyelő ur fogja a záróvizsgálatokat megtartani.

Tankönyvváltoztatás ügyében tanfelügyeleti tanácskozások megtartása felügyelőgesztelik. 1098/1915. A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 1576/1915. eln. sz. körlevelében az 1896. évi 1940. eln. sz. alatt kiadott tankönyvbirálati szabályzat 13. §-ára való hivatkozással megemlitve, hogy ezen szabályzat értelmében a tankönyvváltoztatást tárgyaló testületi tanácskozmányok április 1-ig tartoznak javaslataikat felettes hatóságuk elé terjeszteni, a most folyó tanévre nézve s átmenetileg a következő megkeresést intézte hozzám: „Tekintettel a háboru viszonyokra és a közoktatás több ágában tárgyalás alatt álló reformokra, melyek a tankönyvváltoztató tanári értekezleteknek az előtt időben való megtartását célszerüségi okból sem tenné indokolttá, van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságot, hivatalos tiszteletel felkérni, sziveskedjék utasitani a főhatósága alatt álló tanintézetek igazgatóságait, hogy további intézkedésemig a jövő 1915/16. tanévi tankönyvváltoztatást tárgyaló tantestületi értekezletet ne tartsák meg s amennyiben már ilyen értekezlelek tartattak volna, — a vonatkozó javaslatok jóváhagyását sziveskedjék a Főtiszt. Főhatóság felfüggeszteni, illetve hatályon kivül helyezni."

A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak eme megkeresését azon rendelkezésekkel közlem a hatóságom alá

tartozó összes elemi-, polgári- és felsőbb leányiskolák, valamint tanítóképző intézetek igazgatóságával és ugy az iskolagondnokságokkal, mint az iskolaszékekkel, hogy a m. minisztér ur óhajtásához képest további rendelkezésemig az 1915/16. évre tankönyvváltoztatást nem engedélyezek s az erre vonatkozó helyi intézkedéseket hatályon kivül levőknek tekintem.

Jelen rendelkezésem a 3645/1909. sz. püspöki rendeletet érinti, mert ennek rendelet szerint ellenőrzés céljából minden tanév október 31-ig a tankönyvjegyzéket az ehm. főtanfelügyelői hivatalhoz be kellett küldeni. Nehogy ebben a kérdésben félreértés támadhasson, itt megjegyzem, hogy az ellenőrzés ügye jelen rendelkezésemben érintetlenül marad, sőt azt, hogy jelen rendeletem betartatott-e, szintén ellen kell őrizni, miért is a hivatkozott 3645/1909. sz. rendeletnek idevonatkozó része továbbra is érvényben marad. Amennyiben valamely hatságom alatt álló iskolára nézve tankönyvváltoztatás nem az 1915/16. tanévre, hanem már előzőleg elhatároztatott s a cél az volt, hogy fokozatosan valamely más tankönyv vezettessék be, nehogy jelen rendeletem a tankönyvek egységét megzavarja s az alsóbb osztályokba bevezetett könyvek a rendelet miatt a felsőbb osztályokból kiszoratljanak, ez okból kijelentem, hogy jelen rendeletem csupán azon határozatokat jelenti ki érvényteleneknek, amelyek az 1915/16. tanév számára kivántak tankönyvváltoztatást, és a mostani határidőben keletkeztek.

Madarak és Fák napja, 1099/1915. 1815/1906. sz. rendeletemben intézkedtem s hövebben is megindokoltam, hogy a m. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium által iskoláinkba bevezetett Madarak és Fák napja ünnepélyét a hatságom alá tartozó összes iskolák arra alkalmas napon megtelelő ünnepély keretében tartsák meg.

Egyben évről évre emlékeztetlem kedves tanitóimat hivatkozott rendeletemre s örömmel láttam, hogy rendelkezéseim kellő sikerrel hajtattak végre. Ezen czélt a jelen tanévben is ujból felhivom a hatságom alá tartozó összes iskolák igazgatóságainak és tanitóinak figyelmét, hogy a Madarak és Fák napját az elkövetkező tavaszi napok valamelyikén tartsák meg, ügyelezzenek oda hatni, hogy azokat a czélokat, amelyeket fenthivatkozott rendeletemben kitiztem, megvalósitsák. Erre a jelen körülmények között ujabb okok is vannak, mert egyrészt az állatvédő egyesület a Madarak és Fák napja bevezetésének a most folyó tanévben 10-ik évfordulóját fogja megünni s óhajtja, hogy az az iskolák által megtartott napokon is kifejezésre juttattassék, másrészt nemzetünk a világháboruban, noha diadalmas napokat él, mégis ezer sebtől vérzik s az ifjuságnak épen e fájdalmas napokban kell megmutatni, hogy az istení gondviselés a szép természetben is nyujtott a sebekre, fájdalmakra enyhülelet s erre a körülményre ép e napon lehet a tanulóifjuságot figyelmeztetni, megnyitván számukra a gondolatot, hogy életük folyásában hasonló módon keressenek a szép természetben fáradságuk esetében pihenést, fájdalmaikra enyhülelet s a természet emelte fel őket ennek mindenható, bölcs Teremtőjéhez.

Jelen rendelkezésem egyuttal a fentihivatkozott 1815/1906. sz. rendeletnek utolsó sorain némi változtatást kiván tenni. Ugyanis az orsz. állatvédő egyesület a kir. tanfelügyelőségeket kérte fel arra, hogy a Madarak és Fák napja megtartásáról szóló évi jelentéseket összegyüjtse, ellenőrizze és az országos állatvédő egyesülethez beküldje. Az egységes eljárás érdekében elrendelem, hogy 1815/1906. sz. rendeletem utolsó mondatának hatályon kivül helyezésével már a jelen tanévtől kezdve a Madarak és Fák napjáról szóló jelentések ne az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalnak, hanem az illetékes vármegyei kir. tanfelügyelői hivatalnak küldessenek meg. A többi ez ügyre vonatkozó intézkedések továbbra is a hivatkozott rendelet alapján az egyházmegyei főhatóság és az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatal utján fognak megtörténni.

—

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A legkitűnőbb tankönyvirodalom terén működő szaktekintélyek által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbírálati Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* czimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vaszonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Friedmann Károly

butorgyára.

Aranyéremmel kitüntetve.

Állandó butor kiállitás

az ujonnan épült

Butorház-ban.

Pécs, Rákóczi-ut és Deák-utca sarkán.

Legolcsóbb szabott árak.

Pécs, 1915. VII. évfolyam 6. szám. Junius 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével havonként hónap 15-én. Telefon: 75. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: **KÓRÓDY MIKLÓS,** képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3, hová a lap szellemi része, illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A három koronás előfizetési dij (04 fillér kezbesitési dij minden év januar hónapban egyszerre fizetendő, mely dij Székely Márton egyesületi pénztáros ur czimére Pécs, Mór-utca 11. sz. küldendő.

Juniusi számunkat a felhalmozott közlendők és az igazgatósági gyülés miatt már most kellett megjelentetnünk.

MEGHIVÓ

A PÉCSEGYHÁZMEGYEI RÓM. KATH. TANITÓEGYESÜLET

t. évi junius hó 10-én d. e. 10 órakor a pécsi kath. legényegyesület helyiségében (Megye-utca 20. sz.) tartandó

IGAZGATÓSÁGI

rendes tavaszi gyülésre.

(Figyelmeztetés: A háborus viszonyokra való tekintettől a jelzett alkalommal csak

igazgatósági

ülés lesz).

TÁRGYSOROZAT.

1. Elnöki megnyitó.
2. A mult igazgatósági jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése.
3. Titkári jelentés.
4. A főpénztáros jelentése.
5. Pályatételek kitüzése.
6. Inditványok.

Pécs, 1915, május 20.

Báter János, titkár. *Dr. Igaz Béla,* elnök.

Ösztöndij pályázat.

A volt „Szekszárdvidéki rk. tanitóegyesület" alapitványná változtatott s kamatokkal együtt 1400 K.-t kitevő vagyonának jelenleg esedékes 105 K. 93 f. irva egyszázót korona 93 fillért kitevő kamataira, mint jutalomdijra az alapitólevélben nyert megbizásom folytán pályázatot hirdetek.

Pályázhatnak: a volt szekszárdvidéki rk. tanitóegyesülethe tartozó esperesi kerületek (szekszárdi, dunaföldvári és bonyhádi körök) működő rk. tanitónak olyan tanuló gyermekei, akik polgári iskolában, tanitóképzőintézetben, gimnáziumban, reáliskolában vagy valamelyik főskolában folytatják tanulmányaikat s a most folyó tanévet sikeresen végzik.

A kérvények a jelen tanévben kivételesen f. évi julius hó 1-ig hozzám (pécsegyházmegyei főtanfelügyelői hivatal Szepessy-utca 3. sz.) küldendők. Az ösztöndij természetéről s annak odaitélése körüli eljárásról a „Katholikus Iskola" jelen számában közzétett alapitólevél részletes felvilágositást nyujt.

A pályázat kérvények felszerelései: *a)* keresztelési bizonyitvány, *b)* legutóbbi iskolai bizonyitvány, vagy ha még az illető ilyennek birtokában nem lenne, a legutóbbi félévi értesitő, de ha csak a félévi értesitő csatoltatott, akkor a jutalmazott, tartozik nyugtájával az évvégi bizonyitványát is hozzám beküldeni s nyugtáját csak azon esetben fáttamozom, ha évvégi bizonyitványa megfelel az alapitólevél követelményeinek.

Pécs, 1915. május 20.

Dr. Igaz Béla, ehm. főtanfelügyelő, egyesületi elnök.

Felhivás

„a volt szekszárdvidéki rk. tanitóegyesület jutalomdijalapitványa kamatait odaitélő bizottság megválasztására.

A volt „szekszárdvidéki rk. tanitóegyesület"-et alkotott szekszárdi, dunaföldvári és bonyhádi esperesi körök tagjait jelen sorok erejével felhivom, hogy a volt szekszárdvidéki rk. tanitóegyesület jutalomdij alapitvány most folyó évben esedékes 105 K. 93 fillért kitevő kamatainak odaitélése céljából fentnevezett mindháromkör saját kebeléből ezen jutalomdijat odaitélő bizottságba egy-egy tagot a jelen évben zárt levélben történő szavazás utján válasszanak. Az ilyen bizottsági tag megválasztása az alapitólevél szerint a körjegyüléseken megejtendő szavazással történik, de a most folyó évben tekintettel a háborus viszonyokra melyek a rendes körgyülések megtartását lehetetlenné teszik, kivételesen a zárt levélben való szavazás válik szükségessé. A körjegyzőnek a kerek nevét, aki a bizottsági tagságot óhajtja, felirja, saját nevét és lakóhelyét rálegyzi, boritékba bezárja és ervyszerüség okából Báter János egyesületi titkár czimére (Pécs, Gizella-ut 5. sz.) f. évi julius 1-ig beküldi. Körzőhöz csak szekszárdi, dunaföldvári és bonyhádi esperesi kerületi tanitók szavazat vételnek figyelembe, miért is a szavazó tartozik a szavazólapra saját nevét és lakóhelyét is rárni. A későn érkező vagy a lakóhelyet fel nem tüntető szavazatok figyelembe vétetni nem fognak.

Pécs, 1915, május hó 20.

Dr. Igaz Béla, ehm. főtanfelügyelő, egyesületi elnök.

A volt szekszárdvidéki róm. kath. tanitóegylet jutalomdij alapitványának Alapitólevele.

Emlékezetül adjuk mindazoknak, akiket illet, hogy a „Szekszárdvidéki róm. kath. néptanitóegylet", melynek alapszabályai 1168/1884. sz. alatt egyháztahatósági és 23003/1884. sz. alatt kormányhatósági jóváhagyást nyertek, tekintettel a „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitóegyesület" megalakulására, alapszabályai 2770/1908. isk. sz. alatt egyháztahatósági jóváhagyattak, — amely minden más Pécsegyházmegyében működő tanitóegyesületet fölöslegessé tesz. 1907. junius 20-án Szekszárdon tartott évi közgyülése jegyzőkönyvének 6. pontjában következőleg határozott: „Egyletünk további fennmaradását a pécsegyházmegyei róm. kath. tanitóegyesület mellett mi sem indokolja s azért a felosztást ajánlja, vagyonát pedig az alapszabályok értelmében a pécsegyházmegyei róm. kath. alapitványi pénztára osztónak alapnak ajánlja betétetni." A közgyülés egyhangulag kimondotta a felosztást és vagyonának a pécsegyházmegyei róm. kath. alapitványi hivatal pénztárába osztónak alap gyanánt való elhelyezését. A „Szekszárdvidéki róm. kath. néptanitóegylet" fentidézett határozatát, tehát felosztását, valamint alapszabályainak 23. §. értelmében a vagyon hova forditását kimondó határozatát a vallás- és közoktatásügyi m. minisztérium 1913. október 3-ikán 148825/1913. szám alatt azzal hagyta jóvá, hogy a vagyonból, illetve annak kamataiból alkotandó ösztöndijakból az alapszabályok 23. §-a értelmében csakis a központi, a dunaföldvári felmélben csakis a körponti, a dunaföldvári és a bonyhádi esperes kerületben működő róm. kath. tanitók gyermekei részesülhetnek. Mindezek alapján a felosztott szekszárdvidéki r. kath. néptanitóegyesületnek volt elnöke és pénztárosa által kezeinkhez, mint a pécsegyházmegyei r. kath. tanitóegyesület elnökségének kezeinkhez lefizetett s időközi kamatokkal 1400 K., irván egyezernégyszáz koronára gyarapodott összetet oly tiszteletteles kérelemmel terjesztjük a főisztelendő pécsegyházmegyei hatóság elé, hogy ezt az egyházmegyei alapitványi hivatal főpénztárába, mint a felosztott szekszárd-vidéki r. kath. néptanitóegyesület időközi kamatokkal fentjelzett összegre kiegészített va-

gyonát beutalványozni, gyümölcsözöleg kezelteti és az évi kamatokat egy összegben annak méltóztassék kiadatni, akinek a volt „Szekszárdvidéki rk. néptanítóegylet" alapszabályainak 23. §-a rendelkezése értelmében a központi (szekszárdi), dunaföldvári és bonyhádi esperesi kerületben működő rk. tanítók gyermekei közül a három említett esperesi kerület tanítói körének tavaszi közgyűlésén évről-évre választott egy-egy, összesen három bizottsági tag odaítéli. A kérvények minden év junius hó 1-ig a pécsegyházmegyei rk. tanítóegyesület elnökségének terjesztendők be, mely a kérvényeket a megjelölt három tag között kiosztani és épen azért a fentnevezett három esperesi kerület elnöksége külön jegyzőkönyvi kivonat alakában minden év junius hó 1-ig tartozik értesíteni a pécsegyházmegyei rk. tanítóegyesület elnökségét, kit választott megbizottjának jelen ösztöndij odaítélése céljából. A megbizottak egymás közt kötözik a folyamodványokat és szavazatukat kiadott fél iven nevik aláírásával csatolják. Akiket utóljára jutottak a kérvények, azon megbizott ezeket visszaküldi a szavazóiveikkel együtt a pécsegyházmegyei róm. kath. tanítóegyesület elnökségéhez Pécsre, ki az egyesület minden évi közgyűlésén jelentési tesz ezen alapítvány évi kamatainak odaítéléséről. Ha a három köri megbizott szavazata megoszlik, akkor a pécsegyházmegyei rk. tanítóegyesület elnöke dönt a felett, hogy a megbizottak jelöltjei közül ki nyerje el az ösztöndijat. A kamatok az egyházmegyei alapítványi hivatal által csak a pécsegyházmegyei róm. kath. tanítóegyesület elnöke által látmányozott nyugta ellenében folyosíthatók. Ha olyan tanulónak itéltetett volna ezen ösztöndij, aki az év végén elégtelen tanjegyet kapott, akkor ennek nyugtája nem láttamoztatói, ezen tanuló a kamatokból elesik s ha nem volt más pályázó, akkor a kamatok tőkésítendők, ha pedig volt oly pályázó, aki legalább elégséges végbizonyítványt nyert, ezek közül itélendő a pécsegyházmegyei róm. kath. tanítóegyesület elnöke által a legtöbbnek. A nyugta tehát mindig az év végi iskolai bizonyítványnyal együtt terjesztendő be a pécsegyházmegyei rk. tanítóegyesület elnökségéhez Pécsre. Az alapítvány neve: „A volt szekszárdvidéki rk. tanítóegylet ösztöndij alapítványa." Az ösztöndíjon csak polgári, tanítóképzőintézeti, gimnáziumi, reáliskolai és főiskolai tanulók nyerhetik. Kérvényükhöz csatolni tartoznak legutóbbi iskolai bizonyítványaikat, illetve érettségijüket és keresztelési levelüket. Az alapítványt a peres és peren kivüli esetekben a mindenkori pécsi megyés püspök képviseli, ki egyuttal az alapítványi vagyon épségben tartását s a megjelölt célra fordíttását is biztosítja. Jelen alapítólevelet három egyenlő eredetű és három másolati hitelesített példányban állítottuk ki. Az eredeti példányok közül egy a pécsegyházmegyei hatóságnak, egy a vallás- és közoktatásügyi nagymélt. m. kir. miniszteriumnak és egy a pécsegyházmegyei rk. tanítóegyesület elnökségének jut. A három másolati példány a központi (szekszárdi), dunaföldvári és bonyhádi esperesi körök elnökségének adatik ki gondos megőrzés céljából. Kelt Pécsett, 1914. október 12. dr. Igaz Béla s. k. kanonok, ehm. főtanfelügyelő, mint a pécsegyházmegyei rk. tan. egyesület elnöke. Báter János s. k. a pécsehm. rk. tanítóegyesület titkára. Előttünk, mint tanúk előtt Kőródy Miklós, Magyar Sándor s. k. 2974/1914. isk. sz. Jóváhagyom. Pécs, 1914. október 12. Zichy Gyula s. k. püspök. 31092/1915. sz. VIII. a. Jóváhagyom azzal, hogy az alapítvány cime „A volt szekszárdvidéki róm. kath. tanítóegylet jutalomdíj-alapítvány" cimre helyesbíttetik, továbbá az alapítevényi második oldalán olvasható második junius hó 1-i határidő julius hó 1-re igazíttatik ki s végül, hogy az alapítvány számadási kivonatai a vezetésem alatt álló vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumhoz évenként beterjesztendők lesznek. Budapest, 1915. évi április hó 18.-án. A miniszter helyett Madách Gál, tit.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Óvók és óvónők fegyelmi szabályzata és foglalkoztató anyagának tervezete. 1097/1915. A nagymélt. püspöki kar 1914. március 18-iknn hozott 2312/1914. sz. határozatával s 1915. évi január 29-én kiadott 344/1915. sz. rendeletével életbeléptetni az orsz. kath. tanügyi tanács által kiadott s a kisdedóvóknál alkalmazott óvók és óvónők fegyelmi szabályzatát s az ugyanezen füzetben közreadott foglalkoztatási anyagot tervezetet, mely füzet a Szent-István-Társulatnál jelent meg s ott 2 koronáért kapható.

Elrendelem, hogy ezen füzetet minden olyan óvodafelügyelő bizottság vagy óvoda gondnokság avagy óvoda felett hatóságot gyakorló iskolaszék, amelynek hivatali hatáskörre alatt róm. kath. óvoda van, ezen füzetet a szükséges számu, de legalább egy példányban haladéktalanul szerezze be. A foglalkoztató anyag tervezet szükségessé teszi, hogy e füzet minden óvónőnek birtokában legyen, mert munkájának elvégzése közben ezen füzetet a jövőben egy óvónő sem mellőzhetti.

Ezzel kapcsolatban utasítom az esperes- ker. tanfelügyelő urakat, az óvodai felügyelő bizottságokat és óvoda fölötti hatáskörrel biró iskolaszékeket, hogy az óvónők működését ezen fegyelmi szabályzat és foglalkoztatási anyag-tervezet alapján őrizzék ellen s egyben utasítsák az óvókat, óvónőket és más óvodai személyzetet, hogy saját helyi munkatervüket mindig az itt szóban forgó füzet alapján készítsék el.

Hitoktatás tannyelve az ismétlő iskolákban. 909/1915. Alábbiakban egész terjedelmében közöm a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 730/915. eln. sz., az ismétlő iskolai hitoktatásra vonatkozó rendeletét, ugyben hangsúlyozom, hogy e rendelet végrehajtása körül is ép ugy, mint az 1797/1914. sz., a mindennapi iskolára vonatkozó miniszteri rendelet végrehajtása körül 2518/1914. sz. rendeletem irányadó.

A vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszertől. 730/1915. eln. szám.

A hitoktatás nyelvének a népoktatási tanintézetekben való használatáról 1914. évi 1797. eln. szám alatt a főtiszt. egyházi főhatóságokhoz intézett megkeresésemben akként intézkedtem, hogy tekintettel a hitoktatás és hitélet között való szoros kapcsolatra, a hitoktatás a népoktatási tanintézetekben a tanulóknak anyanyelvén látható el.

Mivel az ebben a megkeresésemben felsorolt tanintézetek között az elemi iskolák ismétlő tanfolyamáról külön említés nem történt, felmerült kérdés folytán — hogy vajjon szóban levő intézkedés alkalmazást nyerhet-e ezekre a tanfolyamokra is — szükségesnek látom hivatkozott rendelkezésem kiegészítéseül annak kimondását, miszerint az elemi iskolák ismétlő tanfolyamában és pedig ugy az általános, mint a gazdasági ismétlő iskolákban a hitoktatás szintén ellátható a tanulók anyanyelvén.

Mindazok a különleges szempontok ugyanis, a melyek az elemi iskola mindennapi tanfolyamában, valamint a többi népoktatási tanintézetekben is indokolttá tették a vallástannak a tanulók anyanyelvén való tanithatását, az ismétlőiskolai hitoktatásnál is fenforognak. Ezeknek a szempontoknak figyelembevételére nem szolgálhat akadályul az sem, hogy az 1907. XXVII. t.-c. 18. §. szerint a tanítás nyelve az összes elemi iskolák ismétlő tanfolyamában a magyar. A szertartások dolgával szoros összefüggésben álló vallástan ugyanis a többi tárgyak között különleges helyezet foglal el, a mi fölött éppen azt kifejezésre, hogy ezen tárgy tananyagának meghatározása s annak iskolai évfolyamok szerinti felosztása az egyházi hatóságok jogkörébe tartozik. A többi közismereti tárgyak tanítására vonatkozó rendelkezések tehát a vallástan tanítására egész terjedelmükben a dolog természetéénél fogva alkalmazást alig nyerhetnek és igy a hivatkozott törvényszakasznak rendelkezése a vallástan tanitási nyelvére nem is terjed ki.

Önként értetődik azonban, hogy akkor, a mikön ilyképen a hitoktatás az ismétlő iskolákban is a tanulók anyanyelvén történhetik, teljes alkalmazást nyer ezekre a tanfolyamokra is 1797/1914. eln. számú rendelkezésem, miért is erre való utalással tisztelettel kérem a Főtiszt. Főhatóság az irányú szives intézkedését, hogy az összes ismétlőiskolákban, tehát azokban is, amelyekben a magyar anyanyelvü tanulók szórványosan, csekélyebb számban vannak, a magyar ajkú tanulók mindegyikének hitoktatása ezek anyanyelvén történjék.

Budapest, 1915. évi február hó 25-én.

Jankovich.

Minisztreri rendelet a közegek és hitfelekezeti elemi népiskolai tanítók hadiköltsén jegyzéseinek elszámolása tárgyában. 912/1915. A vallás- és közoktatásügyi nagymélt. m. kir. miniszterium 21888/1915. VI. c. sz. alatt a községi és hitfelekezeti tanítók (tanítónők) hadiköltsén jegyzéseinek elszámolása tárgyában valamennyi magyar kir. tanítóegyházi hatóságnak rendeletének másolatát alább egész terjedelmében közlöm egyrészt az iskolaszék elnökök, másrészt az érdekelt tanítók tájékoztatása céljából.

A vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszertől. 21888/1915. szám VI./c. ügyosztály.

Mult évi 153281. szám alatt kelt rendeletemmel, az 1914. évi 6% -os magyar királyi adómentes állami járadékkölcsön hadi kölcsön) kötvényeinek az állami alkalmazottak által kedvezményes módon való jegyezhetése tárgyában kiadott 1914. évi 6800. P. M. számú pénzügyminiszteri rendeletben foglalt kedvezményeket bizonyos módozatok mellett, a pénzügyminiszter által egyetértőleg kiterjesztettem a községi és hitfelekezeti tanítókra (tanítónőkre) is.

E rendeletem kiegészítéseül, illetve a községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanítók által jegyzett összegek elszámolásaik megkeresésére végett egyidejűleg közvetlenül utasítottam valamennyi magyar királyi adóhivatal, illetőleg a pénzügyminiszter úr a fentidézett 1914. évi 6800. P. M. számú rendeletének 14. bekezdése értelmében és a pénzügyminiszter úrnak hozzájárulásával, — a községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanítók (tanítónők) által az 1914. évi 6% magyar királyi adómentes állami járadék-kölcsön tőkebefizetési napjában, amely adóhivatalnál az illető községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanító (tanítónő) a hadi kölcsönre jegyzett összegnek első részletét már befizette.

Minthogy pedig e rendelkezésből folyólag a szóbanforgó tanerők állományüik változtatása esetén is, mindenkor ahoz az adóhivatalhoz kötelesek a havi törlesztési részleteket pontosan beszolgáltatni, amelyeknél az első havi törlesztési részletet befizették: ezennel hatályon kívül helyezem az 1914. évi 153281. szám alatt kelt rendelet 4. pontjának azt a részét, amely a havi törlesztési részletek pontos beszolgáltatásának az iskoladzéki elnök által való ellenőrzésére vonatkozik.

Hogy pedig a szóbanforgó tanerők hadi kölcsön jegyzéseinek elszámolása minél előbb foganatosíthatói legyen, felhívom a Tanfelügyelő urat, hogy a 1. alatt idecsatolt kimutatás felhasználásával, a jelen rendelet kézhez vételétől számítva 8 nap alatt felelősség mellett jelentse be, hogy kik azok a községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanítók, akik hadi kölcsön jegyeztek, illetőleg hogy a községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanítók egyenkint milyen összeget jegyeztek és hogy a jegyzett összegek 100 koronáinkí 97 koruna 50 fillerrel, illetőleg 95 korona 52 fillérrel számítva, milyen összeget tesznek ki. Az erről szóló, adóhivatalonkínt külön-külön csoportosított kimutatásokat — összegezve a tételeket, jelentése kíséretében a vallás- és közoktatásügyi miniszterium VI/c. ügyosztályával szemben, a fentjelzett időre okvetlenül küldje el.

Megjegyzem, hogy az elszámolás tekintetében az illetékes magyar királyi adóhivatalokat közvetlenül utasítottam.

Budapest, 1915. évi február hó 25-én.

Jankovich.

Kegyúr is megróható iskolaadóval 501/1915. A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister ur 1914. évi december hó 22-én 26892. sz. a. N. vármegye közig. bizottságához a következő rendeletet intézte:

Tovaszossal 1913. évi junius hó 18-án 876/913. szám alatt kelt felterjesztésre értesitem a Közig. Bizottságot, hogy a hitközségi és felekezeti iskolaadó ügyében 1913. évi május hó 14-én 559/913. sz. alatt hozott III. fokú határozatát, a közbevetett felebbezés elutasítása mellett, helyes indokainál fogva jóváhagyom.

Ugyanis az 1868. évi 38. t.-c. 11. §-a szerint a hitfelekezeteknek vitán felülálló törvényes joga hiveiknek az ő szükségeik hozzájárulását hitfelekezeti iskolájuk fenntartásához igénybe venni, következésképen tekintet nélkül arra, hogy ezen fenntartási költségek milyen természetü iskolai, személyi és dologi szükségletekből erednek, adóformát után kiróható hitfelekezeti iskolaadóval fedezhetők a fárabeli összes hivek terhére, tekintet nélkül arra is, vajjon kegyuri vagy volt urbéri minőség cimén a hívók különböző kategóriáira egyébként milyen egyházi praestatiók hárulnak.

Iskola-kegyuraság különben sem létezvén, a kegyuri minőség nem képezhet jogos alapot a hitfelekezeti iskolaadó alól való felmentésre s e szerint a kegyur kegyuri terhei mellett, mint az egyház kötelékébe tartozó hívő, a hitközség hiveire kiróható hitközségi iskolaadóval is teljes joggal megróháto.

Iskolai évi jelentések ez évben is rendesen bekülldendők, 1362/1915. A háborus viszonyok s a rendkivüli iskolai intézkedések, valamint a tanitásnak sok iskolában való hosszabb vagy rövidebb idejig történt szünetelése azon gondolatot ébreszthetik az iskolajegazgatókban avagy a ker. tanfelügyelőségekben, hogy ez évben rendes módon az iskolai évi jelentéseket a rendszabályok 36. és 156. §§-ai, egyháztársadalmi 4364/1903. és 1912. évi 374. sz. rendelkezések előirása értelmében elkészíteni nem lehet, s azok beküldését nem tartják szükségesnek, vagy ha be is küldenék, azok rendszeres kiállitását esetleg nem látnák indokoltnak.

Ezen előrelátható körülmények megelőzése céljából kijelentem, hogy a rendes iskolai évi jelentések a folyó évben is ép ugy bekülendők és bekülldendők, mint amikor nem volttak rendkivüli állapotok. A jelentéseknek az illető iskolára vonatkozólag a tényleges állapotot feltüntető pontos elkészítése már a háboru történetének érdekében is elkerülhetetlenül szükséges. A jelentések az e célból készült űrlapokon teendők meg s a rendkivüli viszonyok külön a megjegyzés rovatában is feltüntetendők.

Vallás- és közokt. minisztr. rendelet az elemi népiskolák évzáró vizsgálatának megtartása ügyében. 1363/1915. A vallás- és közoktatásügyi nagymélt. miniszterium tekintettel a háboru miatt bekövetkezett nagy munkahiányra a tavaszi és nyári mezőgazdasági munkálatoknál hiányzó munkaerők pótlása céljából 2924/1915. eln. sz. a. megengedte, hogy a községi és állami iskolák ismétlő tanfolyamában, valamint a mindennapi elemi népiskolákban az osztályvizsgálatok ott, ahol a lakosság mezőgazdasággal foglalkozik, április hó lvégéig megtartassanak. Tekintettel azon körülményre, mely szerint a fenhatóságom alá tartozó pécsegyházmegyei rk. elemi népiskolák III., IV., V. és VI. osztályu tanulói évzáró vizsgálatai tárgyában ilyen értelemben már f. évi március 28-án megjelent VI. körlevelemben 915/1915. sz. a. rendelkeztem, figyelembe véve továbbá azt is, hogy az I. és II. osztályu tanulókat a szülők alig, s a legritkább esetekben használhatják, sőt otthonlétük nagyobbrészt több zondot okoz, mintha iskolába járnak, — valamint mérlegelvén, mennyire kívánatos, miszerint az I. és II. osztályban a tanulók a további tanuláshoz jó alapot nyerjenek, azért további intézkedésig az egyházi főhatóságom alá tartozó pécsegyházmegyei elemi rk. népiskolák I. és II. osztályu tanulói részére nem kívánom igénybe venni a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium fentlivatott engedélyét, hanem teljesen érvényben tartom fentjelzett 915/1915. sz. rendelkezésemet és mint ebben előirtam, az I. és II. osztályu tankötelesek évzáró vizsgálatai rendes körülmények között csak a törvényvszabta szorgalmi idő leteltével tarthatók. Ha itt-ott akár egyes tanulók-, akár egész osztályokra nézve rendkivüli intézkedés válnék szükségessé, ez iránt az egyházmegyei Főtanfelügyelőségnek megfelelő **iskolaszéki-, illetve gondnoksági határozat** kíséretében jelentés teendő.

Fémek és ötvözetek készleteinek összeírásánál és iskolák közreműködése, 1364/1915. Tekintettel a fémeknek és ötvözeteknek a hadviselésben való nagy jelentőségére, szivesen közlöm alább egész terjedelmében a vallás- és közoktatásügyi miszt. miniszter urnak 2565/1915. eln. sz. a. rendeletét, mely ezeknek összeírásához is hadi célokra való igénybevételéhez az iskolák közreműködését célozza. Egyben felhivom az egyházi főhatóságom alá tartozó mindenfoku iskolák és intézetek igazgatóit, tanítóit, iskolaszékeit az iránt, hogy az egyes helyi bizottságoknak, amennyiben a gyűjtés sikere érdekében az iskolák támogatását kérnék, az arra legalkalmasabb módon legyenek segitségére s tartsák ezt hazafias kötelességüknek.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszertől. 2565/1915. eln. szám.

A m. kir miniszterium már korábban elrendelte egyes fémek és ötvözetek készleteinek összeírását és azok ugyanakkor a hadiszükségláthatósokról szóló törvény alapján hadi célokra igénybevételeknek jelentettek ki.

E rendeletek a nagyközönség figyelmét is felhiván a fémeknek a hadviselés céljaira való nagy fontosságára és a hadseregnek fémnel való ellátása érdekében, társadalmi akció indult meg.

Minden háztartásban találhatók öcska, hasznavehetetlen, vagy nem használt fémtárgyak és ilyenek töredékei, amelyeknek a tulajdonosa nézve már nincs értéke, az egész országban összegyűjtve azonban számottevő mennyiséget eredményezhetnek.

Főleg a sárga és vörösrézből, ónból, ólomból, vagy ezek ötvözetéből készült tárgyak, vagy ilyen fémeknek bármily apró darabjai, kiöltt töltényhüvelyek, stb. stb. tönnek tekintetbe a gyűjtés szempontjából.

Figyelemmel arra, hogy a megindult mozgalmat az iskolák közreműködése hathatóan támogathatná, az iskolákat, mint a háborurval kapcsolatos társadalmi feladatok megoldására országszerte alakitott helyi bizottságerk működésének támogatót vélem e célra igénybevehetőknek.

Van szerencsém ennélfogva tiszteletel fekelmi a Főtiszt. Főhatóságot, méltóztassék az egyházi főhatóság alá tartozó minden foku iskolák és intézetek vezetőit felhívni az iránt, hogy az egyes helyi bizottságoknak, amennyiben a gyűjtés sikere érdekében az iskolák támogatását kérnék, az arra legalkalmasabb módon legyenek segitségére.

Budapest, 1915. évi április hó 29-én

Jankovich.

A m. kir. gyermekmenhely pécsi igazgatóságának új gyermektelepek felállítása ügyében való felhívása. 1366/1915. Nagy jelentőségük van a gyermektelepeknek mindig, de különösen a mai háborus időkben. Ismeretesek előttem a panaszok és kifogások is. Figyelemmel azonban ama körülményre, hogy ezen telepek közreműködésünk nélkül is létrejönnek, valamint arra, hogy ezen telepek magukban véve humánus, emberbarati intézményeket feladatukat bizonyára jobban képesek megoldani, ha czek helyi vezetésében részt veszünk, mintha czektól elzárózunk, erős azon meggyőződésem, hogy vallásos és hazafias feladatot segít elő egyházmegyém minden papja és tanítója, aki ezen gyermektelepek létesítésében részt vesz. Épen ezért a pécsi m. kir. gyermekmenhely igazgatóságának a községi és körjegyzőséhez intézett s minden plébános urnak is megküldött 2663/1915. sz. bizalmas felhívását az ehm. tisztelendő lelkészkedő papság és kedves tanítóim figyelmébe mégszer ajánlom.

Megjegyzem, hogy nem nagy gyermektelepek létesítését tartom kívánatosnak, hanem kisebbekét, mert egyrészt ilyenek szolgálják igazán a czélt, mely a gyermekmenhelyek létesítésében szem előtt lebeg, másrészt, mert ilyenek nem okoznak nehézségeket a gyermekek beiskolázása körül. Épen ezen szempontból nem is annyira olyan községekben tartom kívánatosnak ilyen gyermektelepek létesítését, ahol a gyermekekben nincs hiány, s czélot a jó Isten áldásnak tekintik, mint inkább olyan községekben, ahol hiába keressük az utczán vigan játszó gyermeksereget és az iskolás is néptelenek.

Háborus emlékképek. 1367/1915. A m. kir. honvédelmi minisztérium hadsegélyző hivatala katonaözvegyek és árvák felsegélyezésére alapot gyűjt, Ezen czélból emlékképeket hozott forgalomba.

1. „Ő Felsége I. Ferenc József király arczképe", a festészet nagymesterének Benczúr Gyulának rencke: színes fénynyomatu művészi kiadás 60—73 cm. nagyságban keret nélkül 24 K., díszes fekete 11 cm. széles fakeretben 50 K. Ugyanez népies kiadás 29—35½ cm. nagyságban keret nélkül 1.50 K., keskeny aranyozott keretben 7 K.

2. „II. Vilmos császár arczképe", Ferrais Arthur festménye; rézfénynyomatban a műlap nagysága margó nélkül 47.7—29.7 cm., margóval 50—60 cm. Ára keret nélkül 5 K.; 5 cm. széles tölgykeretben, üveg alatt 20 K. Ugyanez színes műnyomatkiadás 29—30½ cm. nagyságban margó nélkül 1.50 K.; keskeny aranyozott keretben 7 K.

3. Benczúr Gyula „Frigyes főherczeg tábornagy (Ő Fensége arczképe", rézfénynyomat 25—45½ cm. nagyságban margó s keret nélkül 5 K., tölgyfakeretben 20 K.

4. Bauer: „A trónörökös tüzkeresztsége", színes műlap, 16½—26 cm., margó és keret nélkül 1.50 K., aranyozott keretben 5 K.

5. Koch: „Huszárvirtus", színes műlap, 16½—26 cm., margó és keret nélkül 1.50 K., aranyozott keretben 5 K.

6. Gergely: „Levél az utközet előtt", színes műlap, 17—26½ cm., margó és keret nélkül 1.50 K., aranyozott keretben 5 K.

7. Pap Henrik: „Levél a harctérről", színes műlap, 16½—24 cm., margó és keret nélkül 1.50 K., aranyozott keretben 5 K.

8. „Imádkozó király", szincezett czíklap, 35—50 cm nagyságban, ára 40 fillér.

Tekintettel a Hadsegélyző Hivatal nemes céljára, valamint arra, hogy ősz királynak s hű szövetségesünk fenkölt alakja a magyar nemzet hagyományos királyhűségének méltó ápolására felette alkalmas, e képek megszerzését hitközségek, iskolák, egyesületek s más testületek, intézmények vezetőségének legmelegebben ajánlom. Megrendelések a „M. kir honvédelmi minisztérium hadsegélyző hivatalt"-hoz (Budapest, V. Országház-tér) küldendők.

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT
KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.
BUDAPESTEN
Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előírt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előírt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kérésre és bármelyik 24 órán belül átküldetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyveket bevezetés céljából mutatvány-példányokkal lészszégel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvforalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a legnagyobb elismerésben megjelent nép- és polgári, képezde- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács. Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kívül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szántuga a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi fóhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis fejtsson örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára szánt imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek kiadásban elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedésel kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mü könyvkereskedésünk útján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Friedmann Károly
butorgyára.

Aranyéremmel kitüntetve.

Állandó butor kiállítás
az ujonnan épült
Butorház-ban.

Pécs, Rákóci-ut és Deák-utca sarkán.

Legolcsóbb szabott árak.

Pécs, 1915. VII. évfolyam 7. szám. Julius 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: **KÓRÓDY MIKLÓS,** képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi része, illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A lapdijak és előfizetési dijak beküldésének módjáról ez alkalommal lapunk mai számában a felhivások nyujtanak tájékoztatást.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Pécsett, 1915. évi junius hó 10-én a **Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-Egyesület igazgatósági gyülésén.** Jelen vannak: Igaz Béla dr, kanonok, egyházmegyei főtanfelügyelő, mint egyházi elnök, Báter János tanitóképzőintézeti tanár, egyesületi titkár, Albert István, Somssich Sándor egyesületi elnökök, mint az igazgatóság tagjai, Hall Viktor és Szentkirályi Ede igazgatósági tagok.

1. Elnök felkes szavakkal nyitja meg az ülést s örömmel konstatálja, hogy a világháboru eseményei hazánk területét csak kismérvben és rövid ideig veszélyeztették, s ezt a jó Isten után hős és önfeláldozó hadseregünknek, amely hadseregben oly sok tanitó küzdött és vérzett el, köszönhetjük. Az egyesület működésére a 11 hónap óta duló világ harcz ellenben bénitólag hatott, mert a mult közgyülés által kitüzött dolgokat és teendőket végre nem hajthatták egyrészt, mert a tanitók szétjava hadba vonult, másrészről a közlekedés nehézségei akadályoztak bennünket s ezzel az ülést megnyitja.

2. Titkár felolvassa a mult ülés jegyzőkönyvét, melyet egyhangulag elfogadtak s a kiküldött hitelesitők által hitelesitetett.

A mai jegyzőkönyv hielesítésére Albert István és Somssich Sándor igazgatósági tagokat kéri fel az elnök.

3. Titkári jelentés.

a) Titkár jelenti, hogy Horváth Ignác világi elnök, Bors József és Bodonyi Nándor az egyesület jegyzői, valamint Kóházy Gizella forgalmi akadályok miatt a gyülésen meg nem jelenhettek és kimentésüket kérik.

Tudomásul vétetik.

b) Titkár felolvassa a 3852/1914. sz. magas püspöki leiratot, melyben Ő méltósága az egyesület tisztikarának s főleg az egyesület titkárának céltudatos buzgó törekvését kiemeli. Jóváhagyja Ő méltósága a mult évi közgyülési jegyzőkönyvet a következő záradékkal: „A titkári jelentésnek a tanitógyülésekre járó napi- és fuvardijakról szóló részét s Bodonyi Nándor azon indítványát, hogy főhatóságom alá tartozó iskolákban olyan könyvek is használtassanak, melyek nem a Szent-István-Társulat kiadványai, — mellőzve jóváhagyom.

A püspöki leirat a legmélyebb hódolattal tudomásul vétetik és igazgatóság indítványozza annak a Kath. Iskolában való közzétételét.

c) Titkár jelenti, azon már gyászjelentésekből és hirlapi közleményekből ismert szomoru tényt, hogy Dreisziger Ferenc, kalocsai érseki képezdei tanár, jeles tanügyi iró, tanácstag, „A Pro Ecclesiae Pontifice" érdemkereszt tulajdonosa és egyesületünk tiszteletbeli tagja elhunyt. Fölkéri az igazgatóság tagjait, mily módon akarja az Istenben boldogult emlékét meg örökiteni.

Az igazgatóság mély fájdalommal vette tudomásul a titkár bejelentését s átérezte a nagy veszteséget, melyet Dreisziger Ferenc halála a kath. tanügynek okozott. Ebben a tudatban az igazgatóság azon szomorú kötelessége teljesítését ruházta az elnökségre, hogy fejezze ki részvétét a kalocsai tanitóképzőintézet igazgatóságának és tanártestületének a bekövetkezett veszteség fölött.

d) Jelenti még, hogy a felosztott „Szekszárd vidéki róm. kath. tanitóegylet" vagyonából alapitott jutalomdij alapitó levele a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszteriumtól jóváhagyva visszaérkezett. Egyben jelenti, hogy a jutalomdijra az egyesület elnöke julius 1-i határidővel pályázatot hirdet. Az igazgatóság örömmel veszi tudomásul és az alapító levél egyik eredeti példányát az egyesület irattárába helyezteti el.

e) Titkár jelenti, hogy Székely Márton egyesületi főpénztáros nagy beteg s igy az ülésen meg nem jelenhetett. Miután kevés remény van felgyógyulásához, kér intézkedést az iránt, mi történjék a pénztárral és pénztári naplókkal. Az igazgatóság

Albert Istvánt, Báter János titkárt és Szentkirályi Edét kéri fel a pénztár átvételére. Egyidejüleg Báter János titkárt bizza meg a pénztár ideiglenes vezetésével, aki azt el is fogadta.

f) Titkár felkéri az igazgatóságot, tekintettel a forgalmi akadályokra tartson-e az evrsulet közgyülést vagy sem. Az igazgatóság egyhangulag kimondja, hogy

1915-ben rendes évi közgyülést nem tart, hanem a mult évi közgyülés költségvetését és kötelség előirányzatát az 1915-ik évben változatlanul fenntartja, illetőleg egy évvel meghosszabbitja.

g) Titkár jelenti, hogy a mult évi közgyülésén kitüzött pályatételekre és pályadijakra egyetlen egy dolgozat sem érkezett be. Ép oly meddők voltak a „Folklore Pellow" pályatételei is. Az ok a fáboruban keresendő. Az igazgatóság azért titkár inditványára kimondja, hogy

a mult évi közgyülésén kitüzött pályatételeket és pályadijakat ujból kitüzi. A pályamunkák tételei a mult évi közgyülés jegyzőkönyvében találhatók, mely a Katholikus Iskola julius számában jelent meg. A jeligés levéllel ellátott és idegen kézirással irott pályamunkák 1916. március 1-ig Báter János titkárnál adandók be.

4. Elnök jelenti, hogy Sziebert Róbert áll, iskolai felügyelő igazgató néhai Seregly László, volt mohácsi tanitó kiskoru árvája részére gyüjtést inditott. Az igazgatóság Seregly László árvájának 20 korona segélyt szavazott meg s felkéri a titkárt, hogy a kiadást a pénztárból fedezze.

5. Szentkirályi Ede igazgató-tanitó tudomásul véve, hogy Dreiszíger Ferenc kalocsai képezdei tanár „A népiskolai tanitás elmélete és gyakorlata" czimén a Szent-István-Társulat megbizásából vezérkönyv sorozatot szerkesztett, melyből eddig csak kettő jelent meg, a földrajz és slojd módszere, tekintettel arra, hogy Dreisziger Ferenc a napokban elhalálozott s igy a sorozat szerkesztésére a Szent-István-Társulatnak más valakit kell felkérnie, továbbá figyelembe véve, hogy a „Pécsegyházmegyei Róm. Kath. Tanitó-Egyesület kebelében működő szerkesztő bizottság hatáskörébe, hogy ennek módján legyen ügy a mintalecskéket, mint a módszertani vezérkönyveket és az ezekhez szerkesztendő olvasókönyveket egységesen kiióglozni. Az igazgatóság titkár hozzászólása után, — aki kifejti, hogy megfelelő olvasó és tankönyvek, mint alapnélkül nem is lehet vezérkönyveket szerkeszteni s valószinűleg a Dreisziger féle vezérkönyvek is eddig azért késlekedtek, mert nem volt megfelelő alapul szolgáló olvasó, vagy tankönyv. Az igazgatóság

Szentkirályi Ede inditványát egész terjedelmében elfogadja s felkéri az elnökséget, hogy ezen inditvány gyakorlatbavitele érdekében a Szent-István-Társulat igazgatóságát megkeresni sziveskedjék.

6. Titkár az igazgatóságot felkéri, hozzon határozatot arra nézve, miképen akarja a hazáért és királyért hősi halált halt tanitók neveit megörökiteni. Szerinte felkérendők az esperesi kerületek világi el-

nőkei. vegyék számon a kerületükben elhalt tanitó hősöket és emléküket jegyzőkönyvbe véve örökítsék meg. Alázatos kérelem volna terjesztendő Ő méltósága megyés püspök úr elé az iránt, miszerint engedné meg; hogy az épitendő tanitóképzőintézet falain az elhunytak neveit kőbe vésve, örök időre a leendő ujtanitók serkentésére állitsunk emléket.

Az igazgatóság elfogadja iltatik indítványát s a részletek kidolgozásával őt bizza meg. Az esetlegesen felmerülő költségeket szivesen fedezi.

Több tárgy nem lévén, az elnök megköszöni az igazgatósági tagoknak az érdeklődést és az ülést rövid imával felosztatta.

Kmf.

Hitelesitők:

Aibert István. Somssich Sándor.

Dr. Igaz Béla, elnök. *Báter János,* titkár.

Jelen jegyzőkönyv jóváhagyásra fölterjesztetett, de lapunk így is épen ezen jegyzőkönyv miatt megjelenésében késedelmet szenvedvén, mivel e jegyzőkönyv szövege már ugyis a végleges megállapitásen keresztül esett, azt a jóváhagyási záradék nélkül tesszük közzé,

Felhivás

A Katholikus Iskola azon előfizetési díjainak sürgős beküldése iránt, amelyek a hitközségi vagy iskolai pénztárak terhére 1913., 1914. és 1915. évre esedékesek.

Megyés püspök úr Ő Méltósága 4832/1912. sz. rendeletével kimondotta, hogy az 1913. évi január 1-től a Katholikus Iskola czimü lapot az iskolai pénztárak is egy korona előfizetési díjnál megrendelni tartoznak.

3168/1913, sz. rendeletével kimondotta, hogy a Katholikus Iskolát hivatalos lappá minősíti s 1914. január 1-től számitva a könyvtárak javára nem a Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitóegyesület tagjai, hanem jelzett időtől kezdve az 50 fillére is beiratási díjak terhére az iskolák tartoznak három korona évi előfizetési díjjal megrendelni.

Miután ezen előfizetési díjak az egész vonalon eddig még be nem folytak s jelentékeny hátralékok forognak fen, felhivom az összes pécsegyházmegyei főhatóság alá tartozó iskolaszéki elnök urakat, hogy a fentjelzett időre esedékes és hátralékban levő emez előfizetési díjakat legkésőbb f. évi augusztus 1-ig Báter János egyesületi titkár, ideiglenes főpénztáros czimére Aparra (Tolna vm.) beküldeni sziveskedjenek.

Székely Márton halálával az egyesületi pénztár számadásainak teljes rendezése vált szükségessé. Kivánatos, hogy a főpénztár a 20 körii pénztár és a Katholikus Iskola szempontjából az iskolaszéki elnökök pontos elszámolása megtörténhessék. Jelen rendelkezésemmel egyidejüleg a tagdijak és a „Katholikus Iskola" 1913-ig menő előfizetése tekintetében hátralékos tagok előfizetési díjai kimutatása céljából egy rovatos kimutatás küldetett szét a köri elnökök utján az összes köri pénztárnokokhoz. Kérem az iskolaszéki elnök urakat, hogy eme kimutatás mintájára a hitközségi és iskolai pénztárak részéről a Katholikus Iskola javára esedékes hátralékos előfizetési díjakat is kimutatni sziveskedjenek. Mivel ez utóbbi díjaknál csak 3 évről van szó és kevés község van hátralékban, ez okból e célra nyomtatvány urlapokat nem küldök szét, de remélem, hogy az adott ut elkészitení s az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalba a többi elmutatásokkal beküldeni sziveskedjenek.

Pécs, 1915. julius 8.

Dr. Igaz Béla,
ehm. főtanfelügyelő.

Felhivás.

Értesitem a köri tagokat és köri pénztárosokat, hogy a pécsegyházmegyei rk. tanitóegyesület igazgatósága f. évi junius 10-ikén tartott ülésében Székely Márton betegsége folytán a főpénztárosi teendők ellátásával ideiglenesen engem bizott meg. Felkérem ezek alapján a t. köri pénztáros urakat, hogy ugy a tagdijakat, mint a Katholikus Iskola előfizetési díjait f. évi julius és augusztus hónapokban tartozási helyemre, Báter János tanitóképzőintézeti tanár Apar, Tolna megye, szept. 1-től pedig Pécs, Gizella-u. 5. sz. a. lakásomra sziveskedjenek küldeni.

Egyben tekintettel arra, hogy a tagdijakban, mint a Katholikus Iskola előfizetési díjaban a hátralék tul sok s e hátralékok behajtását az egyesület anyagi érdekei miatt tovább eltodázni nem lehet s figyelemmel arra, hogy a t. tagok már ismételten felszólittatnak hátralékaik befizetésére, tiszteletettel kérem a t. tagokat, hogy hátralékos díjaikat minden további sürgetés bevárása nélkül annyival inkább fizessék le, mert ellenkező esetben az egyesület vezetősége kénytelen lesz az ügyben erélyesen eljárni.

Végül felkérem a t. köri pénztáros urakat, hogy az egyházmegyei főtanfelügyelőség által egyidejüleg a köri egyházi elnök uraknak megküldött „Kimutatás" czimü urlapokat kitölteni s a kimutatásban lapiban foglalt utasitásnak megfelelően kiállitva az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalba beküldeni sziveskedjenek.

Pécs, 1915. julius 3.

Báter János,
egyesületi titkár,
ideiglenes főpénztár os

Dreisziger Ferenc meghalt.

A régi Pestalozziánus-Herbart-Zillerféle didaktikai iránynak egy elkésett, de kiváló szorgalomról jellemzett alakja tünt le Kalocsán 55 éves korában f. évi junius 3-ikán Dreisziger Ferenc halálával. Tagtársaink, mivel Dreisziger egyesületünk tiszteletbeli tagja is volt, de mivel az ő módszertani könyveit számosan ismerik ,bizonyára tudják, hogy ki volt Dreisziger. Nagy szorgalommal gyüjtötte össze mind ama tanokat, amit különösen a német pedagogusok a XIX. század második felében felszinre hoztak. Eme tanoknak nem annyira elméleti, mint gyakorlati részei igyekezett összefoglalni, összegyüjteni és feldolgozni a hitközségi és iskolai pénztárak részéről a Katholikus Iskola javára esedékes hátralékos előfizetési díjakat is kimutatni sziveskedjenek. Mivel ez utóbbi díjaknál csak 3 évről van szó és kevés község van hátralékban, ez okból e célra nyomtatvány urlapokat nem küldök szét, de remélem, hogy az ott van elkészitení s az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalba a többi elmutatásokkal beküldeni sziveskedjenek.

Pécs, 1915. julius 8.

Dr. Igaz Béla,
ehm. főtanfelügyelő.

Felhivás.

Értesitem a köri tagokat és köri pénztárosokat, hogy a pécsegyházmegyei rk. tanitóegyesület igazgatósága f. évi junius 10-ikén tartott ülésében Székely Márton betegsége folytán a főpénztárosi teendők ellátásával ideiglenesen engem bizott meg. Felkérem ezek alapján a t. köri pénztáros urakat, hogy ugy a tagdijakat, mint a Katholikus Iskola előfizetési díjait f. évi julius és augusztus hónapokban tartozási helyemre, Báter János tanitóképzőintézeti tanár Apar, Tolna megye, szept. 1-től pedig Pécs, Gizella-u. 5. sz. a. lakásomra sziveskedjenek küldeni.

Egyben tekintettel arra, hogy a tagdijakban, mint a Katholikus Iskola előfizetési díjaban a hátralék tul sok s e hátralékok behajtását az egyesület anyagi érdekei miatt tovább eltodázni nem lehet s figyelemmel arra, hogy a t. tagok már ismételten felszólittatnak hátralékaik befizetésére, tiszteletettel kérem a t. tagokat, hogy hátralékos díjaikat minden további sürgetés bevárása nélkül annyival inkább fizessék le, mert ellenkező esetben az egyesület vezetősége kénytelen lesz az ügyben erélyesen eljárni.

Végül felkérem a t. köri pénztáros urakat, hogy az egyházmegyei főtanfelügyelőség által egyidejüleg a köri egyházi elnök uraknak megküldött „Kimutatás" czimü urlapokat kitölteni s a kimutatásban lapiban foglalt utasitásnak megfelelően kiállitva az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalba beküldeni sziveskedjenek.

Pécs, 1915, julius 3.

Báter János,
egyesületi titkár,
ideiglenes főpénztár os

A volt szekszárdvidéki róm. kath. tanitóegyesület szóstondijalapitványát a bonyhádi, szekszárdi és dunaföldvári körök által kikülöött bizottság egyhangulag Tarlós Vilmos VII. gimn. osztályt a szekszárdi főgimnáziumban jeles eredménnyel végzett tanulónak itélte oda, Nevezett tanuló édes atyja Tarlós János szekszárdi igazgatótanitó, akinek a volt szekszárdvidéki róm. kath. tanitóegyesület működése körül nagy érdemei voltak s különösen hogy az egyesület működése olyan szép anyagi eredménnyel végződött, az ő lelkiismeretes munkásságának lehetett köszönni.

Ezek szerint a bizottság valóban érdemes tanulót s a tanulóban érdemekben gazdag édes apát jutalmazott meg. Ezen eset egy szép példája annak, hogy az apák érdemei gyermekeikben mikönt nyerik el jutalmukat.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Min. rend. tanitóknak a közigazgatásban elvégzendő munkáknál kisegitőkül való felhasználásáról. 1535/1915. A nagymélt. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr alabbi közölt megkeresése értelmében czélja az állami és községi tanitókat kötelezte a háborural összefüggő requirálásokkal kapcsolatos munkákra, a körjegyzői irodákban felhalmozott és a közigazgatásban feltétlenül szükséges teendők elvégzésére. Ez intézkedés azért történt igy, mert a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a hitvallásos iskolák tanitói fölött való rendelkezést az iletékes egyházmegyei főhatságok számára tartotta fenn, ezzel is tiszteletben óhajtván tartani az egyházmegyei főhatóságokat illető hatásköröt. Miután ezt készséggel és örömmel megállapitom, ugyanakkor hazánk jelenlegi sulyos helyzetében szivesen teljesitem a fenttiszteit miniszteriumnak a közjót szem előtt tartó megkeresését, miért is általános elvi szempontból megengedem, hogy egyházi fenn hatóságom alá tartozó összes néptanitók és tanitónők, mint közösztiviselők, fentjelzett munkálatokra a szünidőben a törvényhatóság vezetőjének rendelkezése szerint ugy mint az állami és községi tanitók, szintén igénybe vétessenek s erről a vallás- és közoktatásügyi mnélt. miniszter urat már értesitettem is. A kivjtel tekintetben alábbiakban megállapitom az eljárási szabályokat.

1. A kántori teendőkre kötelezett s tényleg ilyen teendőket végző kántortanitók, segédkántorok a közigazgatási hatóságok által csak olyan időben vehetők igénybe, amikor ez által az isteni tisztelet végzésében az illető kántor vagy segédkántor nem korlátoztatik. Ezt mindazon esetekben, valahányszor a közigazgatási hatóság a tanitó igénybevétele iránt intéz megkeresést, az illetékes közigazgatási hatóságnak előre be kell jelenteni. A kántortanitó és segédkántor tehát az isteni tisztelet időn kivül a szóban forgó teendőkre kirendelhető.

2. A zárdanő-tanitónőkre ezen rendelkezésem nem terjed ki.

3. Az érdekelt tanitók és igazgatótanitók abbeli jogát, hogy esetleges alkalmaztatásuk, ellen kifogással élhessenek fenn kivánom tartani, mégis azon megszoritással, hogy az illetékes iskolaigazgatóság ugy a közigazgatási hatóság megkeresését, valamint a tanitó alaposan indokolt kifogásait az egyházmegyei főtanfelügyelő hivatal utján a legsürgősebben tartozik megfelelő elbirálás és határozathozatal céljából haladéktalanul elémi terjeszteni. A döntésről ugy a közigazgatási hatósागot, valamint az illetékes iskolaigazgatóságot magam fogom értesiteni. Elvárom azonban tanitóimtól, hogy örási nemzeti küzdelmünk közepette a reájuk bizott munkát lelkesedéssel, igazi hazaszeretettel vállalják s az ellen csakis akkor éljnek kifogással, ha a kirendelés ellen semmi körülmények között le nem küzdhető akadályok merülnek fel.

Elengedhetetlen szükség, hogy hazánkban a szervezett, közigazgatási munkálatok még a háboru ideje alatt is akadálytalanul tovább folyjanak, ezenkivül létérdek, hogy a gazdasági munkálatok pontossan elvégeztessenek, a termények betakaritassanak, azok eltartásáról, megőrzéséről gondoskodás történjék s ezenkivül népünknek a háboru folytán szükszkszorozódott ügyei, bajai elintézessenek, továbbá, hogy a központi közigazgatási hatóságok egységes munkálkat a lehetőség határain belül akadálytalanul elvégezhessék. Épen ezért erős azon meggyőződésem, hogy az én kedves néptanitóim ezen célok elémozditásában radtsokat fogok ismerni nem fognak.

A vallás- és közokt. m. kir. Miniszter tető. 3627/1915. szn. szám.

Van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságot tiszteltettel értesiteni, mikép valamennyi kir. tanfelügyelőhöz és tanfelügyelői kirendeltséghez egyidejüleg intézett rendeletemmel megengedtem, hogy a háborural összefüggő requirálásokkal kapcsolatos munkálatokra, valamint a háboru tartama alatt az iskolai nagyszünidőben a körjegyzői irodákban felhalmozódott munkákra és általában a közigazgatásban feltétlenül szükséges és el nem halasztható megfelelő más teendők ellátásával igazgatóság az összes *állami* és *községi* elemi népiskolai tanerők, mint állami, illetőleg köztisztviselők a törvszerint igénybevehetők.

Tiszteltetted van szerencsém felkérni a Főtiszt. Főhatóságot, hogy a hatósága alá tartozó elemi népiskolai tanerőkre vonatkozólag e tekintetben a felemelt szükséghez képest bölcs belátása szerint intézkedni és erről engem értesiteni méltóztassék.

Budapest, 1915, május hó 19-én.

Jankovich.

A kath. tanitók üdülőháza javára eng. sorsjáték huzása elhalasztatik. 1537/1915. Az érdekeltek tájékoztatása céljából közlöm az Országos Kath. Tanügyi Tanács elnökségének azon értesitését, hogy a nevezett Tanács keresztény szocialis szakosztálya által a *kath. tanitó balatonfelleti üdülőháza javára rendezett sorsjáték huzásának* bizonytalan időre való *elhalasztását* a nm. m. kir. pénzügyminiszter úr a háborus idők viszonyaira való tekintettel engedélyezte. A huzás napját a hadi állapot megszüntét követő három hónapon belül tartozik a szakosztály a pénzügyminisztériumnak bejelenteni.

Baranyavármegye szabályrendelete a 15 éven alули gyermekeknek nyilvános helyekről való eltiltása tárgyában. 1778/1915. Egyházmegyém buzgó papsága koronai ülésekből, kedves tanitóim pedig a papsággal karöltve köri üléseikben és egyéb alkalmakkor ismételten panaszkodtak, hogy a tanköteles gyermekeknek a korcsmából s egyéb nyilvános és mulatóhelyekről való visszatartása, illetőleg eltiltása sok nehézséggel jár, sőt némely helyeken kivihetetlen. Noha e kérdés megoldása első sorban az erkölcsi nevelés feladata, mégis addig, amig a jobb belátás a felnőtt emberek körében általánossá lesz, a papságnak, tanitóknak, nevelőknek és iskolaszékeknek szükségük van arra, hogy a közigazgatási és rendőrhatóságok is segitségükre legyenek. Épen ezért örömmel vettem tudomásul Baranyavármegye közigazgatási bizottságának 8375/1914. sz. f. évi május 10-én kelt átiratát, melynek kiséretében közreadom. Egyben pedig felhivom az összes baranyamegyei iskolaigazgató plébános urakat, mint iskolaszéki elnököket, hogy alkalmas időben a szabályrendeletet az iskolaszékek előtt olvassák fel s annak a helyi viszonyok szerint volt megtartására iránt iskolai szempontból intézkedjenek, Hasonlóképen felhivom baranyamegyei tiszt. papságomat, hogy koronai üléseiben-, baranyamegyei kedves tanitóimat pedig, köri üléseikben tárgyalják ezen szabályrendeletet, ennek nevelési szempontból vett végrehajtása felől tanulmányokat tegyenek, tanácskozzanak, és megállapodásaik értelmében az iskolaszékkel s a községi előljáróságokkal egyetértőleg igyekezzenek odahatni, hogy az ezen szabályrendelet által kezükbe jutott hatalmi eszközökkel, mint nevelő eszközökkel befolyásolhassák és irányithassák az ifjuság olyan értelmű fejlődését, mely mihamarább fölöslegessé teszi a közigazgatásnak rendőri uton való eljárását, a melynek révén a szülők és gyámok, valamint a korcsmárosok magukról beláthák és eljárásuk irányitójával veszik azt, hogy a 15 évesnél ifjabb gyermekek korcsmába és nyilvános helyekre való vitele helytelen s azért azokat oda nem engedik.

Jelen rendelkezésem ez alkalommal egyházmegyémnek Baranyavármegye területére eső részére vonatkozik, de kivánatosnak tartom, hogy egyházmegyém más részén is hasonló szellemben járjon el tiszt. papságom és rk. iskoláink tanitói kara.

Baranyavármegye szabályrendelete a 15 éven alули gyermekeknek a korcsmák és egyéb nyilvános mulatóhelyek látogatásától való eltiltásáról.

1. §.

Baranyavármegye területén a közrend, közerkölcsiség és közegészség szempontjából tilos az, hogy a 15-ik életévüket

még be nem töltött gyermekek a korcsmákat, kávéházakat, kávé-, sör- és pálinkamérési helyiségeket, valamint a bordélyházakat látogassák, valamint tilos az is, hogy nyilvános táncmulatságokban részt vegyenek.

2. §.

Ezen tilalom megszegése az 1879: XL. t.-c. 1. §-a értelmében kihágásnak nyilvánítattik és ebből kifolyólag 100 koronáig terjedhető és az 1901: XX. t.-c. 23. §-ában jelzett célra fordítandó pénzbüntetéssel büntetendő:

a) az a korcsmáros, kávés, sör- és pálinkamérő, bordélyos, valamint nyilvános táncmulatságot rendező, aki megengedi, illetve meg nem akadályozza, hogy 15-ik életévüket még be nem töltött gyermekek korcsmájában, kávéházában, sör- és pálinkamérésében, azaz bordélyházában időzzenek, illetve a nyilvános táncmulatság alkalmával a korcsmalátogásegésben, avagy a korcsma udvarán tartózkodjanak;

b) az a szülő, gyám, vagy bárki más, aki 15 évesnél fiatalabb gyermeket jelzett helyen időzni enged, oda magával visz, vagy nem ügyel kellőleg arra, hogy a 15 éven alul gyermek ilyen helyre menjen.

3. §.

Nem képez kihágást az, ha a községben állandó lakással nem bíró, vagy pusztán lakó szülő, gyám, vagy más egyén 15 évesnél fiatalabb gyermekkel étkezés céljából időz a korcsmában, vagy sörmérési helyiségben, ugyszintén az sem, ha valamely helybeli lakós különleges viszonyainál fogva a jelzett helyiségekben való étkezésre van utalva.

4. §.

Szigoru kötelme a községi elöljáróknak, nemkülönben a korcsmárosoknak, kávésoknak, sör- és pálinkamérőknek, bordélyosoknak, valamint a nyilvános táncmulatságot rendezőknek is, hogy jelen szabályrendelet betartása fölött őrködjenek s az ellene vétőket járási főszolgabirónak feljelentsék.

5. §.

Ezen szabályrendelet minden községben a szokott módon kihirdetendő és a korcsmákban, italmérésekben s bordélyházakban a vendégtől könnyen látható helyen állandóan kifüggesztve tartandó.

Amely korcsmáros, italmérő, vagy bordélyos ez utóbbi rendelkezésének eleget nem tesz, kihágást követ el és annyiszor, amennyiszer, 100 koronáig terjedhető és az 1901: XX. t.-c. 23. §-ában jelzett célra fordítandó pénzbüntetéssel büntetendő.

6. §.

Kihágás esetén birásokdnak:
I. fokulag a járás főszolgabirája,
II. fokulag a vármegye alispánja,
III. fokulag a m. kir. belügyminiszter.

7. §.

Az eljárásra nézve az 1909. évi 65,000. B. M. és I. M. sz. rendelet irányadó.

A pénzbüntetés behajthatatlansag esetén az 1879: XL. t.-c. 22. §-a értelmében megfelelő elzárás alkalmazandó.

8. §.

Ezen kormányrendeletnek a kormányhatósági megerősítés után való életbeléptetésével a vármegye alispánjja bizatik meg.

Ezt a szabályrendeletet Baranyavármegye közönsége Pécsett, 1907. évi julius hó 8-án tartott évnegyedes rendes közgyüléséből 950. kgy. 4131. alisp. 1907. sz. a hozott határozatával elfogadván, megalkotta.

Koszits Kamill
alispán.

(P. H.)

122,437/VI-a. 1912. sz. Ezen szabályrendeletet az 1879: XL. t.-c. 5. §-a alapján azzal erősitem meg, hogy a 7. §-ba ezen szavak helyébe: „1880. évi 38547. számu szabályrendelet" a következő szavakat iktattam be: „1909. évi 65.000. B. M. és I. M. számu rendelet."

Budapest, 1912. évi december hó 12.

A miniszter rendeletéből:

Jalsoviczky Sándor
min. tanácsos.

(P. H.)

490/kgy. 1913. 153/alisp. 1913. sz. Ezt a szabályrendeletet Baranyavármegye közönségének Pécsett, 1913. évi április hó 14-én tartott évnegyedes rendes közgyülésében történt törvényszerű kihirdetés után, a jóváhagyási záradék szerinti érvényes szövegezéssel kiadta:

Stenge Ferenc
alispán.

(P. H.)

Részletes tantervek beküldése a háborus idők alatt, 1979/1915. 3014/1911. sz. rendeletemmel intézkedtem a hatóságom alá tartozó elemi iskolai tantervek elkészítése és beküldése tárgyában. E rendeletem 5. pontja értelmében három évről három évre kell ugyanazon tanítónak ugyanazon tanterem részére, ha se tankönyvváltozás, se más különös eset fenn nem forog, a részletes tantervek elkészíteni. Mint, hogy a jövő tanévre — a három év eltelttével — hivatkozott rendeletem értelmében a tantervek ujra kellene készíteni, tekintettel a háborus idők okozta rendkivüli körülményekre, a háboru tartamára a tantervek elkészítése tárgyában a következőket rendelem:

1. 3014/1911. sz. rendeletem az alábbi módositások figyelembevételével mely módositások azonban csak a háboru tartamára érvényesek, egész terjedelmében érvényben marad.

2. Mindazon tanitók és tanitónők, akiknél a háboru sem osztály összevonást, sem más változást munkakörüken nem idézett elő, tanterveket a 3014/1911. sz. rendelet értelmében úgy készitik el, mintha rendkivüli viszonyok nem is lennének.

3. Ahol helyettesek működnek, helyettesitésük idejére tartoznak részletes tanterveiket elkészíteni.

4. Ahol a hadbavonult tanitókat az otthon maradottak osztályösszevonásokkal, felválva való tanitással a délelőtti és délutáni váltakozó eljárással, vagy más módon helyettesitik, ezen állapotra vonkozólag a helyettesitők tartoznak a megfelelő részletes tantervet elkészíteni.

5. A 3. és 4. pont alatti rendelkezések szerint készült tantervek csak a rendkivüli időre szólnak és ideigleneseknek tekintendők.

6. Amennyiben a jó Isten kegyelméből a háborunak a tanév elején, avagy a tanév alatt bármikor vége lenne s kedves tanitóim a harctérről visszatérve állásaikat elfoglalnák, olyan helyeken, ahol egyszerüen egy helyettestől kapnák vissza iskolájukat, a helyettes tanterve szerint folytathatják a tanitást, ahol pedig oszztályösszevonások, felváltva és más módon való tanitások útján történik a helyettesités, ott az illető visszatérő tanitók a tanév végéig régi tanterveik alapján tanithatnak. Az igy visszatért vagy ujonnan alkalmazott tanitók az 1915/16. tanév elejére esedékes ij részletes tanterveiket az 1916/17. tanév elejére lesznek kötelesek elkészíteni.

A tantervek bemutatása az igazgató urak és kerületi tanfelügyelő urak által való összegyüjtése, felülvizsgálása, véleményezése s az egyházmegyei fótanfelügyelői hivatalhoz való beküldése tekintetében a fennálló rendelkezések irányadók.

Gyermekmenhelyi gyermekek felkarolása és uj telepek létesitése tárgyában vall. és közokt. min. rend. 1980/1915. A nagymélt. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter uz 4062/1915. sz. rendeletét alábbiakban egész terjedelmében közlöm.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1915. évi május hó 26-án 46692/1915. számu alatt valamennyi kir. tanfelügyelőhöz és tanfelügyelői kirendeltséghez intézett rendeletének másolata.

Felmerült az a panasz, hogy több helyen az állami gyermekmenhelyek által kihelyezett gyermekeket nem fogadják szivesen az iskolába, ahol pedig a menhelynek vagy az államnak van iskolája, a község sákosi elfogultságból különválasztják gyermekeiket a szegény elhagyatottaktól és azokat előmenetelük kockáztatásával is inkább tulzsuolti iskolába járatják, nemhogy a menhelyi gyermekek közé enredjék.

Minthogy azonban az ember csak a társadalomban lesz valóban emberré s a menhely gyermekeinek épen a társadalom bátorító támogatására és biztató szeretetére van szüksége, kivánatos, hogy az elhagyott gyermekek, kiket az állam nagy anyagi és erkölcsi áldozatokkal vissza akar helyezni a társadalmi élet szervezetébe, a társadalom részéről is a legnagyobb jóakarattal és meleg szeretettel fogadtassanak. Nem elég, hogy a gyermekeket az egyes családok körükbe fogadják, hanem az egész községnek, különösen pedig az iskolába járó gyermekek társaságának kell őket korosznszenvvel fogadniok.

Ennek biztositására felkérem a kir. Tanfelügyelő urat, hogy ezen meg hatáskörben minident, hogy tankerületében a menhelyi gyermekek a község többi gyermekeivel közös iskolába járhassanak, különösen is érdeklődjék a kihelyezettek erkölcsi viselete és tanulmányi előmenetele iránt, nyerje meg a gondnokságokat, iskolaszékeket, tanitókat és községi előljárókat, vesse latba energiáját és pedagógiai tapintatát, hogy ezeknek az iskola a maga részéről mindent megtegyen az elhagyottak érdekében és a menhely gyermekeiből is a magyar hazának használható, derék polgárokat neveljen.

A hivatalos másolat hiteléül:

Ez évi IX. sz. körlevelemben 1366/1915. sz. alatt már felhivtam a tiszt. egyházmegyei papságot és kedvelt tanitóimat, hogy különösen kisebb számu gyermekekből létesitendő gyermekmenhelyi telepek létrehozásánál támogassák. Ez alkalommal még külön is figyelmükbe ajánlom, hogy a társadalom jóindulatának megnyerésére is törekedjenek s hassanak oda, hogy a szegény elhagyott gyermekek a községek takónak szeretetét és gondozását elnyerhessék. Amennyiben egyes helyeken az esetleg létesitő gyermekmenhelyi telepek az iskola tulzsuoltságát s ezáltal uj tantermek létesitését és uj tanitói állások szervezését vonnák maguk után, ilyen helyekről az illető plébános urak, mielőtt a telep létesitése megtörténnék, az orvházmegyei fótanfelügyelői hivatalnak a tervezendő gyermekteleprő s a következményekről tervenek részletes jelentést, hogy a tárgyalások a gyermekmenhely vezetőségével a további teendőkre nézve megindithatók legyenek.

EGYESÜLETI ÉLET.

E rovatot a háborus viszonyokra való tekintetből kénytelenek voltunk eddig szünteltetni. Mégis, hogy az összes körök jegyzőkönyvei közöltessenek, az alább közölt három jegyzőkönyvet most közreadjuk s ezzel egyesületünk gyüléseinek eddigi jegyzőkönyvei mind közöltetnek s óhajtya várjuk a bedolgozott időt, mikor alkalmunk lesz ujabb üléseikről elszámolni.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Dunaföldváron, 1914. évi augusz hó 11-én a dunaföldvári esperesi kerület róm. kath. Tanitótestületének rendes közgyülésén.

Jelen voltak: Főt, Dr. Onczay Géza, németkéri esperes-plébános egyh. elnök, főt. Virág Ferenc paksi plébános, főt. Wurf Dénes bölcskei plébános, főt. Vörös Nándor dr. kajdacsi plébános, t. Gedeon Sándor, Kalauz Elemér és Reinhardt György s. lelkész urak, Bors József, Puntchert Alajos, Veigerding Vendel, Hirt János paksi, Rauch Konrád, Schönveitz István, Bever Vanda, Sanek Izabella komfódi, Bencze Sándor bölcskei, Velsch Károly, Polgár József németkéri, Mezey János, Keller Vilmos, Csekey Károly, Névery Endre, Pintér János, Pintérné: Csernusák Teréz, özv. Rátkay Gézáné, Horvát József, Varga Ferenc, Hótay Lajos, Konrád Jakab, Salamonné: Schaffer Teréz, Névery-né: Eichmüller Emilia és az alulirott jegyző dunaföldvári tanitók illetve tanitónők. Mint vendégek megjelentek: Csaál Ilona paksi áll. isk. tanitónő, Szalai Sándor áll. isk. igazgató-tanitó, Heves Dezső áll. isk. tanitó, Laszcik Gyula ny. tanitó. A kiöri tagok szent misét hallgattak s ezután a belvárosi r. k. iskolába vonultak, a hol a gyülést Dr. Onczay Géza esperes kori elnök mélyen járó beszéddel nyitotta meg. Eszmékben gazdag beszédéből a következőket emelhetjük ki. Az iskola tulterheltsége elvonja az iskolát tulajdonképeni rendeltetésétől, a vallás erkölcsi alapon való nevelestől. Pedig egyedül a vallás erkölcsi alapon nevelt ember válhatik családjának és hazájának értékes tagjává, mert ez biztositja a hasznos munkásságot és a hasznos munkában felhasznált testi és szellemi erők pótlására szükséges nemesebb testi és szellemi elvezeteket és szórakozást; ez biztositja azt, hogy a munka, a pihenés, az elvezet és szórakozás harmonikus együttműködésben nyilvánuljon. Enélkül igavonó rabszolgává sülyed az ember.

A népiskolai oktatás mai rendszere, — mely a tömegoktatással egyéni tudást produkálni s ennek rovására a vallás erkölcsi nevelést csaknem teljesen kiszorítani igyekszik, — ezzel ellenkező eredményt szül.

Erről meggyőződhetünk, ha munkás népünk viselkedését szórakozásait és munlatságait figyelemmel kisérjük.

Ennek ellenében állitja fel a keresztényi alapon álló vallás-erkölcsi nevelés elveit. A keresztenységben, Krisztusban futnak össze a valóságos és eszményi életnek összes finom szálai; ezek teszik az embert személyiséggé, nem egyénné.

Minden iskola egyediü feladatának ennek kell lenne, mert az állam sohasem áll biztosabban, mintha a polgárok vallásos érzületére támaszkodhatik. Oly szóval, mely nélküllözheti a vallást, csak rabszolgákból állhat.

Az elnöki előterjesztés mély benyomást tett a hallgatóságra.

A multi évi közgyülési jegyzőkönyv felolvasása és hitelesitése után következett Beyer Vanda kori pénztáros jelentése.

A mult évben az egyletnek 36 tagja volt, tagdijat 10 tag fizetett.

Az 1913. évi zárszámadás szerint a tagdijakból befolyt . . . . . 30 K
„Katholikus Iskolára" . . . . . 5 K
Előző évi hátralékból . . . . . —
Bevétel tehát összesen . . . 35 K

Kiadás volt:
A paksi pólg. isk. zászlószentelő ünnepélyére legymegváltás czimén . . . 3 K
Utalványdij, bélyeg, lev. lap . . . . 92 f
Összesen: 3,92 K
A főpénztárba Pécsre küldetett . 25 K
Pénzmaradvány . . . . . 6,08 K
Takarékban . . . . . 73,84 K
Összesen: 79,92 K

A körigyülés, pénztárnoknak felmentvényt megadta és köszönetet szavazott a pénztárnoknak Ezzel szemben Virág Ferenc paksi plébános ur rosszalását fejezi ki amiatt, hogy az esperesi körnek 36 tagjából csak 10 tag fizetett tagdijat. Több kori tag hozzászólása után elhatározta a kori gyülés, hogy a hátralékot — habár részletenkint is megfizetik, — de ezzel szemben kérik a felsőbb hatóságot, hogy hasson oda, illetve hozasson oly értelmü határozatot, hogy ezen kor tagjai is mindnyájan megkaphassák a fuvar- és napidijaikat, mikor a „Pécsegyházmegyei Tanitó Egyesület" évi közgyülést tart.

Következtek az „Orsz. Kath. Tanügyi Tanács" által kitüzött tételek megvitatása.

„A kisérleti pedagógia eredményeinek alkalmazása az elemi oktatásban" czimü tételnek hosszas és beható megvitatása után kimondotta a kori gyülés, hogy a kisérleti pedagóia ismertetését a tanitóképzőben kezdjék meg és mint tanitó fejlesztení iparkodják, a gyermekeket teljesen megismerni törekedik.

Salamon Márton dunaföldvári tanitó a fizetésrendezés és nyugdij revizió érdekében inditványoz. Inditványát a dolog természetéhez mérten 2 (kettő) részre osztja. A fizetés rendezést illetőleg ujólag elfogadásra ajánlja Konrád Jakabnak a már a multi évben Pakson tartott gyülés alkalmával beadott inditványát. A nyugdij reviziót illetőleg inditványának főbb pontjai ezek:

a) A tanitói nyugdijalapról legalább minden öt évben nyilvános mérleg adandó ki.

b) A szolgálati évek száma 40 maradjon, de szolgálat képtelenség esetén 35 év után sőt akkor élvezzét teljes fizetésével is nyugdiba menhessen a tanitó; 35 év után saját kérelmére mehessen a tanitó akkor is, ha nem szolgálat képtelen, de ily esetben csak a megfelelő percenttel.

c) Az özvegyi nyugdij a férj teljes fizetésének 50%-a legyen.

d) A fegyelmi vizsgálattal elmozditott férj özvegye ne vesztise el nyugdiját.

e) A lakbér és állandó jellegü tiszteletdijak a nyugdijba beszámitassanak.

A multi évi ugyancsak Salamon Márton „Világbéke eszméje és a népiskola" czimü tételnél kiván felszólalni. Inditványa röviden összefoglalva ez: „A világbéke" eszméjének felszinen való tartása a kath. népiskola egyik legszebb feladata, de hogy ez az elvont, magas eszme a népiskolai tanulók lelkéhez és értelmi fokához minél közelebb hozassék, kivánatos volna, hogy a „Madarak és fák" ünnepével kapcsolatban legyen, oly módon, hogy a „Madarak és fák" ünnepe a béke napjaul rendeltetileg megállapitott május 18-án tartatnék meg, mert a természet s békés világának hatása alatt ez a magasztos eszme termékenyebb talajra találna a tanulók lelkében, mintha ennek keretén kivül utalunk rá.

Fontos inditványt nyujtottak be Varga Ferenc és társai. Inditványuk a következő: „Kéressék fel a nagyméltóságu Püspöki kar a Rendszabályok 46. §-nak olyképpeni módositására, hogy iskolaszéki tag csak oly egyén lehessen, aki legalább a népiskola VI. vagy középiskola II. osztályát elvégezte" Inditványukkal az ehhez az eszméhez fűződő fontos kulturális érdekket és azzal indokolják, hogy a politikai választó jog is ezt az értelmi censust követeli; a szellemi téren még nagyobb fontos sága van ennek.

Ezen inditványokat a körigyülés egyhangulag elfogadta.

Ezután Schönveitz István dunakömlődi tanitó tartott felolvasást „A magyar nyelv tanitása nem magyarnyelvű, de magyar tannyelvü iskolákban" czimen.

Felolvasásában kiemeli azokat a főszempontokat, amelyek a tanitót a tanitási módszer gyakorlati alkalmazásánál irányitják.

1. A nyelvet a gyermek sohasem tanulja meg irás-olvasás-fordités utján, hanem igens megtanulja hallás-beszéd és a kettőt cselekvéssel összekötve játszás folytán, azért mivel a beszéd főszervei: a fül, a nyelv és a hangszálak, czeknek szemmel és kézzel való helyettesitése ellenkezik a természettel és a logikával.

2. A tárgyképzetnek a szó-képzettel való közvetlen társitása kizárja az anyanyelvek közvetitő szerepét.

3. A tárgyakat eleinte lehetőleg a természetben mutassuk meg, érzékeltető módon. A gyermek a tárgyat először fogja fel és ha már felfogta, mondjuk meg a nevét. Itt különösen szem előtt kell tartani, — hogy a közelebbiről induljunk a távolabbira; ne az iskola és annak tárgyaival kezdjük a magyar beszélgetést, mint azt az állami és püspöki tantervek előírják, hanem a gyermeken, saját testén kezdjük meg és így induljunk azután tovább a környezetére.

4. A gyermek által véghez vitt, vagy a szeme előtt lejátszódó cselekvésről áttérünk a cselekvésszóra, az igére. Az igére egész eljárásunk folyamán fektessük a legnagyobb súlyt, mert az ige a nyelv lelke.

5. Az ige után áttérünk a cselekvésnek különböző körülményeire.

6. A tárgy nevével kapcsolatban annak tulajdonságára, minőségére. A többi azután a gyakorlat dolga.

Felolvasó tanítónak a kör gyűlés kösönetet szavazott és az Elnök ur a köri pártalbíró a gyűlés határozatából kifolyólag 20 koronát utalványozott részére.

Elnök ur a következő változásokat jelenti be: Galambos Kálmán káplán ur Paksról Pécs belvárosba helyeztetett át és helyébe Reinhardt György ur jött, Hauser Imre káplán ur Kajdacsról Laskafaluba, Szolga István Laskafaluról Kajdacsra lett áthelyezve.

Több tárgy nem lévén, Elnök ur köszönetet mond a tagoknak munkálkodásukért és a gyűlést bezárja.

K. m. f.

Salamon Márton köri jegyző. *Dr. Onczay Géza* ker. esperes.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Kisköszegen 1914. junius 10-én a pécsegyházmegyei rk. tanítóegyesület baranyavári esperes körének tavaszi tanácskozmányán.

Jelen voltak:

Főtiszteletű Kirschanek Odön egyh. elnök, Jung Ferenc vil. elnök, Ujlaki Dezső, Fridrich Géza, Perényi Pál, Zsivkó Mihály, Klein Tivadar lelkészek, Bartal Imre, Busbacher Ference, Fischer József, Hangos Gyula, Hauk Péter, Horn József, Innfeld Stefánia, Kisszély Ernő, Kollár Antal, Puzsárovics István, Scheidl Mihály, Schnejder Lajos, Szabó János, Szajkó József, Vadász József, Wéber József, Witzl József tanítók. Körbel Ferenc ur fakeresked ő mint vendég.

Tárgysorozat:

I.

Sz. Mise 9 órakor.

II.

Főtiszteletű Kirschanek Ödön egyh elnök megnyitó beszédében rámutat arra a két világnézetre, mely most élet-halál küzdelemre kelt egymással szemben; ez a keresztény- és pogány illetve szabadkőmives világnézet.

Ismerteti a keresztény világ nézetet, melynek célja az emberiséggel megismertetni isteni Mesterünk életét, tanításait, szenvedését, halálát, Megmutatja azokat az utakat s módokat az emberiségnek, melyen haladnia kell, s a mely út az örök boldogság felé vezet.

Ezzel szemben a szabadkőmives pogány világnézet, mindennek felforgatására törekszik, hatalmas fegyvere kezében, hogy az ember saját énjének hizeleg. Látszólag fötörkevése az, hogy semmi olyat nem cselekszik, mi esetleg a törvénybe ütközik; végcélja azonban Krisztus egyházának leromblása. Mint valami jó hadvezér, nem az erős pontján támadja ellenfelét, hanem a zsenge gyermeki lelket igyekszik megtámadni akkor, mikor a vallásoktatásnak a népiskolából való kiküszöbölésén fáradozik. Ha ez sikerülne, úgy sikerült felforgatni azt a társadalmi rendet, mely annyi évezredes életnek örvend. „Nekünk — ugymond — a keresztény világnézet mellett kell állást foglalnunk, fötörekvésünk legyen a keresztény világnézet erejét erősítenünk, ezt nemcsak a tanítással, hanem főleg neveléssel fogjuk elérni, Neveljünk egyházunknak bátor harcosokat, kik mindenkor megvédik egyházunkat ezen tázsadalmi rend felforgatására törekvő szabadkőmives világnézet támadásából". Ezzel a gondolattal nyitja meg az ülést.

Jung Ferenc világi elnök az elhangzott beszéd után a következő inditványt terjesztí a gyűlés elé:

„A Pécsegyházmegyei r. k. tanító egyesület baranyavári esperes köre nagy felháborodással tiltakozik azon mozgalom ellen, melynek célja a vallásoktatásnak az iskolából való kiküszöbölése. A maga részéről nemcsak erkőcsi, hanem pedagógiai szempontból igazságtalanságnak az ifjú sségnek tartja a vallásoktatást és ezt határozatilag kimondja. A határozatról az egyházmegyei főtanfelügyelőség utján az egyházi főhatóságot értesíti . . . . . .

az inditvány egyhangulag elfogadtatott.

III.

Százalékszámítás az V.—VI. osztályban, tartja: Puzsárovics István iszépi tanító.

Előadó az életből ellesett kis történetből indul ki, egy okosan számító ember élettörténetét mondja el, Lekötí a gyermekek figyelmét oly annyira, hogy észrevétlenül megismerteti a gyermekekkel a százalék számítást s így a kitűzött feladatát szépen megoldotta

Az egyes részletkérdések megvitatása után egyhangulag jegyzőkönyvi dícséretet és köszönetet mond a tanácskozmány előadónak.

IV.

A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése.

A mult gyűlés jegyzőkönyve felolvastatott.

Kopári Lajos pélmonostori tanító az őszi gyűlésről történt elmaradását igazolja azzal, hogy a gyűlést megelőzőleg 3 héten át beteg volt s így dolgozatát nem felelhette be. Nem is lett volna alkalma elküldeni a gyűlésre dolgozatát, mert az otani tanítótestület elfoglaltság miatt nem jött el a gyűlésre.

A tanácskozmány tudomásul veszi Kopári Lajos ur igazolását, A jegyzőkönyv hitelesítésére Zsivkó Mihály és Puzsárovics István urak kéréttek fel.

V.

Pénztárvizsgálat és tagdíjak szedése.

Az 1913. évi pénztárszámadás megvizsgáltatott s rendben találtatott.

Bevétel volt	151,45 K
Kiadás	6,50 K
Pénztármaradvány	144,95 K

Pénztáros a tagdíjakat beszedte.

A tanácskozmány Trabert Márton urat a tagok soráből törölte, miután illető a körből távozott.

Uj tagnak felvétetett: Thán Nándor baranyabéni s. lelkész.

VI.

Inditványok.

Főtiszteletű Elnök ur, üdvözli Wéber József izabellafoldi tanítót, az egész kör nevében azon alkalomból, mikor illető az arany érdemkereszt kitüntetésében részesült. A kör lelkesen megéljenzi kitüntetett tagját. s Müller Antal inditványára felkéri mindazon tagkat, kik az arany érdemkereszt tulajdonosai, hogy gyűlés alkalmával tüzzék ki érdemjelüket.

b) Főtiszt. Elnök ur a kör ügyelmébe ajánlja az orsz. kath. intézményeket és a tanítók részére tartani szokott telki gyakorlatokat.

c) Müller Antal inditványozza, hogy a tanácskozmány üdvözölje Nagyságos Stenge Ferenc alispán urat, a vaskorona rend kitüntetése alkalmából.

a tanácskozmány egyhangulag hozzájárul Müller Antal inditványához.

d) Főtiszt. Elnök felkéri a tanácskozmányt, küldjön ki kebeléből egy tagot a szekszárdi ält. gyűlésre.

a tanácskozmány Scheidl Mihály urat kéri fel és bizza meg a gyűlésen való képviseletre.

VII.

A jövő közgyűlés helyének megállapítása.

A jövő közgyűlés helyéül Kisköszeg jelöltetett ki. A gyűlésen való szereplésre vállalkoztak: Ujlaki Dezső. A szociáldemokráciáról: Bartal Imre, Vadász László mintatanítással.

Más tárgy hiányában elnök a gyűlést berekesztette.

Kmf.

Kohár Antal köri jegyző. *Kirschanek Ödön* egyh. elnök.

Jung Ferenc vil. elnök.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett 1914, év junius hó 4.-én Németbólyban megtartott esperes kerületi tanitógyülésen.

Jelen voltak: Fisz. Szvetics Gábor elnök, esp. plébános Szajk, Dévai Gyula Németbóly, Kammerer János Németbóly, Kázdorf Károly Németbóly, Weyer Mátyás Németbóly, Hauk Antal Szajk, Heigl Lipót Versend, Heigl Ernő Versend, Mayer Ida Versend, Hartweg Jenő, Khudmér, Ebner György, K-Budmér, Kolczáritis Mátyás, Ata, Steiner Ferenc, Szökéd, Dr. Heckenberger Conrád plébános, Olasz, Osztovics Anna, Belvárd, Keresztény Olga, Birján, Reisz András, Nyomja, Pöhli Ferec, Rtöttös, Liebelt Ferenc, Rpetre, Szigriszt Henrik, Rpetre, Guttpellet József, N.-Palkonya, Kresz Antal, Ibattyán, Jakab Aranka, Vókány.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.

2. Értekezés: „A kereszténység mint kulturális és pedagógiai tényező; tartja: Itsz. Dr. Heckenberger Conrád olaszi plébános ur.

3. Felolvasás; „Az egyházi zene állapota Magyarországon", Tartja: Dévai Gyula, németbólyi ig. kántortanító.

4. Pénztárvizsgálatok jelentése; tagdíj fizetés.

5. A jövő gyűlés helyének és programmjának megállapitása.

6. Inditványok.

Reggeli 7½10 órakor szt. mise volt.

Szent mise hallgatása után a megjelentek a tanterembe vonultak, hol az „Üdvözlény Mária" ima elmondása után, fisz. Szvetics Gábor, elnöklő esperes alantiakban tartotta megnyitóját:

„Hagyjátok hozzám jönni a gyermekeket" (Luk.) A múlt évi közgyűlési megnyitó beszédemben a nagy gyermekbarát, a mesterek mesterének oly megragadó képét, midőn a szülők karjaiból a saját karjai ra vette a kisdedeket, — volt szerencsém néhány vonással lelki szemeik elé állítani. — Krisztus gyermekszeretetének ezen képe szavakat adott ajkaimra, hogy a reánk bízott gyermeksereget ne tartsuk vissza a tanítók Tanítójától. „Hagyjátok hozzám jönni a gyermekeket" — szívobe is átpalántani. Ezen szikla szilárd hitünk vezessen bennünket a mai tanácskozmányunk alatt is. Ezennel megnyitom a mai közgyűlést.

A közgyűlés elnököt szép szavalárt lelkes élienzéssel honorálta.

Olvastatott a mult évi gyűlés jegyzőkönyve, mely megjegyzés nélkül hitelesíttetett.

Elnök felolvassa az Egyházhatóságtól kiadott Ismétlő iskolai reform-tervezetet," melyben többek között a csütörtök egész napi szünet szombatra teendő át.

A közgyűlés a tervezett egész terjedelmében magáévá teszi.

Értekezés: tartotta Dr. Heckenberger Conrád olaszi plébános ur, alanti szavakban:

Korunk a félemberek és féligazságok kora. Erős egvéniséget, szilárd jellemet keveset találunk. Tudományban, irodalomban frázisok, jelszavak uralkodnak. Pedig már Rousseau mondta: „Az igazság szívben van használt az emberiségnek annyit, mint a mennyit ártott az igazság látszata. Egyik sokat hangoztatott, de meg nem értett jelszava korunknak a **kultúra**. Ismerteti a kultúra fogalmát a klasszikus és keresztény kultúra szerepét az emberiség életében.

Boldogságot, lelki nyugalmat csak a keresztenység adhat, államfentartó energiákat az produkál.

Etikai értékeket, a munka megbecsülését állítja előtérbe és ezzel megszünteti a rabszolgaságot. Ma a civilizációs sarkalatos tétele az egyenlőség és testvériség, de csak azért, mert a keresztenység belenevelte a köztudatba és közvéleménnyé tette. Kimondta, hogy a rabszolga is teljes jogu ember, sőt a maga hatáskörében kezdettől fogva megnyilotta neki az utat a legmagasabb egyházi állásra, miáltal megvalósította már kezdetben, mit Napoleon később oly emfázissal kimondott: „La portae est onverte aux earrier."

Ma a pogánysághoz való visszatérés törekvését látjuk megnyilatkozni minden téren, A hittant kiakarják kiszöbölni az iskolai nevelésből. Ismerteszettudományos alapon akarnak nevelni, elfelejtik, hogy a természettudomány, csak egy jogot ismert: az erősebb jogát. Előadó ismerteti a tudományes és polgári erkőcsöt és kimutatja azok romboló hatását, Kitér a nemi felvilágosítás jelszavára, melyet paedagógiai humbugnak nevez. A lehető felvilágosítást minden katekizmus megadja, csakhogy erre azt mondták, hogy bűnre tanítja az ifjuságot. Ebben a kérdésben egy Fereter sem mondhat mást, mint a mit az Egyház évszázadok óta hirdet.

A vallás az egyedüli fékező erő, Vallás nélkül nincs erkőcs, ez oly régi igazság, mint az emberiség maga. Franciaországban a laikus tanítók maguk kiváják, hogy hozzák vissza az Istent az iskolába, mert a gyermek bünösök száma megdöbbentő módon szaporodik, mert Franciaországban mióta a laikus morál fojtogatja a népet, nincs nő, ki anya; nincs ifju, ki katona akar lenni.

Előadó inditványára a közgyűlés egyhangulag kimondja:

hogy eltiéli a budapesti szabadkőmives tanítókat és a vallásos, hazafias nevelésért teljes energiával fog skíra szállani.

A közgyűlés előadó urat lelkes szavaiért meréjlenezte és neki jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

Tekintettel az idő előrehaladottságára, Dévai Gyula felolvasása elmaradt.

Pénztáros jelentése:

maradvány 1912-ről	123,56 K
bevétel	143,20 K
Összesen:	266,76 K
Kiadás :	133,14 K
P. maradvány:	133,62 K

Számvizsgálók a pénztárt teljesen rendben, a számadást correktnek találták.

A jövő évi (1915.) közgyűlés helyéül **Szajk** tüzetett ki, mely alkalommal Dévai Gyula elmarad: felolvasásán kívül Hauk Antal. szajki kántortanító minta előadást fog tartani.

Dr.Heckenberger Conrád, olaszi plébános ur inditványára alanti sorok közhirré teendők:

A pémebólyi esp. ker. 1914. jun. 4. megtartott tanítógyűlés tagjai megbotránkozásoknak adtak kifejezést a budapesti szabadkőmives tanítóknak a vallásoktatás ellen szemérmetlen támadása fölött és kijelentik, hogy a vallásos és hazafias nevelés érdekében mindig teljes energiával sikra fognak szállani

Hauk Antal szajki tanító inditványa:

A „Rendszabályok" 179. pontja értelmében az esperes kerületi gyűléseken a tanitó mezőlenek tartozik. Minthogy a „Rendszabály"-ok a napidijről nem tesznek emlitést, azért mondja ki a közgyűlés, hogy ez ügyben megkeresendi a „Pécsegyházmegyei róm. kath. tanitó egyesület"

vezetősége, hogy illetékes helyen, és alkalmas módon hasson oda, hogy a róm. kath. tanítók a hitközségektől a tanítógyülések alkalmával fuvart és 5 (öt) korona napidíjat kapjanak.

Inditványozó egyben felolvassa az alispán urnak egy erre vonatkozó körrendeletét:

10501/1912. alisp. Z. körrendelet a r. k. tanítók tanitói gyülési napidíjai tárgyában.

(Valamennyi járási főszolgabiró, községi- és körjegyzők urnak)

A „Pécsegyházmegyei r. k. Tanitó-Egyesület" gödre-i esperesi körének kérelme alapján felhivom, hogy alkalmas módon hasson oda, mikép a rk. tanitók a tanitói gyülések alkalmával a fuvaron kivül öt (5) korona napidijban részesitessenek.

Ily napidijak a hitfelekezeti tanitók részére nincsenek ugyan törvényileg biztositva, ámde évtizedek óta és során kifejlődött általános gyakorlatot képez, hogy a tanitói gyülések alkalmával a rk. tanitók is napidijban részesülnek. E napidijak helyenként változók a legtöbbnyire ma is csak 2 (kettő) korona, miután azonban az 1907. évi XXVII. t. c. I. pontja hitfelekezetes tanitókat is köztisztviselőknek minősitette s mintán két (2) korona a kiadások fedezésére nem elegendő, az egyenlőség és méltányosság szempontjából helyén valónak mutatkozik, hogy a rk. tanitók kérdéses napidijainak összege is ezuttal mindenütt 5 (öt) korona legyen.

Pécs, 1913. junius 30.

Stenge Ferenc
alispán.

Megjelent: Vármegyei hivatalos közlönyben 1913. év XVI. évf. 29. számában.

A közgyülés az inditványt helyeslőleg fogadta s az alispán ur rendeletkezéséért éljenzéssel tudomásul vette.

Egyéb tárgy nem lévén, az „Ave Maria" imával a közgyülés véget ért.

Kmf.

Dévai Gyula jegyző.	*Szvetics Gábor* elnök.
Weyer Mátyás	*Hauk Antal* tanító.

A háboru, fájdalom igazolta, a hires görög szállóigét, hogy fegyverzajban hallgatnak a muzsák. Egyesületi életünk is a háboru következtében a legszükebb térben mozgó életet él. Sem kori, sem közgyülés nem volt tartható a tavasz folyamán, sőt a választmányi ülést is mellőzni kellett, mert hiszen eltekintve attól, hogy a tagok legnagyobb része hadban van, ilyen izgalmas időben, mikor mindenkinek szeme a vezérkari jelentéseken függ, hogy bátor, vitéz hadseregünk megtudja-e menteni a világ legmagasabb kulturáját Németországban és a világ legszebb alkotmányát Magyarországon, akkor nem vátható, hogy apró-cseprő tanügyi kérdések megbeszélésére tudjuk figyelmünket összpontosítani.

Fájdalom, egyesületi életünket negativ módon is alaposan érinti a háboru. Sznopek Zoltán szentlőrinci, Fehér Péter fiatal, kezdő tanitó, Grünvald Vilmos, Novák Károly, Polka József, Gombárovics Géza, Kreuzer Nándor, Bencze János és még számusak ami egyesületünk köréből adták oda életüket hazájuk jövőjéért. Egész serege egyesületünk tagjainak feksik sebesülten a kórházakban, más része pedig Szerbiában vagy Oroszországban hadifogoly.

Hát még a nagy Németország tanitóságo mily óriási veszteségeket szenvedett, ahol 120 ezer néptanitó esakúgyan felerészben vesz részt a hadjáratban. Itt lehetett gazdag aratása a halálnak. És mégis Németország még e szörnyű háboru is a kultura javára akarja értékesiteni. A berlini egyetem dékánja kitüzi a célt, hogy milyen hatása lesz ezen háborunak a népművelésre? Mindenesetre gondolkodni fognak az emberek a fölött, hogy szabad-e a népek milliót ilyen nagy veszedelmeknek kitenni s ha az emberiség megtud állapodni majd abban, hogy ennek eléjét vegyve, akkor e háboru a jövő emberiség számára jótéteményt tesz.

A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám. Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intézetünk el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szaktérfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képzőtéri- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbíráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszterumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kívül megjelent *ifjusági olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* czimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Varghá Damián* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mákereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll. Minden, bárhol hirdetett könyv vagy más könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Friedmann Károly

butorgyára.

Aranyéremmel kitüntetve.

Állandó butor kiállitás az ujonnan épült Butorház-ban.

Pécs, Rákóci-ut és Deák-utca sarkán.

Legolcsóbb szabott árak.

Pécs, 1915. VII. évfolyam 8. szám. Október 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: KÓRÓDY MIKLÓS, képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi része, illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A tagdijak és előfizetési dijak Báter János ideigl. főpénztáros czimére Pécs, Czirella-ut 5. sz. alá küldendők.

A harmadik hadikölcsön.

A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 10894/1915. eln. sz. alatt az összes egyházi főhatóságokat felhivta, hogy a tanitóifiúságnak s czek utján a szülőknek a hadikölcsön jegyzésben való részvételére a tanitókat vonják be, illetőleg a papság és a tanitóság figyelmét minél nagyobb mértékben ezen ügyre tereljék. Megyés püspökünk ur Ő Méltósága a harmadik hadikölcsönre nézve f. évi október 6-ikán megjelent XX. körlevelében intézkedett már ezen irányban s épen azért a helyszükére való tekintetből is részletezések nélkül ez uton is felhivjuk a pécsegyházmegyei főhatóság alá tartozó tanitóságot, hogy a népnek s a tanulóknak a hadikölcsön jegyzésben való minél messzebbmenő részvételét előmozditani igyekezzenek. A falvak népe ez idő szerint terményeinek magas áron való értékesitésével jelentékeny pénzforgalom birtokában van s ha megérti a nép, hogy a mellett, hogy 6% kamatot kap pénzére, meg a haza ügyét is nagy mértékben előmozditja, ha továbbá tekintélyes emberektől megtudja, hogy pénze egyáltalán nem forog veszedelemben, mert hadaink az összes harctereken diadalmasan nyomulnak előre, vagy verik vissza az ellenséget, akkor bizalommal is fogja beléfektetni pénzét ezen ügyletileg is jónak mondható kölcsönbe. Felhivjuk ennélfogva az egész egyházmegyei, hazafias szellemtől, hogy a mindennapi és ismétlőiskolás gyermekek utján, valamint minden érintkezési ponton, amely őket a néphez közelhozza, a hadikölcsön jegyzése érdekében mindent megtenni sziveskedjenek.

Szives figyelembe!

Több oldalról panasz merül fel s az gyakran ismétlődik, hogy lapunk cimzetteknek nem jár pontosan, sok szám elmarad s egyik másik helyre egyáltalán nem érkezik.

Ezekre nézve a következő dolgokat ajánljuk az iskolák igazgatóságai szives figyelmébe:

A lap főhatósági rendelkezés folytán a 3 K. előfizetés ellenében hivatalból kizárólag a pécsegyházmegyei r. k. iskolák czimére küldetik, tehát nem személyre czimezve. Az iskolát mindenkivel szemben az igazgató képviselőn, a „Katholikus Iskola" czimü lapnak, mely az iskolára van czimezve, az iskolaigazgatóhoz kell érkeznie s ilyen értelemben kell a kézbesitő helyi postahivatalt felkérni, hogy az a kézbesitőt pontosan utasitsa a személyre nézve, kinek kell a lapot átadnia.

Amennyiben ilyenformán a kézbesitő hivatal, vagy a levélkihordó még sem juttatná a lapot rendeletési helyére, ez ellen először a kézbesitő postahivatalnál van felszólamlásnak helye s ha itt az derülne ki, hogy a lap nem érkezett meg, akkor a lap szerkesztőségét (Pécs, Szepessy-utca 3. sz.) kell egy levelezőlapon figyelmeztetni a fennálló tényre s ez alkalommal a hiányzó lapszámot is kérni lehet. Ennek következménye lesz, hogy az expediáló Dunántúl nyomda a levelezőlap alapján fel fog szólitatni, hogy a netán felmerült expedíciói hibát igazitsa meg. A szerkesztőség ugyanis a hivatalos schematismus alapján pontos czimjegyzéket adott át már a mult évben a nyomdának s az expediciói és ellen őrizte a jövőben is ellenfogja őrizni, de azért 3—4 szám lappéldánynál 1—2 hiba mégis előfordulhat, amit csak az itt leirt módon lehet helyreigazitani.

Sokan vannak, akik arról beszélnek, hogy a lapra előfizettek, de nem emlitik, hogy a saját nevükre fizettek-e elő, vagy az iskola részére szóló előfizetésről van szó.

Az iskolák részére szóló előfizetés a lap szétküldését nem befolyásolja, mert a lap minden iskolának küldetik. Azonban a magánosok részéről történt előfizetés a szerkesztőségnek is mindig egy levelezőlapon bejelentendő, mert ellenesetben a czimjegyzék kiigazitása nem történik meg, nem lévén bizonyos, hogy az egyesületi pénztáros az előfizetésről pontosan értesiti-e a szerkesztőséget vagy nem. Magánelőfizetések esetében tehát kérjük egy levelezőlapon az előfizetés tényének szives bejelentését, hogy az előfizető, a czimjegyzékbe bejegyeztessék. Ez alkalommal azokat, akik saját részükre előfizettek, de még a szerkesztőségnek azt be nem jelentették, kérjük, hogy e tényről sziveskedjenek bejelentésüket megtenni s azt is, hogy hány lappéldányuk maradt el, hogy a hiányt utólagosan pótolni lehessen. A szerkesztőség amennyi szám még van, annyiban a felmerült hiányokat pótolni fogja.

Sok helyen fordul elő, hogy az igazgató, mint plebános az anyaközségben lakik s az iskola a filiális községben van, ilyen esetben igen kérjük az igazgató (plébános) urakat, méltóztassanak a kézbesitő helyi postahivatalnál tetszésük szerint rendelkezni, hogy a lapot az iskolának, vagy az igazgató uraknak kézbesitsék ki. Célszerü az iskolának kézbesiteni a leányegyházakban, mert a püspöki rendeletek eljutnak a plebános urakhoz, ellenben a körlevél nem jutván el a leányegyházig tanitójához, az a rendeletekről csak a lap utján értesülhet.

Ahol az anyaegyházban nincs kath. iskola s igy a lap oda nem jár, az igazgató (plebános) uraik belátása szerint kell eltüzni, hogy a filiálsbeli lap mentjen-e az igazgató uraik czimére, vagy külön rendelik meg, akkor a kézbesitő postahivatalnál saját statiskürükben sziveskedjenek megtenni a lap kézbesitésére nézve a szükséges intézkedéseket.

Ismételten kérjük mindazokat, akik a kézbesitő postahivatallal és levélhordóval a kérdést elintézték s mégis hiba fordul elő, hogy arról feltemlitett czim alatt a szerkesztőséget haladéktalanul értesiteni sziveskedjenek, mert legnagyobb sajnálatunkra csak 1—2 szám elmaradásról szóló reklamációkat vagyunk képesek figyelembe venni, messzebmenő pl. több hónapra vagy egész évre szóló felszólamlásoknak lehetetlenség utólag eleget tenni.

A lap előfizetési dijait akár a folyó évre, akár visszamenőleg vagy a jövő évre szólanak, ez idő szerint Báter János tanitóképzőintézeti tanár, egyesületi titkár, ideigl. főpénztáros czimére sziveskedjenek (Pécs, Czirella-utca 5. sz.) postautalványon küldeni, külön emlitve az utalványon, hogy a szóban forgó pénz a „Katholikus Iskola" előfizetési dija. Ha e tekintetben változás lesz, arról lapunk hirt fog adni. Nagyon kérjük ez uton is az összes érdekelteket, hogy az itt leirt módon s e mellett saját legjobb belátásuk szerint is ezen ügy véglegesen rendbejövetelét előmozditani sziveskedjenek, mert innen az ottani nehézségeket elháritani nem lehet.

Madarak és Fák napja.

Az egyházmegyei főtanfelügyelőség ez uton fel hivja az összes iskolák igazgatóságait, hogy a madarak és fák napjáról szóló rendes évi jelentésüket az illetékes kir. tanfelügyelői hivataloknak ha még be nem küldöttek volna, haladéktalanul küldjék be.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

B) alosztályu népiskolák nem kötelesek a fölmentési javaslat elintézése előtt

bevonulni. 2112/1915. Ismételten felmerült már azon kérdés, vajjon a tényleges katonai szolgálat alól való felmentésre javasoltatba hozott B) osztályú népfölkelők kötelesek-e a behívás napján bevonulni még az esetre is, ha a felmentési javaslat meg intéztetett el a bevonulás napjáig? Tekintettel arra, hogy ezen kérdésre vonatkozólag a multban is nézeteltérések merültek fel, a kalocsai érsek úr Ő Excellenciája a kétség eloszlatása végett megkereste a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumot.

A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszterium erre a következő választ adta:

„Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 49/8/1915. eln. szám. — Nagyméltóságu Érsek úr! Folyó évi május hó 6-án 2065. szám alatt kelt nagybecsü iratára való hivatkozással, a honvédelmi miniszter urnak folyó évi junius hó 2-án 122.243/3—1915. szám alatt hozzám intézett átiratában foglaltak alapján tiszteletel értesítem Nagyméltóságodat arról, hogy a katonai célokra dolgozó s külön kijelölt gyáraknál és vállalatoknál, valamint közhatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél (ideértve az állami, felekezeti és községi intézeteket is) alkalmazott B) osztályú népfölkelők, akik előljáró hatóságuk által a népfölkelési tényleges szolgálat alól való felmentésre javaslatba hozattak, a felmentési javaslatok elintézéséig egyelőre felmentetteknek tekintendők s így polgári alkalmaztatásukban megmaradhatnak.

Ellenben nem ily alkalmazásu népfölkelők, tekintet nélkül a rájuk vonatkozóan kiterjesztett felmentési javaslatokra, a megállapitott határamon csapattestükhöz bevonuláni tartoznak. Budapest, 1915. évi junius hó 11. A miniszter rendeletéből: Schröder. miniszteri osztálytanácsos, elnöki titkár. — Nagyméltóságu Dr. Várady L. Árpád v. b. t. t. Urnak, kalocsai rkath. érsek. Kalocsa."

Miniszteri rendelet az 1915/16. iskolai évre az elemi népiskolai tanítás ügyében. 2518/1915. A nm. vallás- és közoktatásügyi minister ur alább közöli 7681/1915. eln. sz. rendeletével intézkedik az állami és községi, valamint más közvetlenül a politikai hatóságok alá tartozó iskolákban 1915/16. tanévben kereszttül viendő tanitásra nézve. E rendelet fébb elveiben megegyezik az én 3315/1914. és 4284/1914. sz. rendeleteimmel. Ezen ezért utasitom a hatságom alá tartozó összes iskolai hatóságokat és iskolai előljárókat, valamint a tanitóságot, hogy hivatkozott két rendeletemet és a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak alább egész terjedelmében közölt rendeletét összhangba hozva, intézkedjenek az 1915/16. tanévben kereszttülviendő tanitásra nézve. Mindazok a jelentések, amelyeket 3315/1914. és 4284/1914. sz. rendeletemben előirnak, az 1915/16. évben is az egyházmegyei fötanfelügyelőséghez beterjesztendők, továbbá a tanitóknak ujabb katonai szolgálatra való behivása esetében a helyettesitésekre nézve is mindazon elvi szempontok érvényesitendők, melyeket hivatkozott rendeleteim a mult évre előirtak. Általános elv legyen, miként ezt a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur itt közölt rendelete is előirta, hogy egyházmegyém területén az összes népiskolákban a tanitás valamivel a lehetséges határok között kiterjedtebb méretek szerint vitessék keresztül, mint a mult évben. Különösen hangsulyozom, hogy a nm. vallás- és közoktatásügyi minister ur 7681/1915. eln. sz. rendeletének az elemi iskolai felsőbb osztályokra vonatkozó intézkedései a lehető legnagyobb mértékben érvényesitendők.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 7681/1915. eln. szám.

Az iskolabajárás kötelezettségének az 1915/16. iskolai évre nézve való korlátozására, a szorgalmi idő megállapitása és a tankötelesek összeirásának mellőzése tárgyában a törvényhatósági közigazgatási bizottságokhoz egyidejüleg ugyanezen szám alatt kiadott körrendeletemet szives tudomásvétel végett azzal a tiszteletteljes kéréssel van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságnak megküldeni, hogy ezen rendelkezésem végrehajtását a maga részéről is célosegiteni s a főhatósága alatt álló iskolákra nézve lehetőleg ezeknek megfelelően rendelkezni s nagybecsü rendelkezését velem közölni méltóztassék. Budapest, 1915. évi augusztus hó 19-én.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 7681/1915. eln. szám.

Az elmult iskolai évben a népoktatás a háborus viszonyok szülte közismert okok hatása következtében a normális időkhöz képest jobbára csak amaz erősen szükitett keretek között folyhatott, amelyeket 3930/1914. eln. . számu körrendeletemben vontam meg.

A háborumak most kezdődött második évében a közviszonyok már megállapodottabbak s így az tekintetben is lépés tétetett, mint a háboru első hónapjaiban az általános mozgósitás közepette voltak, immár mód nyilik arra, hogy egyrészt a katonai célokra lefoglalva volt iskolák nagyobb részének felszabadulásával, másrészt a hivatalok körében mechanyortott tanitók idejének és munkaerejének kellő felhasználásával. nemkülönben az arra alkalmas egyéneknek a népoktatás szolgálatába való bevonásával a mult tanévi kereteket némileg tágitani s részben a mulasztottakat is pótolni lehessen. Annál is inkább, mert ahhoz, hogy az ország a népoktatás terén a normális viszonyok felé egyre közelebb lehessen haladni, szükséges lépést már megtehessen s hogy a népiskola a hadban levő tanitók sokkal nagyobb száma mellett is a mult évnél nagyobb eredményt érhessen el, már az is hozzájárul, hogy az a feszültség, amely a határainkon duló harcok idején a nyugodt kulturmunkásság kifejtésére bénitólag hatott, a harctérnek az ország határtól mind messzebb való eltolódásával s a győzelmek szakadatlan láncolatával megszünt.

Viszont azonban a népiskolai szorgalmi időnek s az iskolakötelezettség mértékének megszabásánál most is figyelemmel kell lennem ama sulyosan fontos körülményekre, amelyek a családhantartó mindkább elvesztésével egy számmal elvont férfiak pótlására, a fiatalabb nemzedék, bár cseklyebb, de mégis számottevő munkaerejének igénybevételét parancsoló szükségig s nemkülönben a 9—14 éves iskolakötelesek nemkülönben a 9—14 éves iskolakötelesek nemkülönben a 9—14 éves iskolakötelesek

néhai Hohenberg Zsófia hercegnő legmagasabb nevét viselő Országos Gyermekszanatórium Egyesület, mely az almádi Zsófia Gyermekszanatórium létesítésével a magyar gyermekvédelemnek máris nagyon jelentős szolgálatot tett, a háborut megelőző iskolai években központi gyűjtő gyermekkórház építése végett iskolai gyűjtéseket rendezett.

Bár ez igazán fényes sikerű gyűjtése az egyesület anyagi erőit nagy mértékben fokozták, mindazonáltal még nem rendelkezik egy modern nagy kórház költséges felállításához elegendő összeggel.

Az Egyesület, hogy célját mielőbb megvalósíthassa, a tervezett központi gyűjtő gyermekkórház hiyenikus belső berendezésének még fedezetlen költségeihez ugy véli a szükséges anyagi eszközöket megszerezni, hogy erre a célra a fennhatósága alatt álló iskolákban a jövő 1915/1916. tanév elején ismét adománygyűjtést eszközöljne olyképen. hogy az igazgatóságok czimeire a gyűjtésre vállalkozó tanulók közt való szétosztásra megfelelő számu gyűjtőíveket küldene, mellékelve a begyűjtött összegek továbbítására külön csekklapokat is.

Minthogy a beteg gyermekekről való gondoskodás olyan feladat, a melynek megoldásáról való gondoskodás az államnak és társadalomnak közös kötelessége, s minthogy a szegénysorsu beteg gyermekek fölsegítésének ügye a tanuló ifjuság lelkületéhez is közelebb áll: ezért az országos gyermekszanatórium egyesületnek a fent jelzett módon való adománygyűjtésre az engedélyt az állami és államilag segélyezett községi elemi iskolákban, az állami tanító- és tanítónőképző intézetekben, az állami polgári, felsőbb leány- és felső kereskedelmi iskolákban, a gimnáziumokban és reáliskolákban és az iparos és kereskedő tanonciskolákban az 1915/1916. tanévben egy alkalomra ezennel megadom.

Erről a Czimet tudomás és további eljárás végett a Czim hatáskörébe tartozó illető tanintézetekkel való megfelelő közlés végett értesitem. Budapest, 1915. évi szeptember 6. *Jankovich.*

Midőn e rendelet 3690/1913. sz. körleveléi rendelkezésemhez képest közzé teszem, ugyanakkor szivesen megengedem, hogy a hatságom alá tartozó elemi, polgári és felsőbb leány iskolákban, tanitó és tanitónőképző intézetekben a rendelet által megjelölt nemes czélra gyűjtés rendezésék s a plébános urakat, mint az iskolák-nak rendszabály szerint való igazgatóit felhivom, hogy a gyűjtést kihirdesék, a gyűjtőiveket kiosszák, beszedék és megfelelő elszámolás mellett rendeltetési helyére juttassák.

A 43—50 éves B alosztályu népfölkelő tanitókról sürgös jelentés teendő.

2850/1915. A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter az 9186/1915. eln. sz. intézkedése kapcsán elrendelem, hogy a 43—50 éves B/alosztályu népfölkelésre kötelezett azon tanitókról, akik a most folyó és f. évi október 7-ig terjedő időben megtartott, illetve megtartandó népfölkelési bemutató szemlén alkalmasnak találtatnak, saját plébánja hivatalunk utján *minden késedelem nélkül az egyházmegyei fötanfelügyelőségnek* jelentés tétessék. A jelentésnek fel kell tüntetni, hogy a szóban forgó iskola, ahol az illető alkalmasnak talált tanitó működik, hány tanerős, ezen iskola tanitói közül hány van katonai szolgálatban, hány tanitó működik jelenleg s ezek közül eddig hány tanitó mentetett fel a katonai szolgálat alól s a tanerők közt hány rendes nótanitó van alkalmazva s végül, hogy az illető tanitóióta van jelenlegi állásán véglegesen alkalmazva? A jelentéshez azon *nyilatkozat igazolvány*, melyet az alkalmasnak talált a bemutató szemlén kapnak, csatolandó.

F. évi október 15-ike után érkező s olyan jelentések, melyek a fenti kérdésekre pontos adatokat nem szolgáltatnak s melyekhez a néptelelkű igazolványi lap csatolva nincs, figyelembe vehetők nem lesznek.

Érkeztek már bejelentések az egyházmegyei fötanfelügyelőséghez, de ha azok a fenti rendelkezéseknek megfelelő adatokat nem tartalmazzák, mit a beküldöttnek tudniok kell, akkor a hiányzó adadatokat pótlandók.

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előírt és engedélyezett *összes tankönyvek*, valamint a Vallás- és Közösségi Ismeretiumtól használatra előírt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül intéztetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyvekből bevezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodalom terén működő szakférfiak által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képződe- és felsőbb iskolai tankönyvek a Tanár Testületek Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kívül megjelent *ifjuságí olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek legmiakbb ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjuságí imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* czimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Varga Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéssel kapcsolatos *mákereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok eredetiben vagy másolatban *részletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mű könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Friedmann Károly

butorgyára.

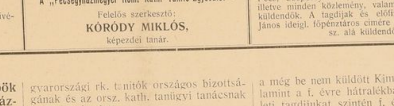

Aranyéremmel kitüntetve.

Állandó butor kiállítás az ujonnan épült Butorház-ban.

Pécs, Rákóci-ut és Deák-utca sarkán.

Legolcsóbb szabott árak.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatásügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pécsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: KORÓDY MIKLÓS, képzedei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi része, illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A tagdijak és előfizetési dijak Báter János ideigl. főpénztáros czimére Pécs, Gizella-ut 5. sz. alá küldendők.

Gróf Zichy Gyula megyés püspök Ur 10 éves működése az egyházmegyei nevelésoktatásügy terén.

Megyés Püspök Urunk immár egy évtizede áll egyházmegyéje élén. A pécsi és pécsegyházmegyei róm. kath. társadalom tudja, hogy a hitélet, a társadalom és a magyar nemzeti kultura mint közönhet az önfeláldozó püspökön. Az a lelkes ünneplés, amiben dec. 19-én az egész társadalom részesítette püspökét világosan megmutatta, hogy hivei menynyire szivükbe zárják főpásztorukat.

A pécsegyházmegyei tanitóságnak is van büszége oka, hogy püspökének 10 éves munkásssága felett örvendezzen. Az a főpapi működésének kezdetben kiváló helyet foglal el állásában a kath. tanitás és nevelés ügye. Tiz éves püspöksége alatt több mint 100 uj katholikus elemi iskola és igen sok tanitói lakás épült (10 községben 13 tanteremmel és 13 tanitói lakással egészen uj iskolák létesültek, 87 községben pedig a meglevő iskolák fejlesztettek 102 tanteremmel és 111 tanitói lakással). Ezeknek költségei közel másfél millió koronát tettek ki, melyekre fölfedő kép a szegényebb sorsu hitközségeknél 100,000 koronát meghaladó segélyt utalványozott. Megalapította a pécsegyházmegyei általános tanitó egyesületet, mely az egyházmegye összes rk. tanitóit tömöríti; újászervezte az egyházmegyei tanfelügyelőséget, melynek ügyforgalma évi 4—5000 számra emelkedett. Fejlesztette a püspöki tanitóképzőintézetet, mely a legkitünőbb ilynemü intézetek között foglal helyet, s hogy az magasztos céljainak tökéletesen megfelelhessen, részére több mint félmillió korona költséggel egészen uj intézeti helyiséget és internátust kiván épittetni, melynek kész tervei már csak kivitelre várnak. Az uj intézet céljaira 6000 négyszögöles telket adományozott. A Julián Egyesület iskolájának és internátusának telkét jövőre ugyancsak ő adta a városnak egy távolabbi telekért cserébe. Az iskolák korszerü fejlesztésére minden lehetséges áldozatot meghoz. A püspöki tápintézetnek, melyben sok tanitó-fiu és tanitó jelölt kap élelmezést, évenkint több ezer korona segitséget ad. Ez az intézet fáradozással létrehozta Pécsett a rk. feláradozással létrehozta Pécsett a rk. felállitásának szükséglet, melynek épületét 1908 december 6-án maga szentelt fel.

Tanügyi fáradozásai azonban az egyházmegye határain messze tul terjednek. Mindjárt székfoglalása után a magyar püspöki kar megbizásából a magyarországi rk. tanitók országos bizottságának és az orsz. kath. tanügyi tanácsnak védő elnöke lett.

Legtöbb alkotása a tanitás és nevelésügy terén, mely nevét és áldozatkészségét időtlen idökig fenn fogja tartani, a Jézus-társaság vezetésére bizott uj Pius-alapitványi főgimnáziumban és internátus. Tizenöt katasztrális holdon épitette a hatalmas intézetet, mely már eddig is körülbelül 2 millió korona költséget igényelt. A katholikus oktatás és nevelés csodaszép vára ez, amintot csak az képes alkotni, aki szivének minden szeretét és jóvagyalmának minden jövedelmét az ifjabb generációk vallásos, tudományos és hazafias nevelésének oltárán örömmel áldozza. A főgimnáziumhoz kapcsolt internátus internátusban, jóllehet folozatos felüldéssel eddig csak négy alsó osztály volt megnyitható, máris körülbelül száz benlakó növendék tartózkodik, akik közül 14-en alapitványos helyeket élveznek.

Azt pedig tudjuk mennyire szereti tanitóit, mennyire igyekszik „velük élni, alol csak alkalma nyilik velük érintkezni s igy társadalmi emelkedésüket előmozditani, mint bajaikban, szükségükben segitségükre lenni, 10 éves működése alatt nemcsak uj tanitói közszellemet fejlesztett, hanem azt is szeretősültvitte, hogy egyházmegyéjének tömör falanxa egyesület tanitóságra van az ország tanitói szervezetében első helyet foglal el.

Zárjuk szivünkbe főpásztorunkat, ünnepeljünk ezek az évfordulón s ha majd elmulnak a vészek hazánk határairól s ha kartársaink kard helyett inkább vetőmagadhatnak kezükbe, hogy püspökük vezetése alatt ujból a közművelődés terén harcolhassanak, akkor azzal a benső óadadó szeretettel fogjuk mi is leróni hálánkat, amely eddig is mindannyiszor megnyilvámult, amikor csak a főpásztor és az ő tanitói megbitt együtlétben lehettek.

Felhivás.

Azon plébános, iskolaszéki elnök urak, akik a Katholikus Iskola f. évi julius 15-iki számában a 2. oldalon levő Felhivás-nak, mely szerint a Katholikus Iskola eddigi előfizetéseiről kimutatás küldendő be, valamely okból eleget nem tehettek, felhivatnak, hogy ugy a kimutatást, mint az esetleg hátralékos előfizetési dijakat f. évi dec. 31-ig beküldeni sziveskedjenek.

Egyben az összes körj pénztárosok, vagy helyetteseik felhivatnak, hogy ugy a még be nem küldött kimutatás-okat, valamint a f. évre hátralékban levő egyesületi tagdijukat szintén f. évi dec. 31-ig a végleges elszámolás kereszttöltvitele céljából a helyettes főpénztáros czimére beküldeni sziveskedjenek.

A bevonult tanitók özvegyeinek és árváinak kivételes ellátása.

A haza védelmére hivták be a fiatal tanitót. Talán egy, talán két, talán kilenc éve, hogy boldog házasságot kötött s ime megjön a szomoru hir, hogy a tanitó, aki eddig a müveltség terjesztése érdekében küzdött, most fegyverrel kezében ott esett a Kárpátokban, a galíciai halálmezőkön, az Isonzó mellett, vagy lent a Fekete-hegyek között s a Balkánhegy rémes csucsain vagy völgyeiben. A fiatal özvegy, mikor elvesztette férjét, ha csak nem volt férjének 10 évi szolgálata, nemcsak élete boldogságát vesztette el, hanem az a gond nehezdett reá, hogy esetleg több árva gyermekével a bizos nyomornak néz elébe.

Az elkétségbeő érzelmeket enyhiti Jankovich Béla vall.- és közoktatásügyi miniszter Ur rább közöll törvényjavaslata, amely javasat, mikor e sorok az olvasó kezében lesznek már át fog menni a törvényhozás tárgyalásain s ha vissza nem is adhatja a hitvesnek férjét, a gyermekeknek az apát, legalább a tanitócsaládot megmenti a nyomortól s egy kis alapot nyujt, amelyről kimutatva, özvegy és árvák megalapithatják jövőjüket.

Jankovich Béla vallás- és közoktatásügyi miniszter a képviselőház pénteki ülésén törvényjavaslatot terjesztett elő a mozgósitás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult tanitóknak és nevelőknek, valamint azok özvegyeinek és árváinak kivételes ellátása tárgyában. A törvényjavaslat szöveze ez:

1. §. Az 1875. évi XXXII. évi XLIII. t.-cikkek hatálya alá tartozó azt a tanitót (nevelőt), aki a mozgósitás folytán tényleges katonai szolgálat tartama alatt, vagy annak következtében tizedik beszámitható szolgálati évének befejtése előtt tanitó (nevelő) szolgálatra képtelenné vált, elhalt vagy eltünt és fel nem található, ugy a saját, mint hozzátartozóinak ellátási igénye szempontjából olyannak kell tekinteni, mintha nyugdijba beszámitható tiz szolgálati évét betöltötte volna. Az eltünt és fel nem található tanitó (nevelő) nejét és gyermekeit az első bekezdés értelmében megillető ellátást ideigle-

nesen kell utalványozni mindaddig, amig a férj, illetőleg atya elő nem kerül, vagy halála be nem bizonyul, vagy törvényesen hottá nem nyilvánittatik.

2. §. A hadjáratban résztvett, valamint a hadifogságba esett tanitók (nevelők) ellátásának megállapításánál hadi ev beszámitásnak van helye, a kánonai egyének ellátását szabályozó törvény erre vonatkozó határozmányainak megfelelő módon.

3. §. A jelen törvény az 1914. évi augusztus hó 1-ével kezdődő hatályival azonnal életbe lép és végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi miniszter és a pénzügyminiszter bizatik meg.

A törvényjavaslat indokolásában ezeket mondja a miniszter: Az 1875. évi XXXII. és 1891. évi XLIII. t.-cikkek értelmében a hatályuk alá tartozó tanitók (nevelők) és igényjogosult hozzátartozóik — országos tanitói nyugdíj- és gyámalapból csak tiz évi beszámitható szolgálat után tarthatnak igényt állandó ellátásr . A törvényhozás sürgős kötelessége, hogy most ,amidőn hazánk védelmében a tanitók ezrei kockáztatják életüket és testi épségüket, ezeknek a közszolgálatban álló hadbavonultaknak és hozzátartozóiknak megfelelő ellátása a honvédelem folytán bekövetkezett szolgálatképtelenség, vagy elhalálozás esetére, a multra visszaható erővel minden körülmények között biztosittassék. Az ennek érdekében készült törvényjavaslat határozmányai, addig is, amig a normális idők helyreállával a tanitói nyugdijtörvének általános revizió alá vehetők, e többi tanitóval és hozzátartozóikkal szemben a hadbavonult tanitókénak és hozzátartozóikénak ilyképen kelő vezményesebb ellátást biztositanak, figyelembe véve azonban azt, hogy a szolgálatképtelenség vagy elhalálozás a haza védelmében, idő előtt következhetik be, és hogy a tanitók túlnyomó részben legénységi sorban vesznek részt a háborban és igy ellátásuk, illetve hozzátartozóik ellátása kellően a katonai nyugdijtörvénykkel sincs biztositva, a nyujtott kedvezmények az egyenlő elbánás elvét nem érintik. Megjegyzi még, hogy az 1912. évi LXV. t.-cikk 22. szakaszában foglalt rendelkezések, amelyek szerint a katonai ellátás összege a polgári ellátásból levonandó, a törvényjavaslat értelmében járó ellátások tekintetében megfelelő alkalmazást fog nyerni.

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Póttartalékos és A) alosztályu népfölkelő tanitók felmentése. 3093/1915. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 11500/1915. eln. sz. hozzám intézett megkeresésében a póttartalékosok és A) osztályu népfölkelők felmentése ügyében a következő elvi kijelentést tette:

„Szives tájékozásul van szerencsém a Főtiszt. Főhatósággal tisztelettel közölni, hogy katonailag kiképzett póttartalékos, valamint A) alosztályu népfölkelő tanitók felmentésre csak az esetben hozhatók javaslatba, ha a mondott kategóriába tartozók katonai felülvizsgálaton fegyveres szolgálatra alkalmatlannak s csupán segédszolgálatra alkalmasnak osztályoztatnak s ez a körülmény szabályszerű katonai bizonylattal igazoltatik, mely igazolvány a felmentési javaslatokhoz minden esetben csatolandó."

A felmentési javaslatot a főhatóság terjeszti a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur elé, miért is, hogy az ilyen javaslatok elkészithetők legyenek s a szükséges adatokat a tanhatóság ne legyen kénytelen ismét és ismét kérni a kérvényező iskolaszékektől s ezáltal az ügy elintézése ki ne nyujtassék, közlöm, hogy a következő adatokat kell a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz intézett kérvényben megemliteni: az iskola hány tanerős, az iskola tanitói közül hány van katonai szolgálatban, hány tanitó működik jelenleg s ezek közül hány mentetett fel a katonai szolgálat alól s a tanerők közt hány rendes nótanitó van alkalmazva s hogy mennyi azon jskolába tényleg feljáró növendékek száma. Közlendő az is, hogy az illető tanitó mennyi ideje van jelenleg állásában alkalmazva. Ezenkívül a miniszteri rendelet még az iskolaépületek egymástól való távolságát s egyéb a helyettesitésre befolyással levő körülmények megemlitését is szükségesnek tartja s a cél érdekében a kérvényben mindezek felsorolandók. Végül ismételten előforduló esetek miatt ujból hangsulyozom s ez az összes felmentési kérvényekre vonatkozik, hogy a felmentési kérvények kizárólag mindig a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz intézendők s az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalhoz nyujtandók be, mert a felmentés iránti javaslatokat a katonai hatóságokkal a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur közli.

Min. rend. a szerzetes iskolák államsegély körüli eljárás tárgyában. 3096/1915. F. é. X. körlevelemben 1536/1915. sz. a. kiadtam a nm. vall.- és közoktatásügyi miniszter urnak 47654/915. sz. s f. évi XI. körlevelemben 1751/1915. sz. a. kiadott Alábbiakban ezeknek kiegészitésénél tudomásvétel céljából közreadom ugyancsak a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak az államsegélykérés körüli eljárásra vonatkozó 108076/1915. VII/a sz. döntésedlekezést.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszertől 108076/1915. sz. VII/a.

A szerzetesi elemi iskolák építési segély engedélyezése iránti kérelmeinek feltertjeszítése tárgyában a folyó évi május hó 1-én 47654. sz. a. kelt iratom kapcsán van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságot pótólag tisztelettel felkérni, hogy mindazon nagybecsü előterjesztéseiben, amelyek szerzetesi elemi iskolák részére bármilyen vonatkozná államsegély engedélyezésére vonatkoznak, meltóztassék feltüntetni azon körülményt is, hogy az illető elemi iskolában a tanitást ellátó szerzetes milyen rendhez, s a rend melyik rendtartományához tartozik, hol van a rendtartomány székhelye és kiterjed-e a rendtartomány Magyarországon kivül eső testületeken is: Budapest, 1915. szeptember hó 22-én. *Jankovich.*

A felekezeti iskolának a község részéről való segélyezése tárgyában elvi döntés. 3097/1915. Elvi jelentőségénél fogva az alábbiakban közlöm a m. kir. belügyminisztériumnak 95775/1915. sz. döntését.

Másolat. M. kir. Belügyminiszter. 95775—1915. sz. — IV—a. A válaszirat alapjául szolgáló jelentés száma: 13413—1914. alisp. Tárgy: Felekezeti iskola községi segélyezése. Szepesvármegye közönségének. Lőcse.

A vármegye közönsége 1914. évi október hó 14-napján tartott közgyülésében 9955/920—1914. kgy. sz. alatt hozott meghatározásával megtagadta a jóváhagyást Helvágása község helyiségei rom. kath. iskola céljaira szolgáló épületének átépitése és kőtelezettsége tárgyában intézkedett. Szalay Sándor beregszászi rom. kath. esperes-plébános közbevetett felebbezése alapján felülvizsgálat alá vevén, megváltoztatom s a templom előtti asphalt gyalogjáró fele költségének viselésére a beregszászi rom. kath. hitközséget azzal kötelezem, hogy nem fizetés esetén a hitközség tagjaitól fog e költség az adóforint arányában eszközlendő hatósági kivetéssel végrehajtásilag felhajtatni. A beregszászi rom. kath. parochia, és kántorlak előtti asphalt járda fele költségének 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett való megfizetésében pedig a javadalmas plébánost és a javadalmas kántort marasztalom el.

Így kellett határoznom azért, mert a beregszászi rom. kath. templom tulajdonosa a beregszászi rom. kath. parochiaház, melyet a rom. kath. beregszászi parochiális hivek egyetleme alkot: következésképen az egyház hiveiknek a kötelessége a városi köztereknek a viselése is.

A kegyurra ez a teher át nem háritható, mert nem ő a viselésre, illetve a fizetésre kötelezett alany.

A parochiai és kántorlak előtti asphalt járda felekötöttsége pedig azért terhelt a javadalmasokat, mert a javadalmukat dologi jogon kizárólag élvezi javadalmaik birtokában s járda lefektetési költségeknek, mint köztehernek viselésére egyedül kötelezetteknek.

Az 1873—1896. években született népfölkelő tanitókról sürgős jelentés teendő. 3417/1915. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 12029/1915. eln. sz. alatt kiadott intézkedése kapcsán elrendelem, hogy az 1873—1896. években született s a f. évi október 27-iktől december 31-ig terjedő időben végbemenő népfölkelési pótszemlén besorozott népfölkelésre kötelezett tanitókról legkésőbb 1916. évi január 7-ig jelentés tétessék. A jelentéseket a besorozottak saját plébániahivataluk utján késedelem nélkül az egyházmegyei főtanfelügyelőséghez tartoznak beküldeni. A jelentésnek fel kell tüntetnie, hogy a szóban forgó iskola, ahol az illető alkalmasnak talált tanitó működik, hány tanerős, menynyi az összes tanulók száma, ezen iskola tanitói közül hány van katonai szolgálatban, hány tanitó működik jelenleg s czek közül eddig hány tanitó mentetett fel a katonai szolgálat alól, a tanerők közül hány rendes nótanitó van alkalmazva s végül, hogy az illető tanitó, akiről a jelentés szól, miért van jelenlegi állásán végleges alkalmazva? A jelentéshez azon népfölkelői igazolvány, melyet az alkalmasnak talált a bemutató szemlén kapnak, csatolandó.

Az 1916. évi január 7-ike után érkező s oly jelentések, melyek a fenti kérdésekre pontos adatokat nem szolgáltatnak s melyekhez a népfölkelői igazolványi lap csatolva nincs, figyelembe nem vehetők.

A katonák karácsonyára iskolai gyüjtés ajánlása. 3418/1915. Alábbiakban közlöm a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 13000/1915. eln. sz. körrendeletét s felhivom a hatóságom alá tartozó összes iskolák igazgatóit, tanitóit és iskolaszékeit, hogy eme lelkes miniszteri intézkedés értelmében, — melyet én is egész terjedelmében magamévá teszek, — teljes odaadással buzgólkodjanak a gyüjtés sikere érdekében, hogy vitéz és hős katonáinknak megfelelő karácsonyi szeretetadományokkal kedveskedhessünk.

Mult évi 4283/1914. sz. rendeletem szerint a gyüjtőivek a kir. tanfelügyelői hivatalok utján küldettek szét. Jelen intézkedések szerint a gyüjtőivek, még pedig minden plébániahivatal számára egy, mely az odatartozó összes iskolák gyüjtését fogja tartalmazni, az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatal által fognak a plébániahivataloknak megküldetni.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszertől. 13000/1915. eln. szám.

Jelen kelet és ügyszám alatt kelt körrendeletemnek az egyes intézetek igazgatóihoz és az elemi iskolákra vonatkozóhoz a tanfelügyelőkhöz közvetlenül is megküldött másolatát van szerencsém a Főtiszt. Főhatósागnak tisztelettel megküldeni s egyuttal felkérni, hogy a főhatósága alá tartozó tanintézeteknél a körrendeletemben vázolt cél fontosságára való tekintettel intézkedéseket foganatosítani sziveskedjék.

Budapest, 1915. november 10-én.

Jankovich.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszertől. 13000/1915. eln. szám.

A m. kir. honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatala és a magyar Vörös Kereszt Egylet a közelgő karácsonyi ünnepek alkalmából uj felhivással fordul a magyar nemzethez. A közelgő karácsony ünnepi hangulatához kiván járulni azzal, hogy a harctéren küzdő hőseinknek a hálás szeretet önkéntes adományait nyujtja. Irántuk való szeretettik a hazafias hálá forrásából fakad; ez a hála készteti a hazának minden rendü és rangu polgárát arra, hogy békés otthonában lelkes ragaszkodásai gondolojon azokra, akik ezt a drága otthont vérük hullásával, nélkülözések, szenvedések, emberfeletti áldozatok árán védelmezik.

S elszakadva az otthontól, melynek szeretete boritja szivüket s első fegyverüket legyőzhetetlenné, talán soha annyira nem érzik a boldog meleg otthon hiányát, mint karácsony szent estéjén. Haza száll szivük-lelkük minden emlékezése, szálljon tehát hozzájuk minden magyar sziv hálás megemlékezése is. Távol idegenben értünk harcolók, haza sóvárgó vérünk érezzék meg elhagyott otthonuk hozzájuk ragaszkodó, reájuk váró meleg tüzhelyét a lövészárkokban, a hegyek kopár gerincei és idegen pusztaságok kietlenségei között.

A Hadsegélyző Hivatal s a Vörös Kereszt Egyesület a megvédett magyar haza rég nélkülözött melegét akarja kiárasztani a nehéz harcokat küzdő katonákra. A szent estén szeretné érezteni honseinkkel, hogy mindnyájan valamennyiükkel érezünk és mindnyájuknak szivesen furtatunk otthonunk karácsonyesti melegéből, feleleségből.

A karácsony a gyermekek öröme s a szülők ünnepe. Hazánk tanuló ifusága, mely a győzelmes békének minden áldását élvezni fogja, mely hisszük, hogy diszőbb, békésebb korban szolgálja majd nemzetünk jövőjét — nem maradhat el attól a mozgalomtól, mely az első sorban értük küzdő harcosok karácsonyestéjét kivánja családiasan derültté tenni. A magyar tanuló ifuság otthona boldog ünnepének fénye áradjon szét a messze harctereknre is és a hazai társadalom jótékony adományai közott találják meg katonáink fiainak és leányainak szeretetének drága bizonyságát: a magyar tanuló ifuság önkéntes, kedveskedő ajándékát, melynél jobban, őszintébben, meginditóbban semmi sem emlékeztetheti az elszakadt apákat, testvéreket, fiukat reájuk váró otthonukra,

E célból folyó évi november havában az intézetek ifusága — esetleg a szorgalmi idő egy-két órájának felhasználásával is — egybegyüjtendő, előtte a gyüjtés célja, lehetőleg a fent kifejtettek alapján, ismertetendő. A tantestületek a gyüjtést, a helyi viszonyokhoz szabott, lehetőleg rövid határidőn belül, végeztessék. A tanintézetek igazgatói a gyüjtött összeget, az adományozók neveit és az általuk adott összeget feltüntető „Kimutatás"-sal együtt, legkésőbb november hó végéig közvetlenül a m. kir. honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatalának (Budapest, V, Országház-tér, képviselőház, félemelet) küldjék be és a gyüjtés eredményéről egyidejűleg közvetetlen felettes hatóságukhoz is tegyenek jelentést.

Budapest, 1915. november 10-én.

Jankovich.

Min. rend. a fentemlitett tanitók állásváltoztatása esetében szükséges jelentéstételről. 3421/1915. A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 12029/1915. eln. sz. rendeletének második részében azon szempontot nézve, amikor a népfölkelő iskolai igazgatóra alkalmasnak talált, de egyuttal felmentett tanitók állásukat megváltoztatják, a következőképen intézkedik:

„Van szerencsém a főtiszt. Főhatóságot felkérni, hogy alkalmaztatóinak elbocsátását (kilépését) a felmentő hatósághoz történő, — eddig gyakorlatban volt bejelentésen kivül jövőben még az illető alkalmazottak elsőfoku katonai nyilvántartó hatóságának is azonnal és közvetlenül bejelentsen sziveskedjék, illetőleg a főtiszt. Főhatóságnak alárendelt vagy ügykörébe utalt hatóságokat, hivatalokat, intézeteket stb. e bejelentésre utasitani sziveskedjék.

Elbocsátás, illetőleg kilépés esetén bejelentendők:

a) az „A" alosztályu (katonailag már békében kiképzett) népfölkelésre kötelezettek a községi illetőség szerinti népfölkelő parancsnokságoknak;

b) a háboru folyama alatt bármikor bemutató szemle alá vont népfölkelésre kötelezettek azon honvédkiegészitő, illetve cs. és kir. kiegészitési kerületi parancsnokságnak, amelyhez az illetők a birtokukban levő „Népfölkési igazolványi szerint hevomini tartoznak;

c) a bemutató szemlén való megjelenés és egyuttal bizonytalan időre a népfölkelési tényleges szolgálat alól felmentett népfölkelésre kötelezettek a tartózkodás szerinti honvédkiegészitő parancsnokságoknak.

Ez az intézkedés azt célozza, hogy az alkalmaztatásból elbocsátott (kilépett) népfölkelésre kötelezettek elbocsátásuk (kilépésük) után tényleges szolgálatra a

HIVATALOS RÉSZ.

PÜSPÖKI RENDELETEK.

Póttartalékos és A) alosztályu népfölkelő tanitók felmentése. 3093/1915. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 11500/1915. eln. sz. hozzám intézett megkeresésében a póttartalékosok és A) osztályu népfölkelők felmentése ügyében a következő elvi kijelentést tette:

„Szives tájékozásul van szerencsém a Főtiszt. Főhatósággal tiszteltettel közölni, hogy katonailag kiképzett póttartalékos, valamint A) alosztályu népfölkelő tanitók felmentésre csak az esetben hozhatók javaslatba, ha a mondott kategóriába tartozók katonai felülvizsgálaton fegyveres szolgálatra alkalmatlannak s csupán segédszolgálatra alkalmasnak osztályoztatnak s ez a körülmény szabályszerű katonai bizonylattal igazoltatik, mely igazolvány a felmentési javaslatokhoz minden esetben csatolandó."

A felmentési javaslatot a főhatóság terjeszti a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur elé, miért is, hogy az ilyen javaslatok elkészithetők legyenek s a szükséges adatokat a tanhatóság ne legyen kénytelen ismét és ismét kérni a kérvényező iskolaszékektől s ezáltal az ügy elintézése ki ne nyujtassék, közlöm, hogy a következő adatokat kell a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz intézett kérvényben megemliteni: az iskola hány tanerős, az iskola tanitói közül hány van katonai szolgálatban, hány tanitó működik jelenleg s ezek közül hány mentetett fel a katonai szolgálat alól s a tanerők közt hány rendes nótanitó van alkalmazva s hogy mennyi azon jskolába tényleg feljáró növendékek száma. Közlendő az is, hogy az illető tanitó mennyi ideje van jelenleg állásában alkalmazva. Ezenkívül a miniszteri rendelet még az iskolaépületek egymástól való távolságát s egyéb a helyettesitésre befolyással levő körülmények megemlitését is szükségesnek tartja s a cél érdekében a kérvényben mindezek felsorolandók. Végül ismételten előforduló esetek miatt ujból hangsulyozom s ez az összes felmentési kérvényekre vonatkozik, hogy a felmentési kérvények kizárólag mindig a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz intézendők s az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalhoz nyujtandók be, mert a felmentés iránti javaslatokat a katonai hatóságokkal a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur közli.

Min. rend. a szerzetes iskolák államsegély körüli eljárás tárgyában. 3096/1915. F. é. X. körlevelemben 1536/1915. sz. a. kiadtam a nm. vall.- és közoktatásügyi miniszter urnak 47654/915. sz. s f. évi XI. körlevelemben 1751/1915. sz. a. kiadott Alábbiakban ezeknek kiegészitésénél tudomásvétel céljából közreadom ugyancsak a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak az államsegélykérés körüli eljárásra vonatkozó 108076/1915. VII/a sz. döntésedlekezést.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszertől. 108076/1915. sz. VII/a.

A szerzetesi elemi iskolák építési segély engedélyezése iránti kérelmeinek feltertjeszítése tárgyában a folyó évi május hó 1-én 47654. sz. a. kelt iratom kapcsán van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságot pótólag tisztelettel felkérni, hogy mindazon nagybecsü előterjesztéseiben, amelyek szerzetesi elemi iskolák részére bármilyen vonatkozná államsegély engedélyezésére vonatkoznak, meltóztassék feltüntetni azon körülményt is, hogy az illető elemi iskolában a tanitást ellátó szerzetes milyen rendhez, s a rend melyik rendtartományához tartozik, hol van a rendtartomány székhelye és kiterjed-e a rendtartomány Magyarországon kivül eső testületeken is: Budapest, 1915. szeptember hó 22-én. *Jankovich.*

A felekezeti iskolának a község részéről való segélyezése tárgyában elvi döntés. 3097/1915. Elvi jelentőségénél fogva az alábbiakban közlöm a m. kir. belügyminisztériumnak 95775/1915. sz. döntését.

Másolat. M. kir. Belügyminiszter. 95775—1915. sz. — IV—a. A válaszirat alapjául szolgáló jelentés száma: 13413—1914. alisp. Tárgy: Felekezeti iskola községi segélyezése. Szepesvármegye közönségének. Lőcse.

A vármegye közönsége 1914. évi október hó 14-napján tartott közgyülésében 9955/920—1914. kgy. sz. alatt hozott meghatározásával megtagadta a jóváhagyást Helvágása község helyiségei rom. kath. templom, hitközséget azzal kötelezem, hogy nem fizetés esetén a hitközség tagjaitól fog e költség az adóforint arányában eszközlendő hatósági kivetéssel végrehajtásilag felhajtatni. A beregszászi rom. kath. parochia, és kántorlak előtti asphalt járda fele költségének 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett való megfizetésében pedig a javadalmas plébánost és a javadalmas kántort marasztalom el.

Így kellett határoznom azért, mert a beregszászi rom. kath. templom tulajdonosa a beregszászi rom. kath. parochiaház, melyet a rom. kath. beregszászi parochiális hivek egyetleme alkot: következésképen az egyház hiveiknek a kötelessége a városi köztereknek a viselése is.

A kegyurra ez a teher át nem háritható, mert nem ő a viselésre, illetve a fizetésre kötelezett alany.

A parochiai és kántorlak előtti asphalt járda felekötöttsége pedig azért terhelt a javadalmasokat, mert a javadalmukat dologi jogon kizárólag élvezi javadalmaik birtokában s járda lefektetési költségeknek, mint köztehernek viselésére egyedül kötelezetteknek.

Az 1873—1896. években született népfölkelő tanitókról sürgős jelentés teendő. 3417/1915. A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 12029/1915. eln. sz. alatt kiadott intézkedése kapcsán elrendelem, hogy az 1873—1896. években született s a f. évi október 27-iktől december 31-ig terjedő időben végbemenő népfölkelési pótszemlén besorozott népfölkelésre kötelezett tanitókról legkésőbb 1916. évi január 7-ig jelentés tétessék. A jelentéseket a besorozottak saját plébániahivataluk utján késedelem nélkül az egyházmegyei főtanfelügyelőséghez tartoznak beküldeni. A jelentésnek fel kell tüntetnie, hogy a szóban forgó iskola, ahol az illető alkalmasnak talált tanitó működik, hány tanerős, menynyi az összes tanulók száma, ezen iskola tanitói közül hány van katonai szolgálatban, hány tanitó működik jelenleg s czek közül eddig hány tanitó mentetett fel a katonai szolgálat alól, a tanerők közül hány rendes nótanitó van alkalmazva s végül, hogy az illető tanitó, akiről a jelentés szól, miért van jelenlegi állásán végleges alkalmazva? A jelentéshez azon népfölkelői igazolvány, melyet az alkalmasnak talált a bemutató szemlén kapnak, csatolandó.

Az 1916. évi január 7-ike után érkező s oly jelentések, melyek a fenti kérdésekre pontos adatokat nem szolgáltatnak s melyekhez a népfölkelői igazolványi lap csatolva nincs, figyelembe nem vehetők.

A katonák karácsonyára iskolai gyüjtés ajánlása. 3418/1915. Alábbiakban közlöm a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 13000/1915. eln. sz. körrendeletét s felhivom a hatóságom alá tartozó

legrövidebb idő alatt behivhatók legyenek."

Utasítom ezek alapján az összes, hatóságom alá tartozó iskolaszékeket, iskolagondnokságokat, hogy mihelyt egy náluk alkalmazásban volt katonai szolgálatra alkalmasnak talált, de felmentési elvező tanító állásáról lemond, arról a fentemlitt miniszteri rendeletben megfelelő hatóságoknak haladéktalanul tegyenek jelentést.

Társaskörök nyilvános helyek. 3639/1915. 1778/1915. sz. rendeletemhez pótlag szigoru mineztartás céljából közlöm Baranyavármegye alispánjának 15177/1915. sz. rendeletét s egyben hangsúlyozom, hogy a kath. körök is nyilvános társasköröknek tekintendők, minélfogva ugy az 1778/1915. sz. rendelettel közölt vármegyei szabályrendelet, mint az itt következő alispáni rendelet a maga egészében vonatkozik a kath. körökre is.

15177/1915. alisp. számu körrendelet.

A 15 éven aluli gyermekeknek a koresmák és egyebb nyilvános mulató helyek látogatásáról való eltiltásáról szóló vármegyei szabályrendelet érvényének az olvasókörökre és más egyletekre is kiterjedése tárgyában.

Valamennyi járási főszolgabiró urnak és községi elöljáróságnak.

Tudomást szerezvén a vármegye egyes községekben uralkodó ama helytelen felfogásról, mintha az olvasókörök, vagy más egyletek helyiségeiben rendezett táncmulatságokon azok zártkörü voltának ürügye alatt, a 15 éven aluli gyermek részéről való látogatási és részvételi tilalom a fent megjelölt vármegyei szabályrendelet helyes értelmezése szerint és annak közrend, közerkölcsiség és közegészség érdekeit védő célzatához képest a felnőttek számára alapitott olvasókörökben és más egyleteknek szeszes italok kimérésére igényhevelt helyiségeire, valamint az olvasókörök vagy egylet helyiségeiben tartott mindennemü oly tánc- vagy egyéb mulatságokra is kiterjed, amely nem kizárólag gyermekeknek a nappali órákban rendeztetik.

A járási főszolgabiró urakat felhivom, hogy az idézett vármegyei szabályrendelet alkalmazását és a folyó évi május hó 10-én 6197 8375/1913. szám alatt kiadott rendeletem foganatositását a fentirt kiterjedéssel eszközöljék, a községi elöljáróságoknak pedig megbagyom, hogy a fentjelzett kiterjedésemet a községben létező olvasókörök és egyletek vezetőségeinek tudomására hozván, a hivatkozott szabályrendelet utasításának betartása feletti kötelességszerü őrködésük keretébe a községbeli olvasóköröket és épületeket is vonják bele.

Jelen rendeletem a csendőrszárnyparancsnokság utján a csendőrszakasz és őrsparancsnokságokkal is közölttetik.

Pécs, 1915. évi november hó 6-án.

Stenge Ferenc s. k.
alispán.

A „Katholikus Kántor." 3643/1915. A „Katholikus Kántor" cimü folyóirat, mely a folyó évben immár harmadik évfolyamába lépett, hazánk egyházzenei viszonyainak javitását tüzte ki célul és pedig főleg ott, ahol ara a legnagyobb szükség van: a vidéki kántoroknál. Ernyedetlen munkával és elismerésre méltó törekvéssel azon alapelveket igyekezett népszerüsiteni és megvalósitani, melyeket b. e. X. Pius pápa az egyházi zene fenégének és magasztos hivatásának megóvására előirt. A két hetenkint megjelenő és kottamellékletekkel ellátott lap méltán megérdemli, hogy az arra hivatottak lelkes felkarolása mellett erőteljesen tovább fejlődhessék és kitüzött nemes célját minéjobban megközelithesse. Azzal ajánlom tehát a lapot a tiszt. lelkészkedő papság és kedvelt tanitóim figyelmébe, hogy annak minél tömegesebb megrendelése és használata által a lapot céljainak elérésében hathatósan támogatni sziveskedjenek. Előfizetési ára évi 10 korona, megrendelhető a szerkesztőség cimén Eger-ben (Gimnázium-u. 3.)

SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

KÖNYVKIADÓHIVATALA ÉS KÖNYVKERESKEDÉSE R. T.

Könyvkiadóhivatal: VIII., Szentkirályi-utca 28. szám. Telefon 65—70.

BUDAPESTEN

Könyvkereskedés: IV., Kecskeméti-utca 2. szám Telefon: 79—05.

A katholikus népiskolák számára püspökkarilag előirt és engedélyezett *összes tankönyvek* valamint a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumtól használatra előirt *összes tanszerek* mindig készletben vannak. *Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Megrendelések 24 órán belül elintézetnek el.*

A Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyveknél bővezetés céljából mutatványpéldányokkal készséggel szolgál a könyvkiadóhivatal. A katholikus tankönyvirodának terén működő szaklektorok által szerkesztett és a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent nép- és polgári, képezdei- és felsőbb iskolai tankönyvek a Kath. Tanügyi Tanács Tankönyvbiráló Bizottságától valamint a népiskolai tankönyvek a nem magyar tannyelvű kath. iskolák számára a közoktatásügyi miniszteriumtól is engedélyezve vannak.

A Szent-István-Társulat kiadásában a tankönyveken kivül megjelent *ifjuságai olvasmányok* legalkalmasabbak a kath. ifjuság számára, mint jutalomkönyvek leginkább ajánlhatók. Szintugy a legalkalmasabbak a Társulat által kiadott *ifjusági imakönyvek*, melyek mind az egyházi főhatóság engedélyével jelentek meg. Itt különösen kiemeljük a legujabban megjelent és máris legjobban elterjedt *„Kis Jézusom örömöm"* cimü 6—10 éves ifjuság számára irott imakönyvet, melyet *Dr. Vargha Damján* szerkesztett és melynek tartalma általános elismerésben részesült. Ára szép vászonkötésben 50 fillér, kapható a Társulat könyvkiadóhivatalában és minden nagyobb könyvkereskedésben.

A könyvkereskedéseket kapcsolatos *mükereskedés* gazdag tárlatában képek, szobrok ereditelen vagy másolatban *rézletfizetésre* is kaphatók. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve rendelkezésre áll.

Minden, bárhol hirdetett könyv vagy mü könyvkereskedésünk utján eredeti áron beszerezhető.

Dunántúl nyomda R. T. Pécs.

Friedmann Károly

butorgyára.

Aranyéremmel kitüntetve.

Állandó butor kiállitás az ujonnan épült Butorház-ban.

Pécs, Rákóci-ut és Deák-utca sarkán.

Legolcsóbb szabott árak.

Pécs, 1916. VIII. évfolyam 1—2. szám. Február 15.

KATHOLIKUS ISKOLA

Népoktatáügyi havi közlöny. — A pécsegyházmegyei tanhatóság hivatalos közlönye.

Előfizetési ár: Egész évre 3 korona. Megjelenik augusztus és szeptember hónapok kivételével minden hónap 15-én. Telefon: 76. szám.

Kiadótulajdonos: A „Pecsegyházmegyei Röm. Kath. Tanitó-Egyesület". Felelős szerkesztő: **KÓRÓDY MIKLÓS,** képezdei tanár.

Szerkesztőség: Pécs, Szepessy-u. 3., hová a lap szellemi része, illetve minden közlemény, valamint a hirdetések is küldendők. A tagdijak és előfizetési dijak Báter János idegi. főpénztáros cimére Pécs, Gizella-ut 5. sz. alá küldendők.

Az olvasókönyv, mint természetrajz tanitás eszköze.

A jó olvasókönyv tulajdonsága általában.

A nép.iskolai gyermek valóban fehérlap. Annak lelkére azt lehet irni, amit a hozzáértő tanitó akar. Nem közömbös enélfogva, hogy azokat az eszközöket, amelyekkel az ismereteket és érzelmeket szavakba öntemi hivatott, milyen módon és miféleségben van összeállitva. Felfogásunk szerint a jó olvasókönyv legelső és legfőbb jellemzője, *hogy olvasmányok legyenek benne, melyeket a legkivülöbb iró tehetségek irtak.* A jeles iró, vagy még inkább a valóságos költő külön az a *megfigyelés- és kifejezésbeli* nagy készség jellemzi. Példa erre Petőfi: „Tisza" v. „Alföld", Arany János: „Családi kör" cimü költeménye. A költők és irók némelyike, mint pld. Mikszáth a lelkeletet, másika, mint pld. Benedek Elek a családi életet tudja alaposan megfigyelni és kifejezni. Némelyek az állatok, mások a növények életének iroi. Utóbbiak közé tartozik pld. Tompa. A tudományos irók között is nagyon sokan vannak jó megfigyelők és olyanok, akik az általuk müvelt tudományágnak kiváló kifejezői, mert a lelkükben élő sok gondolat, amely az ő tudományukhoz tartozik, épen a megfleelő szóval tudják kifejezni s nem szárazak, hanem gazdag képzeletük a különben rideg tudományos igazságot müvésziesen fejezi ki. *A jó olvasókönyv ilyen irók müve.* Az az eljárás tehát, amelyet némely, birósági fogalmazványnak is szánt olvasmányok irói követnek, hogy egész hosszu olvasókönyveket, minden iró képesség nélkül összeznak, egyenesen veszedelme a népiskolának. A gyermek nemcsak nem érdeklődik az olvasmány iránt, hanem ösztönszerüleg idegenkedik tőle s a vadkos szavak, amiket ilyen iroi képesség nélkül való iskolamesterek használnak, igazán ólomsullyal nehezedik lelkére. *Általban az összes költők, irók, vezetők, szobrászok és más müvészek az emberiség első tanitói, akik megfigyelik a külső és belső világot* s azt oly ügyességgel juttatják kifejezésre, hogy utánuk mindenki el kezd figyelni. Ez a müvelődés utja. Találtak az ősember korából egy kore rajzolt halat. Miként tudjuk, a halak testének közepén oldalt egy vonal húzódik s azon a kókorszakbeli hal rajzon ez a vonal meg van, vagyis az a barlanglakó nagy müvészi tehetség volt, mert az idegcsomók vonalát bámulatos eleslátással felismerte s kiérezte, hogy az valami nem közönséges dolog. Az ilyen, napjainkban ezer és ezer tehetség szülemény legyen a gyermek első olvasmánya.

Mindazonáltal az ilyen jeles irók sem csupa olyan dolgokat irnak, hogy azok az irásmüvek nyomban a 8—10 éves gyermek kezébe adhatók. Sót fennforog a baj, hogy aránylag igen kevesen tudnak közülök épen a gyermeki lelkivilág számára irni s itt kezdődik a paedagógus olvasókönyv szerkesztő jelentős szerepe, hogy abból a nagy tengerből, amit irodalomnak neveznek, kihalássza a gyermekeknek valót. Ezt a munkát is csak iró ember végezheti sikerrel. A 40.000 magyar tanár és tanitó között bőven akad ilyen is, sajnos, azzal a gyengeségével, hogy közülök kevesen fordulnak a népiskola felé. Ez az oka, hogy aránylag olyan kevés jó népiskolai olvasókönyv van.

Pedig az emlitett tulajdonságon kivül, egy harmadik kivánalom is fennforog, s ez az, hogy amennyire csak lehet, *alkalmazkodjek a népiskolai tantervhez* s itt már határozottan tanitói szakember kezére van szükség. Nem azt mondottuk: *szigorúan kövesse a tantervet,* hanem, hogy ahhoz alkalmazódjék. A tantervben pld. nincs benne, hogy mikor növénytant tanitunk, magasabb érzelmek keltésére és czeknek szavakban való megrózitésére törekedjünk, az utasitás beszél ugyan ilyenről, de ennek igazi eszköze az olvasókönyv.

Az erkölcsi érzület, a szépérzék, az akarat megindítása, a tudváy felkeltése stb. mind olyan lelki folyamatok, amelyekben a tanitónak legfontosabb eszköze az olvasókönyv s mindamellett, hogy ezekben segitségére van, nem vezeti el tárgyától, hanem állandóan abban a körben mozog, amely számára ki van jelölve.

Különtegesen a természetrajz szempontjából jó olvasókönyv a fennebb mondottak szemelőtt tartása mellett az olyan, amely az állat, növény és ásványországot ugy tesesiti meg, hogy a vonzó, naiv és pótolja az olvasókönyv. *A tanitó figyelmeztti a gyermekeket, hogy ime, el lehet olvasni egy olvasmányt ugy, hogy a leirt állat-, növény- v. ásvány nevét egyáltalán nem is említjük s a hallgató puszta a leirásból arra a természeti tényre mégis rájsmer.* Ez a jó leirás s a tanitó a gyermekeknek kötelességévé teszi, hogy az olvasmányból olyan kivonatot készitsenek s azt ugy állitsák össze, hogy a puszta leirásból a természeti tényre rá lehessen ismerni. Nyilvánvaló, hogy itt a szavak megfigyelésének, a kifejezésformák felismerésének és a szerkesztési ügyesség-

Az olvasmány mint a fogalmazás eszköze.

Havonta egyszer adni kell a gyermekeknek olyan feladatot, hogy irjanak ezen v. azon állatról, növényről v. ásványról néhány mondatot. Az V. és VI. osztályban pedig már kis rövid leirásokat kiváníhatunk. Ilyen esetben a gyermekek legjobb segédeszköze az olvasókönyv.

A gyermekeknek esetleg vannak gondolataik, de nincs szóbőségük, hogy a gondolatot kifejezzék. Nincsenek meg a természetrajzban annyira fontos müszavaik, amelyekre ez osztályokban már figyelmeztetni lehet a tanulókat. De nemcsak a szavak hiánya okoz nehézséget a gyermeknek, hanem a kifejezés formákban való járatlansag, a fogalmazás kerekdedségének kialakitásában való gyakorlatlansag. Mindezen hiányokat egyszerre pótolja az olvasókönyv. *A tanitó figyelmeztti a gyermekeket, hogy ime, el lehet olvasni egy olvasmányt ugy, hogy a leirt állat-, növény- v. ásvány nevét egyáltalán nem is említjük s a hallgató puszta a leirásból arra a természeti tényre mégis rájsmer.* Ez a jó leirás s a tanitó a gyermekeknek kötelességévé teszi, hogy az olvasmányból olyan kivonatot készitsenek s azt ugy állitsák össze, hogy a puszta leirásból a természeti tényre rá lehessen ismerni. Nyilvánvaló, hogy itt a szavak megfigyelésének, a kifejezésformák felismerésének és a szerkesztési ügyesség-

„olvasó- és tankönyv", hanem a szó szoros, de magasabb értelmében valósággal *olvasókönyv.* Ki kell tehát zárnunk a gondolatot, hogy az olvasókönyv pld. a természetrajzi tananyag megtanulására szolgáljon. Az olvasókönyv, mint a természetrajz tanitásának egyik eszköze, azon célt szolgálja, hogy a természetrajz tanitása által a gyermek lelkében létrehozott képzeteket és fogalmakat, továbbá a felkeltett érzelmeket legelsősorban nyelvi, továbbá esztétikai és erkölcsi célt szolgál s csak utolsósorban eszköze egyuttal valamely ismeret, az adott esetben a természetrajzi tudnivalók megtanulásának. Hogy ugy mondjuk, az olvasmány betetézi azt az épületet, amelyet valamely természeti lény megismerésénél éjtettünk. A kisérletezés, kirándulás, megbeszélés, megmintázás, megrajzolás utján. A jó olvasókönyv egyben az az első lánczszem, amely növendékünk olvasási vágyát annyira felébreszti, hogy annak lelke magától követi a többi lánczszemeket.

Az olvasmány mint a fogalmazás eszköze.

Havonta egyszer adni kell a gyermekeknek olyan feladatot, hogy irjanak ezen v. azon állatról, növényről v. ásványról néhány mondatot. Az V. és VI. osztályban pedig már kis rövid leirásokat kiváníhatunk. Ilyen esetben a gyermekek legjobb segédeszköze az olvasókönyv.

A gyermekeknek esetleg vannak gondolataik, de nincs szóbőségük, hogy a gondolatot kifejezzék. Nincsenek meg a természetrajzban annyira fontos müszavaik, amelyekre ez osztályokban már figyelmeztetni lehet a tanulókat. De nemcsak a szavak hiánya okoz nehézséget a gyermeknek, hanem a kifejezés formákban való járatlansag, a fogalmazás kerekdedségének kialakitásában való gyakorlatlansag. Mindezen hiányokat egyszerre pótolja az olvasókönyv. *A tanitó figyelmeztti a gyermekeket, hogy ime, el lehet olvasni egy olvasmányt ugy, hogy a leirt állat-, növény- v. ásvány nevét egyáltalán nem is említjük s a hallgató puszta a leirásból arra a természeti tényre mégis rájsmer.* Ez a jó leirás s a tanitó a gyermekeknek kötelességévé teszi, hogy az olvasmányból olyan kivonatot készitsenek s azt ugy állitsák össze, hogy a puszta leirásból a természeti tényre rá lehessen ismerni. Nyilvánvaló, hogy itt a szavak megfigyelésének, a kifejezésformák felismerésének és a szerkesztési ügyesség-